

Nuorten talousosaamisen merkitys yhteiskunnallisesti

Joel Bergman

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Nuorten talousosaamisen merkitys yhteiskunnallisesti

Joel Bergman
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu 2024

Joel Bergman

Nuorten talousosaamisen merkitys yhteiskunnallisesti

Vuosi 2024 Sivumäärä 80

Opinnäytetyössä tutkittiin 18-29-vuotiaiden nuorten aikuisten kiinnostusta sijoittamista kohtaan ja millä tasolla nuorten sijoitusosaaminen on, sekä myös pankin näkökulmasta sitä, millä tavalla nuoret haluaisivat, että pankki lähestyy heitä sijoitusasioissa ja ovatko he tyytyväisiä aiempiin pankin lähestymistapoihin. Pääaiheena opinnäytetyössä on yhteiskunnallisesti tarkasteltuna talousosaamisen tärkeys ja millaisia lieveilmiöitä heikko talousosaaminen luo yhteiskuntaan.

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Lammin Säästöpankin kanssa ja työn tavoite oli tuottaa tärkeää tietoa yhteistyökumppanille juuri nuorten aikuisten kiinnostuksesta aiheen tiimoilta. Työn viitekehys käsittelee sijoittamisen perusteita ja lähtökohtana olikin tuoda sijoittaminen ja sen termit mahdollisimman helppolukuisena kaikkien ymmärrettäväksi. Viitekehyksessä käsitellään myös erilaisten tutkimusten kautta, millä tasolla nuorten talousosaaminen on tällä hetkellä. Opinnäytetyön viitekehysten luettua, on hyvä peruspohja sijoittamisesta.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena keräämällä kyselylomakkeen avulla tutkimusaineistoa vuoden 2023 talvella. Kyselylomaketta jaettiin Hyvinkään Laurean liiketalousopiskelijoille sähköpostin kautta, sekä sosiaalisen median kanavien kautta. Kyselyyn osallistui 142 vastaajaa.

Tutkimustuloksista voidaan todeta, että nuoria aikuisia kiinnostaa hyvin paljon sijoittaminen ja talousosaaminen. Vastaajat olivat sitä mieltä, että talousopetusta ei opeteta tarpeeksi kouluissa. Todella monet vastasivat, että ovat etsineet sijoittamisesta tietoa itse. Kuitenkin monet vastaajista olivat ainakin omasta mielestä tyytyväisiä omaan talousosaamisen tasoon. Vastauksista tuli esille, että halukkuutta sijoittamiseen olisi, mutta uskallus aloittamiseen ei riitä. Pankkien toiminnasta oltiin melko tyytyväisiä, mutta parannettavaa silti löytyy. Tutkimuksessa selvinneen tiedon perusteella yhteistyökumppani pystyy vieläkin paremmin kannustamaan nuoria aikuisia sijoittamiseen ja mahdollisesti markkinoida tehokkaammin sopivampia tuotteita.

Asiasanat: sijoittaminen, talousosaaminen, talousopetus, nuoret aikuiset

Joel Bergman

The importance of youth financial literacy societally

Year

2024

Pages

80

The thesis examined the interest of young adults aged 18-29 in investing and the level of their investment knowledge, as well as from the perspective of a bank, how young people would like the bank to approach them regarding investment matters and whether they are satisfied with previous approaches by the bank. The main topic of the thesis, from a societal perspective, is the importance of financial literacy and the kind of negative phenomena that weak financial literacy creates in society.

The thesis was conducted in cooperation with Lammin Säästöpankki, and the objective was to provide important information to the partner specifically regarding the interest of young adults in the subject matter. The theoretical framework deals with the basics of investing, aiming to make investing and its terms as easily understandable as possible for everyone. The framework also discusses, through various studies, the current level of financial literacy among young people. After reading the theoretical framework of the thesis, one has a good basic understanding of investing.

The research was conducted as a quantitative study by collecting research data using a questionnaire in the winter of 2023. The questionnaire was distributed to business students at Laurea University of Applied Sciences in Hyvinkää via email and through social media channels. A total of 142 respondents participated in the survey.

The research results indicate that young adults are very interested in investing and financial literacy. The respondents felt that financial education is not adequately taught in schools. Many respondents stated that they have sought information about investing on their own. However, many respondents were satisfied with their own level of financial literacy, at least in their own opinion. It emerged from the responses that there is a willingness to invest, but there is not enough confidence to start. Overall, respondents were fairly satisfied with the activities of banks, but there is still room for improvement. Based on the information revealed in the study, commissioner can better encourage young adults to invest and possibly market more suitable products more effectively.

Keywords: investing, financial literacy, financial education, young adults.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	6
2	Sijoitustoiminta ja sijoitustermit	8
2.1	Sijoittaminen	8
2.2	Sijoittajaroolit sekä epäsuorat ja suorat sijoitukset Jatka.....	10
2.3	Sijoitustuotteet	11
2.4	Sijoitussuunnitelma.....	12
3	Sijoitusinstrumentit	13
3.1	Rahastot	14
3.2	Osakkeet	15
3.3	Korot	16
3.4	Vakuutukset	17
3.5	Kryptot	18
3.6	Hyödykkeet ja raaka-aineet.....	19
3.7	Kiinteistöt.....	20
4	Erityyppiset osakesijoitustyylit	20
4.1	Arvo-osakkeet	21
4.2	Kasvuosakkeet.....	22
4.3	Talletus, säästö ja osakesäästötilit.....	23
4.4	Päiväkauppa eli treidaaminen	24
4.5	Sijoittamisen tuotto ja riski	25
5	Nuorten taloudellisen osaamisen hyödyt yhteiskunnallisesti	26
5.1	Nuorten talousosaamisen tilanne	28
5.2	Talousosaamisen merkitys yhteiskunnallisesti	30
5.3	Korkoa korolle merkitys.....	32
6	Tutkimusmenetelmät.....	33
6.1	Kyselytutkimus	33
7	Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävä	34
7.1	Tutkimuksen toteutus.....	34
8	Tulokset.....	35
9	Johtopäätökset ja kehitysehdotukset	57
9.1	Pohdinta	60

1 Johdanto

Nuorten sijoittaminen on kasvussa jatkuvasti. Digitalisaatio on mahdollistanut sen, että tietoa sijoittamisesta löytyy paljon enemmän kuin aikaisemmin. TAT:in vuonna 2018 tekemän tutkimuksen mukaan, yli puolet (57 %) on kiinnostuneita sijoittamisesta ja lähes puolella (48 %) on joko sijoituksia tai säästöjä. Talous ja nuoret TaT on valtakunnallinen vaikuttaja, jonka toimintaa rahoittaa muun muassa erilaiset yritykset ja säätiöt. TAT tekee töitä nuorten taloustaitojen eteen yhdessä koulujen, yliopistojen, kuntien ja säätiöiden kanssa. Tämä kertoo jo sen, että kiinnostusta selvästi löytyy aiheesta, mutta jostain se jää kiinni, että nuo numerot ovat silti aika maltillisia. Samaisessa tutkimuksessa selvisi nuorten kaipaavan nykyistä parempia taloustaitoja. 76 % nuorista haluaisi parantaa talousosaamisen tasoaan. Erityisesti lukiolaisten kohdalla taloustaitojen opettamisen tarpeellisuus korostui. Huolestuttavinta tutkimustuloksissa oli se, että vain 21 % nuorista toteaa koulun tarjoavan tällä hetkellä riittävästi talousosaamista opetuksessa. Nuorten mielestä talousosaaminen jää selvästi jälkeen muista koulun opettamista taidoista, vaikka monet kokevat juuri talousosaamisen yhdeksi tärkeimmäksi aiheeksi. (TAT 2018.) Talousosaamisen puute luo merkittäviä haasteita yhteiskunnallisesti. Vaikeasti velkaantuneiden osuus kaikista velkaantuneista on kasvanut jatkuvasti vuodesta 2019. Suurin kasvu on tapahtunut ikäryhmässä 18-24-vuotiaat. Ylivelkaantuminen aiheuttaa usein paljon mielenterveysongelmia, jotka johtavat usein työttömyyteen. Voidaan todeta, että asian korjaus olisi otettava vakavasti, velkaongelmia voidaan ehkäistä suuntaamalla apua varhaisessa vaiheessa lapsille ja nuorille, sekä myös heidän vanhemmilleen. (Intrum 2023.)

Aiheena nuorten sijoittaminen on todella merkittävä aihe jopa yhteiskunnallisesti. Nuorissa on tulevaisuus, vaikka aikaisempien sukupolvien sijoitusaste sekä talousosaaminen on ollut heikko muihin EU maihin verrattuna, asian voi korjata tulevaisuutta ajatellen. Mitä nuorempana aloittaa jatkuvan sijoittamisen tai säästämisen sitä parempi. Jos ajattelemme yhteiskunnallisesti sijoittamisen tärkeyttä, tiedämme, että ilman yrityksiä talous ei kasva, ilman sijoittajia taas yrityksillä ei olisi pääomaa investoida yrityksiin ja sitä kautta yritykset eivät voisi harjoittaa liiketoimintaa. Jos taas ajattelemme nuoren sijoittajan näkökulmasta asiaa, voimme varmasti todeta, että nuorena aloitettu sijoitustoiminta voi turvata jopa tulevaisuuden kotitalouden. Nuoret eivät voi myöskään valitettavasti täysin luottaa suomen eläkejärjestelmään, joten jokaisen nuoren kannattaisi aloittaa ajoissa jo sijoittaa varallisuutta itse omaan eläkkeeseen. Nämä ovat asioita, joita jokaisen kannattaa pohtia miettiessä omaa tulevaisuutta.

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan nuorten kiinnostusta sijoittamista kohtaan ja millä tasolla nuorten sijoitusosaaminen on, sekä myös pankin näkökulmasta sitä, millä tavalla nuoret

haluaisivat, että pankki lähestyy heitä sijoitusasioissa ja ovatko he tyytyväisiä aiempiin pankin lähestymistapoihin. Pääaiheena opinnäytetyössä on yhteiskunnallisesti tarkasteltuna talousosaamisen tärkeys ja millaisia lieveilmiöitä heikko talousosaaminen luo. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat 16-29-vuotiaat nuoret sekä nuoret aikuiset. Opinnäytetyö koostuu kahdesta eri osasta: teoriasta ja tutkimuksesta ja lopussa tutkimuksen analysoinnista. Tutkimuksen päätutkimuskysymys on selvittää, millä tasolla nuorten kiinnostus sijoittamiseen on ja mitä he ajattelevat sijoittamisesta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi sijoittamiseen liittyviä termejä, erilaisia sijoitusinstrumentteja, sijoitusstrategioita sekä viimeisimpänä nuorten sijoitusosaamisen tärkeyttä yhteiskunnallisesti tarkasteltuna. Teoriaosuudessa on pyritty tuomaan esille tuoreinta tutkimustietoa nuorten talousosaamisesta. Tutkimusosuus koostuu kohderyhmälle luodusta määrällisestä kyselytutkimuksesta ja tutkimuksen tulosten analysoinnista.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Lammin Säästöpankki. Toimeksiantoa ei ollut ennalta annettu, vaan käytännössä tutkimusaihe ehdotettiin yhteistyökumppanille ja yhteistyökumppani kiinnostui aiheesta. Säästöpankkiryhmä on edistänyt yksilön ja yhteisön taloudellista hyvinvointia jo 200 vuoden ajan. Säästöpankkiryhmän muodostavat paikalliset Säästöpankit ympäri Suomen sekä Säästöpankkikeskus. Säästöpankki tarjoaa asiakkailleen kattavien vähittäispalveluiden lisäksi sijoittamisen, kodinvaihdon ja vakuuttamisen palveluita. Säästöpankki on tunnettu todella asiakaslähtöisestä palvelusta, jonka takia Säästöpankki loistaakin aina kärkipaikoilla asiakastyytyväisyyden osalta. Tutkimuksen tarkoituksena on myös auttaa pankkia ymmärtämään paremmin millaisista sijoitusinstrumenteista nuoret ovat kiinnostuneita ja miten nuoret haluaisivat pankin olevan yhteydessä heihin liittyen sijoitusasioihin. Tutkimusdatan perusteella on tarkoitus lisätä myös ymmärrystä sijoittamisen tärkeydestä yhteiskunnallisesti.

Nuorten sijoittamista on tutkittu jo paljon, mutta ei tarpeeksi. Asia on yhteiskunnallisesti tärkeä, ja siitä syystä nuoret olisi hyvä saada mukaan sijoittamisen kulttuuriin. Vaikka Suomessa sijoitusaste on noussut nuorten keskuudessa, olemme silti esimerkiksi perässä naapurimaatamme Ruotsia. Johtuuko tämä kulttuurista, verotuksesta vai siitä, että Ruotsin rahastoeläkejärjestelmä kannustaa ihmisiä sijoittamaan. Vastausta tähän on vaikea sanoa, mutta Suomessa päästäisiin varmasti samoihin lukuihin pienillä muutoksilla. Tutkimuksella on tarkoitus saada dataa nuorten sijoittamisesta, jotta saadaan kattava vastaus tutkimusongelmaan.

Tutkimuksessa kerätään myös tietoa siitä, ovatko nuoret aikuiset tyytyväisiä koulun tarjoamaan talousosaamiseen ja kokevatko he haluavan enemmän talousosaamista.

Tutkimuksen pääongelma muodostuu kolmesta eri kysymyksestä:

1. Mitä nuoret ajattelevat sijoittamisesta ja pitävätkö he sitä tärkeänä?

2. Millä tavalla nuoret haluaisivat, että pankki on heihin yhteydessä sijoittamisen osalta ja ovatko he tyytyväisiä aiempiin kokemuksiin?
3. Ovatko nuoret tyytyväisiä koulumaailman tarjoamaan talousosaamisen opetukseen?

2 Sijoitustoiminta ja sijoitustermit

Sijoitustoiminnan aloittaminen ja sijoitustermeihin perehtyminen kannattaa aina. Se on kuin laittaisi rahaa pankkiin. Mitä aikaisemmin säästämisen tai sijoittamisen aloittaa, niin sitä parempi. Yhtälössä on asia jota kannattaa pohtia varsinkin näillä korko- ja inflaatiotasolla pankkiin laitettua rahaa syö vain inflaatio, joten voisiko olla järkevämpi vaihtoehto laittaa rahat johonkin joka tuottaisi niille arvoa. Olisi hyvä saada vähintään inflaation mukainen tuotto rahoille, jotta rahojen arvo säilyisi ennallaan. Inflaatio on tällä hetkellä huomattavasti korkeampi kuin 2 %, joten sijoitetun pääoman tuoton tulisi olla yli 2 % jotta rahan arvo säilyisi. Tämä on asia, mitä varmasti monet eivät tule ajatelleeksi. Kun rahat laitetaan tuottamaan tuottoa, se mahdollistaa unelmien toteuttamisen ja turvaa mahdollisesti tulevaisuuden. (Sijoittaja 2023a.)

Sijoittamisen aloittaminen voi tuntua hankalalta, ja usein kuvitellaan, että se on jotain rakettitiedettä. On osakeanalyysiä, P/E-lukua ja muita hankalia termejä. Loppujen lopuksi sijoittaminen on aika yksinkertaista. Nykypäivänä tarjolla on vaikka monen moista apua, joista varmasti löytää itselle sen sopivan ratkaisun. Tietysti jos haluaa syventyä yritysten P/E-lukuihin ja muutenkin syventyä aiheeseen siitä on suuri apu, mutta sijoittamisen aloittamiseksi se ei ole mitenkään välttämätöntä. Tärkeintä on kuitenkin aloittaa säännöllinen sijoittaminen ja säästäminen nyt, eikä vasta huomenna. (Nordnet 2023.)

2.1 Sijoittaminen

Osakemarkkinat ovat paikka, jossa sijoittajat ostavat ja myyvät arvopapereita. Arvopaperit ovat yleensä osakkeita, eli omistusosuuksia julkisista yhtiöistä. Osakemarkkinoilla voi käydä kauppaa myös esimerkiksi johdannaisilla, jotka seuraavat jonkin raaka-aineen, kuten kullan hinnanmuodostumista. Osakemarkkinan toimintaperiaate on melko yksinkertainen. Ostaja kertoo hinnan jolla haluaisi ostaa osakkeen, ja myyjä päättää sitten haluaako myydä sen sillä hinnalla. Jokaisen sijoittamista aloittavan kannattaa muistaa, että sijoittaminen ei ole kuitenkaan aivan riskitöntä. Ilman riskiä ei ole myöskään tuottoa. Sijoittaja voi kuitenkin itse hallinnoida riskiä. Moni ei uskalla sijoittaa laisinkaan. Kuitenkin iso osa suomalaisia pitää varojaan heikosti tuottavilla säästötileillä, joita nakertaa inflaatio. Kannattaa kuitenkin

muistaa, että maltillisen riskin indeksituotto on tuottanut monta kymmentä vuotta keskituottoa noin 7-10 %. (Salkunrakentaja 2023.)

Rahalla on suuri rooli kaikissa elämämme isoissa päätöksissä. Raha antaa vapautta sanoa ei asioille, jotka tuntuvat itsestä raskailta tai stressaavilta. Tällainen asia voi olla vaikka huono työpaikka. Toisena asiana voisi mainita eläkeköyhyyden, joka uhkaa varsinkin nuorempia sukupolvia, mutta myös ihan jokaista. Suomen eläkejärjestelmän takia varsinkaan nuorella sukupolvella ei ole tietoa, milloin he pääsevät mahdollisesti eläkkeelle. Sijoitustoiminnan aloittaminen nuorena todennäköisesti turvaa oman eläkkeen ja sijoitustoiminnan voi aloittaa jopa paljon aikaisemmin. Positiivisen kautta ajateltuna sijoittaminen avaa myös paljon uusia mahdollisuuksia. Säästäminen mahdollistaa omien haaveidensa toteuttamisen ja samalla luo turvaa ihan arkipäiväiseen elämään. (Mähkä 2021, 18.)

Kajan (2023) kirjoittaman artikkelin mukaan sijoittamisessa keskitytään juuri varallisuuden kerryttämiseen. Henkilö voi investoida erilaisiin sijoituskohteisiin, esimerkiksi rahastoihin, osakkeisiin, raaka-aineisiin tai vaikkapa asuntoihin. Investoimalla näihin kohteisiin sijoittaja pyrkii saamaan arvonnousua tai säännöllistä tuottoa sijoituskohteelle. Sijoittaminen vaatii malttia ja pitkäjänteisyyttä. Vaurastuminen ei tapahdu hetkessä. Mitä nuorempana alkaa säästämään tai sijoittamaan sitä parempi. Vaikka tällä hetkellä olisi vaikea taloudellinen tilanne ja asian ratkominen vaatii enemmän työtä ja pitkäjänteisyyttä. Kaikilla on kuitenkin jossain elämänvaiheessa mahdollisuus sijoittaa ja kasvattaa omaa varallisuuttaan, vaikka sitten ihan pienin askelin. Monet aliarvioivat sen, mitä pystyvät saavuttamaan kymmenissä vuosissa. (Kajan 2023.)

Monet kuvittelevat, että sijoittaminen olisi jotenkin vähän sellaista tuuripeliä, jossa heitetään noppaa ja toivotaan tuurin toimivan. Sijoitustoiminta ei perustu oikeastaan laisinkaan tuuriin ja toivomiseen. Tottakai nämä ovat elementtejä, joita hyvissä sijoituksissa on mukana. Pörssiosakkeisiin rahastojen kautta sijoittavan sijoittajan tuottojen takana ei ole uhkapeliä, vaan yrityksen liiketoimintaa. Sama koskee muita sijoitusluokkia. Asuntoihin sijoittanut sijoittaja saa asunnoista vuokraa sekä hyötyy asunnon arvonnoususta. Metsiin sijoittanut sijoittaja saa metsästä tuloa puita myymällä. Edes päiväkauppa ei ole uhkapelaamista, vaikka siinä on samanlaisia ajureita kuin uhkapelaamisessa. Siinäkin suurin osa onnistuneista kaupoista perustuu pitkäjänteiseen työhön ja sen kautta tulleeseen osaamiseen. Sijoittaminen on kaikkea muuta kuin lottoamista. Lottoaminen perustuu todella minimaalisiin todennäköisyyksiin, jossa ei ole mistään muusta kyse kuin tuurista. Esimerkiksi yrityksen osakkeisiin sijoittamalla taustalla on toimiva yritys, jonka kasvun kautta osakkeen omistajat saavat sijoitetulle pääomalle kasvua. (Mähkä 2021, 20-23.)

2.2 Sijoittajaroolit sekä epäsuorat ja suorat sijoitukset

Sijoittaja roolit voidaan jakaa vähittäissijoittajin ja institutionaalisiin sijoittajiin sekä yksityissijoittajiin ja ammattimaisiin sijoittajiin. Vähittäissijoittajista käytetään myös nimitystä piensijoittaja. Nämä termit viittaavat käytännössä vain kaupanteon suuruuteen ja laajuuteen. Piensijoittajat, eli yleisesti yksityiset sijoittajat käyvät yleensä kauppaa paljon pienimmillä summilla kuin institutionaaliset sijoittajat. Hallipelto (2021) kertoo, että institutionaaliseksi sijoittajiksi lasketaan yleensä sijoituksia tekevät yhteisöt, yritykset, pankit ja sijoitusrahastot. Vähittäissijoittajat taas ovat yksityishenkilöitä, jotka ostavat arvopapereita itselleen. Sijoittajat voidaan siis luokitella ei-ammattimaiset sijoittajat ja ammattimaiset sijoittajat. Tämä todetaan myös EU:n säännöissä, joita ovat MiFID 2 difektiivinen ja MiFIR-asetus. Lyhenteet viittaavat englanninkielisiin nimiin. (Hallipelto 2021, 147-148.)

Myös asiakkaat voidaan määritellä pankin näkökulmasta ei-ammattimaiseksi sijoittajaksi ja ammattimaiseksi sijoittajaksi. Ammattimaisella asiakkaalla on lähtökohtaisesti riittävästi tietoa, kokemusta ja asiantuntemusta itsenäisesti sijoituspäätösten tekemiseen ja niistä mahdollisesti aiheutuvien riskien arviointiin. Jotta asiakasta voidaan pitää ammattimaisena sijoittajana, sen on täytettävä EU-direktiivin liitteessä 2 tarkemmin määritellyt perusteet. Suomen osalta ammattimaisen ja ei-ammattimaisen asiakkaan määritelmä perustellaan sijoituspalvelulaissa. (Hallipelto 2021, 147-148.)

Koronapandemia vahvisti rahoitusmarkkinoilla vallitsevien trendien kiihtymistä. Juuri vähittäissijoittajien sijoitusaktiivisuudessa on nähty suurta kasvua pandemian jälkeen. Granlund (2022) kirjoittaa, että sijoitusprofiili on myös muuttunut, vähittäissijoittajat ovat entistä nuorempia ja heidän sijoituskokemuksensa on vähäisempää. Vähittäissijoittajien aktiivisuuden kasvua selittää varmasti se, että korona-aikana ihmisillä oli paljon enemmän aikaa perehtyä asioihin ja samalla on jäänyt enemmän säästöjä jäljelle. (Granlund 2022.)

Sijoittaja voi tehdä joko suoria sijoituksia tai epäsuoria sijoituksia. Suorassa sijoituksessa sijoittaja sijoittaa itse omaisuuserään ja myös omistaa sen kyseisen omaisuuden. Epäsuorat sijoitukset taas ovat investointeja sijoituksiin, jotka yhdistävät sijoittajien rahoja omaisuuden ostamisen tai myymiseen. Käytännössä siis epäsuorasti sijoittava sijoittaja investoi rahansa ammattilaisen asiantuntemukseen. Suorissa sijoituksissa henkilö tai organisaatio vastaa itse kaikesta mikä liittyy siihen sijoitukseen. Hänellä on myös määräysvalta sijoitukseen ja hän hyötyy kokonaan vain itse kaikesta tuotosta, joka sijoituksesta syntyy. Epäsuorissa sijoituksissa sijoittaja antaa muiden hallinnoida sijoituksiaan ja antaa muiden tehdä osto- ja myyntitoimeksiantoja. Sijoittaja saa vain osan tuotoista, jotka jaetaan kaikkien muiden sijoittajien kesken. (Hallipelto 2021, 148.)

2.3 Sijoitustuotteet

Digitaalinen murros on muuttanut myös suuresti sijoittamista. Omaisuuslajit ja sijoitustuotteet, jotka olivat aikaisemmin suursijoittajien käytössä, ovat nykyään helposti saatavilla myös kenelle vain, kunhan löytyy tietokone, älypuhelin tai tabletti. Tämän takia on jopa vaikea nykypäivänä valita itselleen sopivaa sijoitustuotetta, sillä informaation ja sijoitusvaihtoehtojen määrä on valtava. Halutessaan pankit neuvovat erilaisten sijoitustuotteiden valinnassa. Nykypäivänä on myös paljon erilaisia podcasteja, joissa kerrotaan erilaisista sijoitusvaihtoehdoista. (Sijoittaja.fi 2023a.)

Kuitenkin tyypillisen piensijoittajan sijoituskohde on valmis sijoitusratkaisu. Tällaisia vaihtoehtoja ovat muun muassa, rahastot ja ETF:t. ETF tulee sanoista Exchange Traded Fund, eli suomeksi pörssinoteerattu sijoitusrahasto. Erona tavalliseen rahastoon ETF-rahastossa on se, että sijoittaja ostaa sijoituksensa itsenäisesti pörssistä, eikä tee merkintää rahastoyhtiössä. ETF rahastossa on näin siis paljon pienemmät välityspalkkiot. (Mähkä 2021, 196.)

Sijoitusratkaisu eli rahasto koostuu useasta yksittäisestä sijoituksesta, jotka on usein suunnattu sen rahaston teeman mukaan. Rahastonhoitaja ottaa usein sitten tietyn osuuden tuotoista, kun taas suorissa osakesijoituksissa, jotka sijoittaja tekee henkilökohtaisesti itse kaikki tuotto jää hänelle. Sijoitusratkaisu, jota siis pankit tarjoavat, on suoraa sijoitusta helpompi ja usein matalariskisempi vaihtoehto. Yhdellä sijoituksella saa hajautuksen useaan eri vaihtoehtoon. Suorissa sijoituksissa on sitten taas paljon korkeampi tuottomahdollisuus, sillä tuotto ja riski kulkevat käsi kädessä. Sijoitusratkaisun riski on sijoitusfilosofia ja sijoitusperiaatteet. Sijoitusfilosofia voi hyvin perustua rahastonhoitajan näkemykseen tai strategiaan. (Sijoittaja.fi 2023b.)

Yleiseksi sijoitustuotteeksi osakkeiden ja rahastojen lisäksi lasketaan joukkovelkakirjalainat. Joukkovelkakirjalainat voivat olla pankkien, yritysten, valtioiden tai muiden yritysten liikkeelle laskemia lainoja. Joukkovelkakirjalainojen tuotto-odotukset ja riskit vaihtelevat hyvin paljon. Vaikkapa valtion obligaatiot, perustuvat siihen, että sijoittaja saa eräpäivän tullessa sijoittamansa pääoman takaisin. Riskinä tällaisessa sijoituksessa on se, että vaikka lainan ehdoissa olisi luvattu, että laina maksetaan takaisin eräpäivänä kokonaan, voi joukkovelkakirjalainan liikkeellelaskijan maksukyvyttömyys johtaa siihen, että sijoitettua pääomaa ei maksetakaan takaisin. (FINE 2022.)

2.4 Sijoitussuunnitelma

Sijoitustoimintaa suunnitellessa prosessi etenee niin, että aluksi asetetaan sijoittamisen tavoitteet. Sen jälkeen päätetään sijoitussuunnitelma. Nämä edellä mainitut asiat usein määrittävät sijoitustyylin. Sijoitustoiminnalle määritettävät tavoitteet määrittelevät sen, minkä kokoiseksi sijoitustoiminta jatkossa kasvaa. Tavoitteen asettaminen selkeäksi parantaa merkittävästi menestymismahdollisuuksia. Sijoitussalkku tarkoittaa sijoittajan kaikista sijoituksista koostuvaa kokonaisuutta. Usein tätä voidaan kutsua myös nimellä portfolio. Voidaan ajatella, että sijoitustarkoitukseen muodostettu kori, joka voi sisältää kaikenlaisia sijoitustuotteita. Sijoitussalkun sisällön on tarkoitus olla tasapainossa sijoittajan taloudellisen riskinsietokyvyn ja ennalta määrättyjen tavoitteiden kanssa. Sijoitussalkun tuottotavoitteiden kannalta toinen puoli on riskiin suhtautuminen. Riskinsietokykyä kannattaa laskeskella ja miettiä etukäteen, mutta todellisuudessa oman riskinsietokyvyn voi todeta vasta omakohtaisen kokemuksen kautta. (Hallipelto 2021, 223-225.)

Sijoitussuunnitelmalla tarkoitetaan kokonaisvaltaista suunnitelmaa siitä, miten sijoitusvarallisuus sijoitetaan ja kuinka paljon haluaa ottaa riskiä omalle sijoitusvarallisuudelle. Sijoitussuunnitelmaa tehdessä on hyvä ottaa muutamia asioita huomioon:

- Sijoitusvarallisuuden koko
- Sijoitusaika
- Henkilökohtainen riskinsietohalukkuus
- Henkilökohtainen sijoitustyyli ja arvot
- Osaaminen ja ajankäyttö sijoitustoimintaan

Käytössä oleva sijoitusvarallisuus vaikuttaa suuresti sijoitussuunnitelmaan. Mitä suurempi sijoitusvarallisuus on, sitä huolellisemmin ja laajemmin sijoitussuunnitelma täytyy tehdä. Pienemmälle pääomalle riittää melko yksinkertainen ratkaisu. Esimerkiksi loogisesti ajateltuna 0-100 000 euron sijoitussalkulla voi ottaa isompaa riskiä kuin yli miljoonan sijoitussalkulla. Mitä isompiin pääomiin mennään sijoitussalkun suhteen, sitä tärkeämpi rooli hajautuksella on. Sijoitusvarallisuuden kasvaessa, osan varallisuudesta voisi harkita laittavansa esimerkiksi reaaliomaisuuskohteisiin. (Sijoittaja.fi 2023b.)

Suunniteltu sijoitusaika määrittää salkun riskitasoa ja sijoitusinstrumenttien likvidisyyttä. Lyhyt sijoitusaika rajoittaa riskin ottamista, lyhyellä sijoitusajalla tarkoitetaan noin vuotta.

Lyhyellä sijoitusajalla sijoitustuotteet rajoittuvat yleensä matalariskisiin tuotteisiin, kuten erilaisiin talletuksiin tai matala riskisiin korkorahastoihin. Sijoitusajan määrittämiseen vaikuttaa myös se, miten nopeasti sijoitukset on pystyttävä myydä käteiseksi. Jos sijoitukset on pystyttävä muuttamaan käteiseksi nopeallakin aikataululla, eivät määräaikaistalletustilit eivätkä korkean riskin sijoitustuotteet ole oikea valinta. Sijoitussuunnitelmaa miettiessä sijoittajan henkilökohtainen riskinsietokyky merkitsee myös paljon. Sijoittaja voi arvioida esimerkiksi, kuinka paljon olisi valmis kestämään oman salkkunsu laskemista tietyn tuoton mahdollistamiseksi. Erittäin korkean riskin sijoituksissa riskitaso voi ylittää jopa 100 prosenttia. (Hallipelto 2021, 225-226.)

Kaiken sijoittamisen perustana on kuitenkin alkupääoman rakentaminen. Kun tavoitteena on vaurastuminen tai sijoitusomaisuuden kerryttäminen, tulee sijoittajan varsinkin alussa kiinnittää huomioita oman talouden hallintaan eikä välttämättä varsinaiseen sijoittamiseen. Ylimääräisten kulujen minimointi ja oman talouden hallitseminen ovat iso osa sijoittamista. Sijoittajan täytyy sijoitussuunnitelmaa miettiessä hahmottaa realiteetit, kuinka paljon on mahdollista laittaa sijoituksiin. Sijoittajan on myös mietittävä, kuinka paljon on valmis laittamaan rahaa sivuun sijoituksia varten. Näiden päätösten kuuluisi olla linjassa omien tavoitteiden kanssa. Ei voi tavoitella taloudellista riippumattomuutta, mutta sitten laittaa kaikki ylimääräiset menot sijoitussalkun kasvattamisen edelle. Tässä tilanteessa ratkaisee se, kuinka paljon oikeasti asiaa haluaa. (Suomen osakesäästäjät 2020.)

Löytääkseen oman sijoitustyyhinsä, kannattaa miettiä millaiset omaisuuslajit kiinnostavat ja sitten asettaa mahdolliset rajoitukset omalle sijoitustoiminnalle. Hyvänä perussääntönä voi pitää sitä, että lähtökohtaisesti ei kannata sijoittaa tuotteisiin, joiden ominaisuuksia ei tunne. Sijoitussuunnitelman ei kuulu tähdätä tiettyihin tuotteisiin, vaan sen avulla pyritään löytämään kokonaisvaltainen ratkaisu omien sijoitustavoitteiden saavuttamiseksi. Nykypäivänä digitalisaation myötä sijoitustuotteita on todella paljon tarjolla, usein omien sijoitustuotteiden valinta perustuu kompromissiin oman kiinnostuksen, osaamisen, tavoitteiden ja ajankäytön hallinnan jonkinlaiseen yhdistämiseen. (Suomen osakesäästäjät 2020.)

3 Sijoitusinstrumentit

Sijoitussuunnitelman jälkeen on hyvä pohtia, mitä sijoitusinstrumentteja haluaa käyttää valitsemiansa omaisuuslajien sisällä. Sijoittajalla on kaksi päävaihtoehtoa. Voi sijoittaa itse esimerkiksi suoraan valitsemansa yhtiön osakkeisiin. Toinen vaihtoehto on sijoittaa jonkin rahoitusyhtiön tarjoamaan palveluun, kuten rahastoon. Näiden kahden niin sanotun epäsuoran ja suoran sijoitusvaihtoehdon alla on sitten lukuisia erilaisia sijoituskohteita. (Pörssiguru 2023a.)

Sijoitusinstrumentilla tarkoitetaan siis sijoitustuotetta. Nykypäivänä sijoitustuotteiden määrä on kasvanut valtavasti, ja digitalisaation myötä pelkän puhelimen avulla voi sijoittaa mihin tahansa valitsemaansa sijoitusinstrumenttiin. Sijoitusinstrumenttien riskit ja tuotot vaihtelevat suuresti, joten sijoittamaansa sijoitustuotteeseen kannattaa perehtyä kunnolla. Varsinkin yksityissijoittajien määrä on noussut viime vuosina. Varmasti yksi iso asia on, että sijoittamisesta ja erilaisista sijoitusinstrumenteista on internetti täynnä tietoa. Sijoitusvinkit liittyen, vaikka oikean sijoitustuotteen valintaan, joita talousmediat antavat ovat tarkoitettu palvelemaan näitä tahoja. Talousmedian tarkoitus on kerätä mahdollisimman paljon klikkauksia uutisiin, joten lähteet kannattaa tarkistaa huolella. Sijoitusuutisia lueskellessa kannattaa pitää myös maalaisjärki mukana. Tietynlainen kriittisyys talousmediaa lueskellessa on hyvästä. (Sijoittaja.fi 2022.)

3.1 Rahastot

Rahastosijoittaminen on ylivoimaisesti helpoin tapa aloittaa sijoittaminen. Kaikkien rahastojen pääperiaate on sama, rahastoissa sijoittajien rahat laitetaan kasvamaan useisiin eri paikkoihin. Rahasto on aina jonkin rahastoyhtiön rakentama tuote sijoittajille. Sijoittajat maksavat tuotteen ylläpitämisestä vaihtelevia palvelumaksuja, eli kuluja. Rahastoissa ammattilaiset valitsevat sijoituskohteet ja toteuttavat rahaston sisällä osto- ja myyntitoimeksiannot. Ennen vanhaan rahastot koottiin pelkästään manuaalisesti, rahastonhoitaja poimi oman ammattitaidon mukaan itse hyväksi kokemia vaihtoehtoja. Nykyään yhä enemmän tuotepoiminta on automatisoitu. Mähkä (2021) kertoo, että rahastoja löytyy nykyään ihan kaiken tyyppisille sijoittajille, niin aloitteleville kuin jo pidempään asiaan perehtyneille. Rahaston helppous piilee siinä, että esimerkiksi suorat osakesijoitukset vaativat paljon omaa aikaa ja perehtymistä asiaan, kun taas rahastossa ammattilaiset hoitavat tämän osuuden. Ammattilainen valitsee sijoituskohteet ennalta määrätyn strategian mukaisesti. Jos rahastoon on tehtävä muutoksia, salkunhoitaja hoitaa muutokset. (Mähkä 2021, 40-42.)

Sijoitusrahasto koostuu siis arvopapereista, kuten korkoinstrumenteista ja osakkeista. Melkeinpä kaikilta pankeilta löytyy omat rahastonsa, joiden hoitamisesta pankin rahastoyhtiö vastaavat. Osakerahastot sijoittavat pörssiosakkeisiin, kun taas korkorahastot sijoittavat korkoinstrumentteihin, kuten yritysten joukkovelkakirjoihin ja valtion velkakirjoihin. Suosituin vaihtoehto sijoittajien kesken on yhdistelmärahasto, joka sijoittaa sekä osakkeisiin että korkoinstrumentteihin. On olemassa myös indeksirahastoja ja ETF-rahastoja. (Sijoittaja.fi 2023 c.)

Indeksirahastot ovat rahastoja, jotka seuraavat indeksiä. Indeksirahasto muodostetaan siten, että salkunhoitaja ostaa rahastoon osakkeita samassa suhteessa kuin indeksissä. Rahasto ei tee aktiivista kauppaa osakkeilla eikä ota kantaa niihin. Indeksirahasto eroaa ETF-rahastosta

siten, että sitä ei ole listattu pörssiin, sitä ei voi siis ostaa markkinoilta. ETF tulee taas sanoista Exchange Traded Fund eli pörssinoteerattu rahasto. ETF on siis rahasto, jonka voi ostaa ja myydä pörssissä ihan samalla tavalla kuin osakkeenkin. Useimmiten ETF seuraa jotain indeksiä. Rahastoissa on suuria eroja kuluissa, jotka kannattaa ottaa huomioon. Kannattaa miettiä, onko esimerkiksi pankin tarjoaman rahaston kulu liian suuri, jos rahaston hallinnointikulu on 2 % ja rahaston tuotto-odotus on 7 %. Se tarkoittaa sitä, että yli 25 % tuotoista jää pankille. Monille on tietysti tärkeätä helppous ja tietotaito sijoitusratkaisun takana. Kuitenkin monissa ETF- ja indeksirahastoissa voi olla paljon maltillisemmat kulut. (Sijoittaja.fi 2023d.)

3.2 Osakkeet

Osakkeet ovat osakeyhtiön liikkeelle laskemia yrityksen omistusosuuksia, jotka tuottavat tietynlaisia oikeuksia omistajilleen. Laskemalla osakkeita liikkeelle yhtiö voi kerätä rahoitusta yhtiön uusilta omistajilta, jotka sijoittavat omia varojaan yritykseen ja saavat sitä kautta tiettyjä oikeuksia. Yksinkertaisesti, kun ostaa jonkin yhtiön osakkeita, omistat kyseisestä yhtiöstä pienen osuuden. Listatun osakkeen omistajana sinulla on tiettyjä oikeuksia. Osakkeen omistajan oikeuksiin kuuluu myös se, jos yritys jakaisi mahdollisia varoja. (Nordea 2023.)

Osakesijoittaminen ja oikeiden osakevalintojen tekeminen vaatii henkilökohtaista perehtymistä markkinoihin ja yritykseen, johon on ajatellut sijoittaa. Osakkeisiin voi sijoittaa ostamalla suoraan jonkin yhtiön yksittäisiä osakkeita pörssistä tai välillisesti osake- ja yhdistelmärahastojen tai sijoitusobligaatioiden kautta. Lisäksi sijoittaja voi osallistua osakeanteihin, jossa yhtiön nykyiset omistajat myyvät osuuksiaan pois. Osakkeiden ollessa arvo-osuuksia, niihin tarvitsee joko osakesäästötilin tai arvo-osuustilin. Osakkeiden tuotto perustuu osakekurssien mahdolliseen nousuun sekä yhtiön jakamiin osinkoihin. Monet lähtevät mukaan osakesijoittamiseen juuri kurssien nousuun kohdistuvien odotusten vuoksi. Osakesijoituksissa on lähtökohtaisesti paremmat tuotto-odotukset kuin esimerkiksi rahastoissa, mutta niissä on myös samalla isommat riskit. (Nordea 2023.)

Pitkällä aikavälillä osakesijoittaminen on tuottanut historiallisesti paremmin kuin muut sijoitusluokat. Sijoittajat ovat siis saaneet korvausta kantamalleen riskille. Pesonen (2013) kertoo kirjassaan, että yksi selkeä syy tälle on, että jos yritystoiminta ei kannattaisi ja korkosijoituksista saisi paremman tuoton, kenenkään ei kannattaisi ottaa yrittäjäriskiä tai omistajariskiä vaan lopettaa yritystoiminta ja laittaa pääomansa korkomarkkinoille. Osakesijoitukset ovat antaneet historiallisesti aina suojaa inflaatiota vastaan. Isoin syy varmasti on se, että yritykset ovat pystyneet nostamaan tuotteidensa ja palveluidensa hintoja ylöspäin ja laittamaan tuotot tuottamaan eteenpäin. (Pesonen 2013, 90.)

3.3 Korot

Korkosijoittaminen tarkoittaa sitä, että sijoittajalle maksetaan korkoa hänen pankillensa lainaamalleen pääomalle. Kun laina-aika päättyy, sijoittaja saa lainaamansa rahat takaisin. Korkosijoittaminen luokitellaan usein matalan riskin ja matalan tuotto-odotuksen sijoittamiseen. Sijoittajilla on kuitenkin nykyään paljon erilaisia vaihtoehtoja, minkälaisiin korkoihin haluaa sijoittaa. Jousmäki (2022) kertoo, että moni asiakas tietämättään korkosijoittaa pitäessään omia rahojaan tavallisella käyttötilillä. Tällä hetkellä siitä ei kuitenkaan makseta oikeastaan minkäänlaista korkoa. Määräaikaistalletukset ovat pieniriskisiä korkosijoituksia. Rahan voi sijoittaa vaikka 12 tai 24 kuukauden määräaikaiseen talletukseen. Korke sovitaan määräajaksi ennalta. (Jousmäki 2022.)

Talletusten lisäksi korkoihin on mahdollista sijoittaa korkorahastojen kautta. Talletuksiin verrattaessa korkorahastojen tuotto-odotukset ovat korkeammat, mutta myös riskit ovat korkeammat. Korkorahasto on rahasto, joka sijoittaa varat erilaisiin korkotuotteisiin. Korkorahastoon sijoittamalla pääsee mukaan hajautetuista korkoarvopapereista koostuvaan toimintaan. Keskuspankkien rooli korkosijoituksiin on suuri. Käytännössä keskuspankkien määrittämä ohjaukorko määrittelee tuottotason, jota voi talletuksilta odottaa. Inflaation ollessa korkea korkosijoitusten kysyntä on kasvanut. Korot olivat pitkään negatiivisen puolella, mutta vuoden 2022 ajan korot ovat nousseet ennätysvauhtia. (Jousmäki 2022.)

Korkosijoituksiin liittyy myös riski. Korkosijoitusten riski, joka muodostuu korkotason muutoksesta voi olla hankala ymmärtää, sillä miksi korkosijoitus tuottaisi tappiota korkojen noustessa. Yleensä osakemarkkinoilla tehdään voittoa, kun osakkeet nousevat, miksi sama asia ei päde korkosijoituksissa. Korkoriski syntyy siitä, kun korkotason nousu laskee joukkolainan hintaa. Puolestaan sitten korkotason lasku laskee tämän hintaa. Mitä kauempana erääntyvä korkosijoitus on, sitä volatiilimpi ovat korkotason muutokset. Korkoriskin voi unohtaa, jos pitää sijoituksen liikkeellelaskupäivästä eräpäivään asti. (Pesonen 2023, 70-72.)

Pesonen (2013) havainnollistaa hyvin esimerkin avulla, miten tämä asia on helpompi hahmottaa. Voidaan kuvitella, että henkilö a tarvitsisi rahaa lainaan henkilöltä b. Lainaksi tarvittava summa olisi sata rahaa. Henkilö a lupaa maksaa velkansa takaisin vuoden kuluttua. Henkilö a perustelee selkeästi kykynsä maksaa henkilölle b velkansa takaisin vuoden päästä. Henkilö b suostuu lainaamaan rahaa 5 prosentin korolla. Laina hoidetaan niin sanotulla nollakuponkilainalla, eli henkilö b lainaa 95 rahaa ja vuoden päästä henkilö a maksaa 100 rahaa. Välissä on 5 rahaa, joten lainan korko on sen 5 prosenttia. Jo seuraavana päivänä henkilö b alkaa tulemaan katumapäälle, kuullessaan henkilön a olevan rahallisesti todella heikossa tilanteessa. Henkilön b luottoriski on kasvanut ja hän haluaa luopua sijoituksesta. Henkilö c on valmis ostamaan velkakirjan 10 prosentin korolla riskin takia. Henkilö b on

tyytyväinen hintaan 90 rahaa. Korkeus nousi yhdessä yössä 5 prosentista 10 prosenttiin ja lainan hinta laski 95 rahasta 90 rahan. Korkeuden nousu on siis huono asia velkakirjan omistajalle, mutta hyvä asia uutta sijoitusta tekeväälle. (Pesonen 2023, 70-72.)

3.4 Vakuutukset

Vakuutussäästäminen on moneen tilanteeseen sopeutuva tapa säästää ja sijoittaa omaa pääomaa. Sijoitusvakuutus on yksi vakuutussäästämisen tuote, joka sopii sekä sijoitusmarkkinoita aktiivisesti seuraavalle että kuukausisäästäjälle. Vakuutussijoittajana sijoittaja voi yhdellä sopimuksella hajauttaa omat sijoituksensa erilaisiin sijoituskohteisiin, kuten rahastoihin, joukkovelkakirjalainoihin ja erilaisiin sijoituskoreihin. Vakuutuksen tästä tekee se, että sopimusta avattaessa nimetään vakuuttaja, joka on sama kuin vakuutuksen ottaja. Vakuutuksen kautta sijoittaessa sijoituskohteita voi vaihtaa ilman veroseuraamuksia todella aktiivisesti. Mikäli haluaa vaihtaa sijoituskohteita sijoittajan ei tarvitse maksaa tässä välissä tuotosta pääomatuloveroa. Sijoittaminen käytännössä toimii samanlailla kuin rahasto sijoittaminenkin, mutta ilman veroseuraamuksia. (Keskiäho 2021.)

Vakuutussijoittaminen sopii monenlaiselle sijoittajalle. Vakuutuksiin sijoittaa niin kokeneet sijoittajat kuin vasta aloittelevat. Vakuutussijoitukset ovat usein pitkäaikaisia, usein vähintään kolmen vuoden sopimuksia. Vakuutussijoittamisessa on myös verohyötyjä. Sijoituskohteita voi vaihtaa aktiivisesti ilman välitöntä veroseuraamusta. Jos haluaa sijoittaa vain lyhyeksi ajaksi tai esimerkiksi vain yhteen rahastoon, ei sijoitusvakuutus välttämättä ole oikea vaihtoehto. (Nordea 2023.)

3.5 Kryptot

Krypto- eli virtuaalivaluutta voidaan määritellä rahallisen arvon digitaalseksi muodoksi. Kryptovaluutoilla on myös niin sanottu ”salaisuusominaisuus” joka tekee oikeastaan mahdottomaksi kryptovaluutan väärentämisen tai kaksinkertaisen kulutuksen. (Hallipelto 2021, 220.) Kryptovaluutta on siis digitaalinen valuutta, joka käyttää teknologiassaan hyödyksi lohkoketjuteknologiaa sekä kryptografiaa. Markkinoilla on nykyisin hyvin erilaisia kryptovaluuttoja. Teknisesti tarkasteltuna kryptovaluutta on verkko, joka koostuu client-ohjelmaa pyörittävistä palvelukoneista. Kryptovaluutat ovat olleet viime vuosina todellinen trendi. Kuitenkin niiden todella korkea volatilitteetti tekee niistä vaativia kohteita sijoittaa jopa kokeneillekin sijoittajillekin. Kryptovaluutta terminä sisältää laajan kattauksen tuhansia erilaisia kryptovaluuttoja, teknologioita, louhintaa ja steikkausta. (Hyppänen 2022.)

Englannin kielessä sana cryptocurrency on lyhentynyt viime vuosina sanaksi crypto, eli valuutta sana on pudonnut pois. Nykyään myös suomen kielessä puhutaan useimmiten kryptoista. Jos kryptovaluutta termiä yrittäisi avata, se tarkoittaisi jotakuinkin näitä asioita:

- Täysin digitaalinen, kryptografiaa hyödyntävä valuutta
- Kryptovaluutta on irti perinteisestä rahajärjestelmästä, eli mikään keskuspankkiviranomainen ei laske liikkeelle kryptovaluuttoja, joten kryptovaluutat ovat immuuneja hallitusten väliintulolle.
- Rahapolitiikka on sisäänrakennettu koodiin, eikä sitä yksittäinen henkilö voi lähteä muuttamaan.
- Lohkoketjun hallinnointityö on hajautettu lohkoketjujen hallitsijoille sekä louhijoille, jotka niin sanotusti tietokoneiden avulla sanansa mukaisesti louhii kryptovaluuttoja eli tekevät tietokoneella pieniä tehtäviä, joista ansaitsee sitten pienen osan esimerkiksi bitcoinia.
- Inflaatio vauhti tiedetään ennalta. Joka on todella suuri etu, mieltien vaikka tämän hetken rahapoliittista inflaatiota.
- Kuka tahansa voi suorittaa transaktioita, milloin vain salamannopeasti ilman pitkiä odotusaikoja minne puolelle maailmaa tahansa ilman välityspalkkioita ja välikäsiä.
- Tärkeä huomio on myös se, että vaikka puhutaan että kryptovaluutat ovat oiva työkalu rikollisille näin se kuitenkin ei ole. Toisin kuin esimerkiksi käteinen, esimerkiksi kaikista bitcoin siirroista jää jälki lohkoketjuun, jossa näkyy selvästi lähettäjä ja vastaanottaja. Eikä lohkoketjua pysty muokata tai jälkiä pyyhkiä pois.

Bitcoin kuuluu kryptovaluuttojen ensimmäiseen sukupolveen. Kryptovaluuttamarkkinoiden toiseksi suurin kryptovaluutta Ethereum kuuluu kryptovaluuttojen toiseen sukupolveen. Bitcoinin loi Satoshi Nakamoto. Bitcoinin syntyessä oli maailma ennennäkemättömän finanssikriisin kourissa. Finanssikriisin taustalla oli keskupankkien järkyttävän sekava rahapolitiikka, johon Bitcoin luotiin tuomaan kaivattua vaihtoehtoa. Bitcoin on kasvattanut suosiotaan vuosien aikana ja on osoittanut, että uudentyyppiselle valuuttajärjestelmälle on selkeästi tilausta. Ethereum eroaa Bitcoinista siten, että se on kokonainen ekosysteemi, jonka päälle on mahdollista ohjelmoida lähes mitä tahansa. Muita suuria kryptovaluuttoja on mm; Litecoin, Chainlink, Tether ja Cardano. (Northcrypto 2023a.)

3.6 Hyödykkeet ja raaka-aineet

Sijoittajat ja kauppiat voivat myydä ja ostaa hyödykkeitä suoraan spot- eli käteismarkkinoilla tai johdannaisen, eli futuurien tai optioiden kautta. Kun hyödykkeillä käydään kauppaa, niiden täytyy täyttää vähimmäisvaatimukset, joita kutsutaan myös perusluokaksi. Näillä on taipumus muuttua nopeastikin vuodesta toiseen. Hyödykkeet voidaan jakaa koviin ja pehmeisiin hyödykkeisiin. Kovia hyödykkeitä ovat esimerkiksi kulta, hopea ja kupari. Pehmeät hyödykkeet ovat kasvatettuja tuotteita, kuten vehnä tai riisi. Jalometallit ovat metalleja, joiden taloudellinen arvo on suuri. Sijoittajien keskuudessa näitä käytetään sijoituskohteena. Jalometalleihin lukeutuvat kulta, platina ja hopea. (Hallipelto 2021, 212.)

Raaka-aineet tarjoavat kiinnostavan tyylin hajauttaa omaa sijoitussalkkua, niiden avulla voi myös yrittää hyödyntää trendiä sekä suojata inflaatiolta. Esimerkiksi sähköautoissa käytettävän litiumin arvo on noussut viime vuonna huomattavasti. Myös kuparin arvo on noussut vuonna 2020 ja 2021. Raaka-aineisiin sijoittaminen on jostain syystä jäänyt pimentoon kaiken muun sijoitustoiminnan ohella, vaikka raaka-aineet tuovat paljon lisäarvoa omaan sijoitussalkkuun. Raaka-aineet tuovat hajautusta salkkuun sekä suojaavat inflaatiolta. Raaka-aineisiin voi sijoittaa ostamalla johdannaisia, sijoittamalla ETF-rahastoihin tai yrityksiin, jotka vaikka louhivat esimerkiksi kultaa. Fyysisesti voi myös sijoittaa esimerkiksi kultaan, tietysti sen säilyttäminen voi olla hiukan työläämpää. Tästä syystä monet kultaan sijoittaneet, ovat siirtyneet bitcoiniin. Bitcoin on helposti säilytettävä, omaa vielä todella kovan kasvupotentiaalin ja tulee olemaan, ellei ole jo, hyvä inflaatio suoja. (Sijoittaminen.com 2023.)

3.7 Kiinteistöt

Kiinteistöt ovat mielenkiintoisia ja hyviä sijoituskohteita, sillä ne voivat tuottaa paremmin kuin osakkeet, mutta pienemmällä riskillä. Kiinteistöihin sijoittamalla voi samalla hankkia hajautusta omaan sijoitussalkkuunsa. Kiinteistöissä on usein hyvä vakuusarvo, joten sijoittaja voi vakuuttaa uusia lainoja jo olemassa oleviin kiinteistöihin ja näin hyödyntää sijoittamisessa velkavipua. Kiinteistösijoittamisen tuotot koostuvat mahdollisesta arvonnoususta ja vuokratuotosta. Hallipelto (2021) kertoo, että parhaimmillaan vuokratuotot muodostavat sijoittajalle passiivisen kassavirran kuukausittain. Kiinteistösijoituksissa on kuitenkin huomioitava vastikkeiden mahdolliset nousut, vuosittaiset korjaustyöt ja vuokralaisten vaihdokset. Nämä kaikki asiat vaikuttavat kiinteistösijoituksen vuokratuotto prosenttiin. Vuokratuotto prosentti koostuu yhtälöstä, jossa saadusta vuokrasta miinustetaan kaikki kulut. (Hallipelto 2021, 215.)

Nykypäivänä on myös mahdollista sijoittaa osakkeiden kautta kiinteistöihin. Sijoittamalla pörssiosakkeeseen, joka sijoittaa kiinteistöihin on käytännössä mukana sijoittamassa kiinteistöihin. Tällä tavalla sijoittaja ei käytännössä omista kiinteistöjä, vaan tietyn osuuden yrityksestä, jonka liiketoiminta perustuu kiinteistöjen ostamiseen ja hallinnoimiseen. Tämä vaihtoehto ei vaadi lähellekään samanlaista pääomaa kuin oman kiinteistön ostaminen, mutta ei sitä myöskään siihen voi oikein verratakaan. Samalla tavalla kuin voi sijoittaa pörssiosakkeisiin, myös kiinteistörahastoihin voi sijoittaa. Kiinteistörahastot perustuvat samanlaiseen toimintaan kuin ihan mitkä tahansakin rahastot. (Lähitapiola 2021.)

Kiinteistösijoittaminen ei ole nopeita voittoja tavoitteleville sijoittajille. Kiinteistöjen arvonnousu on usein monien vuosien prosessi, joten se vaatii myös sijoittajalta paljon kärsivällisyyttä. Kiinteistösijoittajan tavoite on saada joskus kiinteistöistä hyvää passiivista tuloa. Tämä tavoite yleensä vaatii sen, että kiinteistön laina on maksettu pois, jotta ainut kulu olisi vain vastike. Yleensä pankin myöntämät laina-ajat koostuvat 20 vuoden ympärille, joten siitä voi laskea, milloin kiinteistösijoittaminen oikeasti alkaa tuottamaan kunnon tulosta. Asunto kyllä nostaa todennäköisesti arvoa arvonnousun kautta, mutta passiiviseksi tulon lähteeksi se muuttuu vasta kun on velaton. Kiinteistö usein toimii myös hyvänä inflaatio suojana. Kiinteistösijoittamisessa usein puhutaan myös lumipalloefektistä. Lumipalloefekti tarkoittaa sitä, kun vanhaa lainaa voidaan vakuuttaa uuteen ja tästä lähtee pyörimään niin sanottu lumipalloefekti. (Lähitapiola 2021.)

4 Erityyppiset osakesijoitustyyli

Yrityksistä saatava tiedon määrä on nykyisin valtava. Sanotaan, että markkinat ovat todella tehokkaat ja niitä kultakimpaleita on entistä hankalampi löytää. Viime vuosien matalat korot

ovat hellinneet arvo-osakkeisiin sijoittavia ja teknologiayritysten kehitys on ollut vahvaa. Pidempään markkinoilla olleet muistavat kuitenkin, että ennen kasvuosakkeiden vuosikymmentä edelsi aika, milloin arvo-osakkeet tuntuivat lähes voittamattomilta. Jos tästä ajasta mennään vielä kauemmas taaksepäin, oli puolestaan kasvuosakkeiden valtakausi. Viimeisin kasvuosakkeiden kausi venyi kuitenkin ennätyspitkäksi, ja monet olivat jo sitä mieltä, että kasvuosakkeet ovat se juttu. Sitten tuli kuitenkin korona ja kaikki meni taas uusiksi. (Mandatumlife2023.)

Kuluva vuosi 2023 on ollut todella hyvää aikaa kasvusijoittajille. Arvosijoittajilla on ollut hankalaa. Amerikkalaisia kasvuosakkeita seuraava Russell 1000 Growth indeksi on noussut 23 prosenttia tänä vuonna. Russell 1000 Value indeksi taas on lähes alkuvuoden tasolla. Arvo- ja kasvuosakkeiden välinen tuotto ero on muuttunut rajusti. Viime vuonna arvo-osakkeet kuitenkin tuottivat paremmin kuin kasvuosakkeet. Huovinen (2023) mainitsee, että yksi iso syy kasvuosakkeiden vahvuudelle on tekoälybuumi, jonka oletetaan auttavan erityisesti teknologiayritysten liiketoimintaa. Toinen syy on se, että inflaatio odotukset ovat laskeneet selvästi viime vuoden keväästä. Myös tällä hetkellä näyttäisi siltä, että inflaatio olisi nähnyt ainakin hetkellisen huippunsa. Tämä herättää sijoittajissa riskinottohalukkuutta, ja se kasvattaa kasvuosakkeiden kysyntää. (Huovinen 2023.)

4.1 Arvo-osakkeet

Arvosijoittajat ovat saaneet viiden viime vuoden aikana tarkastella ajatteluaan uudelleen, sillä osakemarkkinoiden arvostuskertoimet ovat olleet selvästi historiallisesti katsottuna korkealla. Klassisessa mielessä viime vuosina markkinoilta ei ole oikeastaan löytynyt arvo-osakkeita. Niiden sijaan markkinoilla on suosittu teknologiaan painottuneita nopean kasvun yhtiöitä. Klassinen arvosijoittaminen eli tunnusluvuilla pörssin osakkeiden analysoiminen on tuottanut pörssiä heikommin useiden vuosien ajan. (Hämäläinen, Oksaharju & Walker 2022, 15-16.)

Arvosijoittaminen perustuu osakkeen arvon määrittämiseen itsenäisesti. Arvosijoittamisessa menestyminen vaatii sen, että käsitys yrityksen arvosta on keskimääräistä sijoittajaa parempi. Onnistuminen tässä, vaatii yleensä tarkkaa perehtymistä yritykseen ja mielenkiintoa sitä kohtaan. Arvosijoittamisessa ostetaan silloin osakkeita, kun niiden hinta on alle yrityksen todellisen hinnan. Arvosijoittaminen, laatusijoittaminen ja kasvusijoittaminen nähdään usein toisensa poissulkevinä sijoitusstrategioina. Tämä ajatusmalli on kuitenkin hyvin vanhanaikaista. Arvosijoittajan tehtävänä on arvioida yrityksen laatua ja sen pidemmän ajan menestystä. Moderni arvosijoittaja ymmärtää myös sen, että kasvu on suuressa roolissa tuottavuuden kanssa. Perinteisesti ajatellaan, että arvosijoittaminen on osta ja pidä -periaatteen sijoittamista, mutta osta ja pidä -strategia toimii vain pitkälti niissä parhaissa

y yrityksissä. Arvosijoittamista voidaan pitää ennemminkin ”osta halvalla ja myy kalliilla” sijoittamisena. (Hämäläinen ym. 2022, 17.)

Nykypäivän moderni arvosijoittaja voi ostaa myös ”kallista”. Moderni arvosijoittaja etsii edullisia osakkeita ajatellen yhtiön tulospotentiaalia. Moderni arvosijoittaja ei siis oikeastaan hae edullisia osakkeita suhteessa likvidaatioarvoon, tasearvoon tai yrityksen nykyiseen tuloskuuntoon. Menestynyt sijoittaja osaa hyödyntää niin arvo, että kasvusijoittamisenkin ominaisuuksia. (Oksaharju 2020.)

4.2 Kasvuosakkeet

Kasvuosakkeella tarkoitetaan osaketta, jonka hinnan eli pörssikurssin uskotaan nousevan paljon tulevaisuudessa. Monet sijoittajat kiinnostuvat kasvuosakkeista juuri niiden suuren kasvupotentiaalin takia. Kasvuosakkeiden vastakohta on arvo-osakkeet. Kasvuosakkeiden nykyhintaa voi olla korkea, sillä sijoittajat uskovat vahvasti tulevaisuuden nousuun. Myös sen markkina-arvo voi olla sijoittajien mielestä korkea verrattuna yhtiön liikevaihtoon tai tulokseen. Kuitenkin tällaiset kasvuvaiheen yhtiöt investoivat paljon rahaa esimerkiksi tuotekehitykseen, minkä takia yhtiön tulos voi olla jopa miinusmerkkinen. Täytyy kuitenkin ymmärtää, että jos yhtiö on uusi, kasvavassa oleva yritys, investoinnit yhtiön kasvuun ovat todella merkityksellisiä ja järkeviä. (Yli-Korhonen 2022.)

Kasvuosakkeet vaikuttavat usein kalliilta P/E-lukuja katsoessa, P/E-luku kertoo, miten moninkertainen osakkeen nykyinen hinta on sen hetkiseen yrityksen osakekohtaiseen tulokseen verrattuna, mutta usein tällaiset tulokertoimet voivat itseasiassa olla halpoja yrityksen jatkaessa nopeaa kasvua. Kasvuosakkeet eivät jaa yleensä osinkoja, sillä ne investoivat rahansa yrityksen kasvuun ja tällä tavalla palkitsevat sijoittajia. Usein arvoyhtiöt jakavat osinkoa sen takia, koska heillä ei ole sellaista kasvupotentiaalia enää, joten ainut vaihtoehto tuottaa sijoittajalle jotain lisäarvoa on osinkojen jako. Viime vuosikymmenten aikana kasvuyhtiöihin sijoittaminen on ollut yksi parhaiten tuottavimmista sijoitustyyleistä. (Yli-Korhonen 2022.)

Kasvuosakkeiden hurjat tuotot ovat nostaneet niiden arvostuskertoimia. Monet ennustivat, että korkojen nopea ja kova nousu toisi kasvuosakkeet taas normaaleille tasoille. Kuitenkin vallitseva tekoälybuumi ja korkojen nousun rauhoittuminen ovat nostaneet entisestään teknologia-alaa, joka on suoraan nostanut yleisesti kasvuosakkeita. Saari (2023) kertoo, että tällä hetkellä kasvuyhtiöiden P/E kerroin, on kaksinkertainen arvoyhtiöihin verrattuna. Tilanne on todella harvinainen osakemarkkinoiden historian aikana. Sijoittajien kannattaa kuitenkin muistaa, että arvostuskertoimet eivät kerro koko totuutta, ja matala arvoisia osakkeita ei kannata lähteä ostamaan ennen taustatyötä. Hyvä esimerkki korkean P/E luvun yhtiöstä on Tesla. Kuitenkin yhtiö pystyy tuottamaan kovaa tulosta omistajilleen ja sijoittajat, jotka odottelevat liiakseen P/E luvun laskua, voivat jäädä kyydistä. Yhtiöt, joiden

kannattavuus on hyvällä mallilla, kykenevät tuottamaan omistajilleen pitkällä tähtäimellä tuloskasvua paremmin, kuin yhtiöt, jotka taistelevat kannattavuuden kanssa. (Saari 2023.)

4.3 Talletus, säästö ja osakesäästötilit

Tavallisin säästämismuoto on tilisäästäminen. Se on kaikista yksinkertaisin ja kätevin tapa säästää, sillä tilisäästämisessä on pienimmät talletusten vähimmäisvaatimukset. Suurin osa suomalaisista säästää käytössään olevalle säästötilille. Säästämistä voi harjoittaa myös muunlaisille tileille, mutta näille käyttötileille on tarjolla todella pientä korkoa ja viime aikoina oikeastaan korkoa ei ole tarjottu ollenkaan. Säästötilejä on olemassa erilaisilla koroilla ja ehdoilla, jotka koskevat oikeastaan sitä, millaisia korkoja varoille maksetaan ja millaiset ovat nostorajoitukset. Niin kuin viime aikoina on huomattu, jos säästötilillä on pitänyt rahoja, inflaatio syö säilytettävien rahojen arvoa. Eli pankin myöntämät säästötilien korot ovat olleet matalampia kuin inflaatio, joten käytännössä rahat, jotka ovat olleet vain pankin tilillä, ovat menettäneet arvoa. Tämän takia säästötili on käytännöllinen lyhytaikaisille säästöille. (Hallipelto 2021, 143-144.)

Osakesäästötili on tili, jolle sijoittaja voi siirtää varojansa, jotka sijoittaja sijoittaa päätöksensä mukaisesti listattujen yhtiöiden osakkeisiin. Tilin voi avata yksittäinen sijoittaja, tilin voi avata myös alaikäiselle. Yritykset tai yhteisöt eivät voi avata osakesäästötiliä. Osakesäästötilejä voi olla vain yksi henkilöä kohti, mutta palveluntarjoajaa voi vaihtaa ilman veroseuraamuksia. Osakesäästötilille voi siirtää maksimissaan 50 000 euroa. Parasta osakesäästötilillä on se, että osingoista tai myyntivoitoista ei makseta veroja. Tilillä voi siis kasvattaa sijoituspääomaa ilman verotusta. Pääomatuloveroa maksetaan vasta sitten kun varoja nostetaan pois tililtä. Vaikka tilille voi maksimissaan siirtää 50 000 euroa, tilin varat voivat nousta tätä summaa korkeammiksi. Esimerkiksi jos sijoittaja laittaa tililleen 40 000 euroa ja sijoitusten arvo kasvaa 80 000 euroon, sijoittaja voi silti edelleen vielä siirtää tilille sen 10 000 euroa. Osakesäästötilin tullessa Suomeen, sen potentiaaliset hyödyt olivat suuret. Suomalaisten osakesäästäjien osakesalkkujen hajautus tehostui, sekä suomalaisten varallisuus on kasvanut korkoa korolle -efektin kautta. Miinuksena tilissä on se, että osakesäästötilin tappiot ovat vähennyskelpoisia vain siten, että tili lopetetaan. (Sijoittaja.fi 2023)

Määräaikainen tili on tili, johon talletetaan varoja nostettavaksi sidottuun määräaikaiseen tallettamiseen. Tästä syystä yleensä määräaikaistalletustilille maksetaan parempaa korkoa. Määräaikainen talletusaika voi olla jopa viikosta viiteen vuoteen. Tilille maksettava korko on kiinteä koko ajan ja se määräytyy tilin avauksen hetkellä olevan markkinakorkotason ja talletusajan perusteella. Riippuen säästövaihtoehdon tarjoajasta, on tärkeää verrata tilin kustannuksia muihin tarjoajiin. Tilin kuluilla voi olla eri nimiä, kuten palvelumaksu,

kuukausimaksu, tilinhoitomaksu tai korotusmaksu. Nämä määräaikaistilit ovat nostaneet taas suosiotaan korkojen noustessa. (Hallipelto 2021, 144-145.)

4.4 Päiväkauppa eli treidaaminen

Sijoittamisessa sekä päiväkaupassa on kyse osakkeiden omistamisesta, mutta siihen ne yhtäläisyydet jäävätkin. Sijoittamisessa on tarkoitus kartuttaa omaa omaisuutta pitkässä juoksussa hyvän oman talouden hallinnan avulla. Sijoittaja omistaa tietyn yrityksen osakkeita ja saa sen tuottamasta tuloksesta ja tuloskasvusta kasvua omalle sijoituksellensa. Sijoittajat voitaisiin ajatella maratoonareiksi, kun taas päiväkauppiat eli treidaajat ovat sprinttereitä. Treidaamisessa on kyse osakkeiden lyhyen aikavälin hintaliikkeiden hyödyntämisestä. Treidaajia kiinnostavat osakkeiden hintaliikkeet, ei niinkään yritysten liiketoiminta tai arvot. Treidaajan tarkoitus on pyrkiä omalla analyysillään kääntämään odotusarvot puolelleen, ja näin tehdä pitkässä juoksussa enemmän voitollisia treidejä kuin häviöllisiä. Kuitenkin on muistettava, että useimmiten voitolliset treidaajat tekevät paljon enemmän häviöllisiä treidejä kuin voitollisia. Näissä tapauksissa kuitenkin voitolliset treidit ovat paljon suurempia kuin häviölliset. (Lepikkö 2020.)

Isoin osa sijoittajista tekee omat sijoituspäätöksensä fundamenttianalyysin perusteella, eli laskevat yhtiön arvon nykyomaisuuden ja -tuloksen perusteella. Lyhyellä aikavälillä osakkeiden hintavaihteluihin vaikuttavat monet muutkin asiat. Treidaajat pyrkivät löytämään teknisenanalyysin avulla, eli kurssigraafeille piirtyvien hintaliikkeiden avulla suotuisia osto tai myynti paikkoja. Hintaliikkeet tekevät graafeille usein samanlaisia kuvioita tai käyttäytyvät tietyillä tasoilla samalla lailla, johtuen siitä, että kansainvälisesti kaikki markkinoilla olevat seuraavat samoja tasoja, joista saadaan hinnalle liikkeitä. Vaikka fundamentti sijoittaminen on todettu olevan toimiva tapa, hyödyntämällä teknistä analyysiä voi muokata pelikentän itselleen paremmaksi, sillä teknisen analyysin avulla on helpompi tunnistaa trendejä ja paikantamaan parempia ostopaikkoja. (Lepikkö 2020.)

Sijoittajilla on käytännössä osta ja pidä-strategia, jossa osakkeita säilytetään salkussa x aikaa ja sitten myydään ne pois. Treidaaminen taas voidaan jakaa aikaraamin perusteella erilaisiin treidaustyyliihin. Näistä erilaisista treidaustyyleistä jokainen vaatii erilaista mentaliteettia ja tiedontaitoa. Scalping-strategia tunnetaan siitä, että kauppoo tehdään todella lyhyen aikavälin sisällä. Skalppaamisessa kauppoo tehdään sekunneista minuutteihin ja niitä voidaan toteuttaa useampia kymmeniä tunnissa. Tarkoitus on siis saada lyhyellä ajalla paljon pieniä liikkeitä kiinni. Momentum trading taas painottuu uutisten ja vahvojen nousu ja lasku trendien ympärille. Momentum treidaajat saattavat odottaa oikeaa ostoa hetkeä pitkäänkin, kunnes löytyy taas selkeää suuntaa. Jos liike on sivuttaista, momentum treidaaja ei ole markkinoilla mukana. Range tradingissä on tarkoitus käydä kauppaa tiettyjen tuki ja vastustasojen välissä, ja hyötyä näin sivuttain liikkeestä. Kontrakauppa-strategian

tarkoituksena on käydä kauppaa trendin vastaiseen suuntaan. Eli jos jokin uutinen nostaa äkillisesti osakkeen nousuun, treiderin tarkoitus on myydä osaketta lyhyeksi ja odottaa sen palautumista normaalille tasolle. (Treidaaminen 2023.)

Treidaamisen houkuttelevuus perustuu siihen, että käytännössä treidaamisessa on rajattomat tuottopotentialit. Lepikkö (2020) mainitsee, että periaatteessa kuka vain voi tulla miljonääriksi treidaamalla. Treidaamista voi tehdä kellon ympäri käytännössä mistä vain, kunhan löytyy tietokone ja netti. Treidaamista kannattaa ajatella liiketoiminnan aloittamisena samana tapana kuin perustaisi yrityksen. Usein treidaajan kannattaa perustaa itseasiassa yritys (mm. verotussyistä). Treidaaja tarvitsee treidausstrategian, työkalut, pääoman ja kovan innostuksen yrittää. Treidaaminen on nostanut viime vuosina suosiota suuresti. Treidaamisen korkeat tuottopotentialit ja sen mutkaton toteuttaminen missä vain pelkän tietokoneen avulla kiinnostaa. Treidaaminen on ollut suosiossa jo pitkään muualla maailmassa, mutta nyt sen on rantautunut Suomeen. (Lepikkö 2020.)

4.5 Sijoittamisen tuotto ja riski

Sijoittamisessa tuotto ja riski menevät käsi kädessä. Jos havittelee korkeita tuottoja, on myös pystyttävä kantamaan korkeaa riskiä. Vain todella harvoissa tilanteissa matalan riskitason sijoitustuote voi tuottaa korkeaa tulosta. Riski tarkoittaa tappion mahdollisuutta ja tuleviin tuottoihin tulevaa epävarmuutta. Tutkitusti on todettu, että sijoituksista tulleet tappiot tuottavat enemmän mielihyvää kuin mitä voitot tuottavat mielihyvää. Kymmenen prosentin tappiot voivat tuntua paljon suuremmilta kuin kymmenen prosentin voitot. Sijoittajan täytyy opetella riskinsietoa. Monet kannattavat sijoitustenalussa harjoiteltavan ”leikkirahalla” sijoittamista, mikä varmasti voi olla ihan hyvä idea. Kuitenkin todellisen riskinsietokyvyn ja hallinnan oppii vasta kun on omat rahat kyseessä. Tässä yhteydessä tulee mukaan psykologinen peli, joka on isossa roolissa ajatellen kaikkea sijoittamista, mutta varsinkin korkeanriskin sijoittamista. (Pesonen 2013, 27.)

Riskienhallinnan määrittely käsittää:

1. riskin tunnistamisen
2. riskien analysoinnin: määritellään mitä seurauksia tapahtumalla on ja mitkä ovat todennäköisyydet tapahtumalle
3. riskien arviointi: tehdään päätös, miten analysoitua riskiä lähdetään käsittelemään

Sijoittaja ei pyri poistamaan kokonaan riskiä, sillä tällöin hän tulisi poistaneeksi sijoitusten tuotto-odotuksetkin. Riski on hyvä renki, mutta huono isäntä. Noudattamalla laadittua sijoitussuunnitelmaa ja siihen valittujen sijoitustuotteiden seurantaa, riskin kantaminen ei

tunnu raskaalta. Sijoittamisen riskejä kuvaavia sanoja on esimerkiksi heilunta, tuotonvaihtelu ja englannin kielestä peräisin oleva sana volatiliteetti. Volatiliteetti kertoo sijoitustuotteiden heilunnan numeraalisesti, eli mitä suurempi volatiliteetti, sitä suuremmat ovat kurssimuutokset ylös tai alas. Sijoittajan on myös hyvä huomioida se, että volatiliteetti on vain yksi mittari, jolla riskiä voidaan seurata. Pientä volatiliteettiä ei voida suoraan rinnastaa riskittömään sijoitusvaihtoehtoon. (Pesonen 2013, 28-31.)

Sijoituskohteen riskiä voidaan mitata sijoituskohteen volatiliteetin avulla. Tämä kuvaa sijoituskohteen arvon vaihtelua tietyllä määrättyllä aikavälillä. Rahastot ovat pääsääntöisesti mielletty turvallisemmiksi sijoituskohteiksi kuin osakkeet. Kuitenkaan rahastotkaan eivät ole riskittömiä sijoituskohteita, sillä rahaston hallinnoija voi pahimmassa tapauksessa sulkea koko rahaston. Tällaisessa tapauksessa rahastoon sijoittamat varat realisoidaan lopetushetken hintatasolla. Helpoin tapa hajauttaa kustannustehokkaasti sijoituksia on sijoittaa indeksirahastoihin. Indeksirahastoihin on helppo sijoittaa, ne ovat kustannustehokkaita ja yhdellä ostolla voi sijoittaa jopa sataan eri yhtiöön ympärimaailman. Kaiken lisäksi historiallisesti indeksirahastot ovat pärjänneet paremmin markkinoilla kuin suurin osa osakepöimijoista. (Tuomola 2023.)

Hajautusta kutsutaan sijoittajan ainoaksi ilmaiseksi lounaaksi. Hajautus pienentää salkun riskiä tuotto-odotuksen kärsimättä. Kuitenkaan kaikille yrityksille yhteistä markkinariskiä hajautuskaan ei pienennä. Saloheimo (2021) huomauttaa, että suomalaisilla sijoittajilla on parannettavaa maantieteellisessä hajauttamisessa. Suomalaisten sijoitukset painottuvat enimmäkseen kotimaahan. Sijoitusten hajauttaminen ulkomaille, voisi hyödyntää koko salkkua. (Saloheimo 2021.)

5 Nuorten taloudellisen osaamisen hyödyt yhteiskunnallisesti

Taloudellinen toimintakyky on taloudellista lukutaitoa, ja sen avulla voidaan tavoitella taloudellista hyvinvointia. Sen avulla katetaan myös valinnat, mitkä liittyvät erilaisiin tuotteisiin sekä palveluihin. Nuorten tietojen, taitojen ja kokemusten puute liittyen talousosaamiseen, voi johtaa talousongelmiin jo heti itsenäisen elämän alkumetreillä. Vaikka PISA-tutkimuksissa suomalaiset nuoret ovat kokeneet saavansa talouskasvatusta, on nuorten

talousosaaminen kuitenkin todella polarisoitunutta. Nuoret saavat entistä vähemmän mahdollisuuksia kesätöihin, työharjoittelupaikkoihin tai edes iltatöihin. Tämä hankaloittaa selvästi itsenäistymistä ja oman talouden hallintaa. Edes kaikki aikuisetkaan eivät ymmärrä kuluttamiseen tai taloustaitoihin liittyviä käsitteitä, sillä markkinat monimutkaistuvat ja raha muuttuu yhä abstraktimmaksi asiaksi. Kuluttajat tarvitsevat uusia taitoja, joiden avulla he voivat tehdä verkossa oikeita ja harkittuja ostopäätöksiä. Vanhemmilla on iso merkitys positiivisesti nuorten taloustaitoihin. Vanhempien roolimallit vaikuttavat nuorten talouskäyttäytymiseen suuresti. Vanhempien tuen lisäksi, nuorten kuuluksi saada tasapuolisesti talousopetusta kouluista, sekä ihan yhteiskunnalta. (Römer-Pakkanen 2021.)

Kotitalouksien velkaantuminen on jo yli 20 vuoden ajan kasvanut vuosi vuodelta korkeammalle. Finanssivalvonnan (2022) sivuilla kerrotaan, että vuonna 2022 maksuhäiriöitä oli yli 400 000 suomalaisella ja luku kasvaa entisestään päivä päivältä. Ylivelkaantuneet ihmiset kuormittavat yhteiskuntaa huomattavasti ja kotitaloudet kohtaavat helposti pitkäaikaisia sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia. Kansantalouden kannalta kotitalouksien ylivelkaantuminen heikentää sopeutumista talouden haitallisiin yllätyksiin. Voimakkaasti velkaantuneissa kotitalouksissa työttömyys on kasvanut ja tällä on puolestaan negatiivisia vaikutuksia koko talouteen ja yritysten toimintaan. Kulutuksen heikentyessä ja kotitalouksien velkataakan kasvaessa pankkienkin luottotappiot voivat kasvaa nopeasti. Suurin osa kotitalouksien lainasta on asuntolainoja, mutta erityisesti kulutusluotot ja epäsuorat velkaantumisen muodot ovat valitettavasti kasvaneet viime aikoina. Yleinen korkotason nousu on rasittanut selvästi kotitalouksien maksukykyä, ja moni kotitalous kykenee tällä hetkellä maksamaan vain korkoa asuntolainastaan. (Finanssivalvonta 2022.)

Monen suomalaisen maksuhäiriömerkintä poistui joulukuussa 2022 voimaan astuneen luottotietolakimuutoksen myötä. Data kuitenkin kertoo, että vaikeasti velkaantuneiden osuus kaikista velkaantuneista on kasvanut jatkuvasti vuodesta 2019. Merkittävin kasvu nousu on ollut 18-24-vuotiaiden ikäryhmässä. Suomalaisten kotitalouksien huolestuttava velkaantuminen jatkuu jatkumistaan. Intrumin (2023) sivuilla kerrotaan, että vaikeasti velkaantuneiden osuus on noussut huimat 17,6 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Vuonna 2019 perinnän kohteena olevista nuorista vaikeasti velkaantuneita oli 9 prosenttia kun taas vuonna 2022 osuus on noussut jopa 22 prosenttiin. Perintäsaatavissa korostuvat nuorten osalta hälyttävästi heidän ensimmäiset ostoksensa, kuten puhelin-tietoliikenneyhteydet, sähkö ja terveyspalvelut, mutta myös rahoitusala. Tämä kertoo siitä, että nuorten tulot eivät riitä edes arjen perusmenoihin. Nuoret eivät mieti arjen budjetoimista, eivätkä pyri minimoimaan ylimääräisiä kuluja. Lainanotto sinänsä on hyvä asia, ja se mahdollistaa paljon tärkeitä asioita ja voi mahdollistaa omien unelmien toteutumisen. On kuitenkin ymmärrettävä oma lainan takaisinmaksukyky. Kehityssuunta on todella huolestuttava. Velat kasaantuvat jo entuudestaan vaikeasti velkaantuneille ihmisille. (Intrum 2023.)

5.1 Nuorten talousosaamisen tilanne

TAT Nuorten tulevaisuusraportti teki tutkimuksen, jossa lähes 6400 nuorta kertoi omia ajatuksiaan ja asenteitaan taloudesta. Tutkimus toteutettiin vuonna 2022 yläkoululaisille ja toisen asteen opiskelijoille. Kyselytutkimuksessa selvisi, että jopa 70 % nuorista haluaisi ymmärtää talousasioita paremmin. Nuoret ovat selvästi kiinnostuneita omasta talousosaamisesta. Vain joka viides nuori kertoi, että heitä ei kiinnosta talousasiat. Noin joka kolmatta huolestutti oma talousosaaminen. Tatin erityisasiantuntija Lauri Vaara (2022) kommentoi, että nuoret selvästi haluaisivat parantaa talousosaamistaan. Eniten nuoret kokivat oppivansa talousasioita vanhempiensa ja sukulaistensa kautta. Tärkeiksi talousosaamisen lähteiksi mainittiin myös koulu, kavereiden kanssa käydyt keskustelut ja sosiaalinen media. Sukupuolten välillä löytyi jonkun verran eroja. Pojat kokevat oppivansa taloustaitoja tyttöjä enemmän epävirallisissa kanavissa, kuten YouTubessa pojat 41 % ja tytöt 31 %. Nuoret kokevat, että raha on yhä vaikeampi hahmottaa ja tarve talousosaamisen opetukselle on suuri. Lauri Vaara (2022) kommentoi, että heittelevä maailmantilanne ja digitalisoituminen ovat varmasti tehneet taloudesta vaikeasti hahmotettavaa ja heikentäneet rahan hallinnan tunnetta. Talousosaaminen syntyy jo nuoresta iästä, joten tarve talousopetuksen lisäämiselle on merkittävän tärkeää. (Vaara 2022.)

Professori Annamaria Lusard oli tehnyt vuonna 2019 tutkimuksen, joka pohjautui 18-37-vuotiaisiin amerikkalaisiin, ja heidän suhtautumiseensa verkossa tarjolla olevaan taloustietoon. Henkilöt kiinnittivät neljään eri seikkaan huomiota. Heidän suhtautumiseensa vaikutti suuresti se, miten tieto esitetään ja missä kanavassa. Toisena tuli esille, että kuinka helposti tieto on löydettävissä ja onko se luotettavaa. Viimeisimpinä tuli esille elämäntilanteet, joissa yleensä henkilöt kaipaavat henkilökohtaiseen talouteen liittyviä tietoja. Tutkimuksessa kävi ilmi, että lähes kaikki hakevat joskus verkosta lisää tietoa talousasioista. Tämä varmasti pätee myös suomalaisiin. Tutkimuksessa selvisi, että henkilöt olivat todella kiinnostuneita kehittämään taloudenhallinnan taitoja. Tämä kysyntä koskee myös Suomea, ja tähän on reagoitava. Nuorille on kehitettävä helposti ymmärrettäviä sivustoja ja mobiilisovelluksia. (Raijas 2021.)

Vuonna 2019 YouGov toteutti Nordnetin kanssa yhteistyössä kyselytutkimuksen, johon vastasi yli 1000 suomalaista yli 18-vuotiasta. Vastauksista selvisi, että yli puolet (56 %) ajattelee, että suomalaisten nuorten talousosaaminen on huonolla tasolla. Vain joka kolmannes oli sitä mieltä, että nuorten talousosaaminen on edes jokseenkin hyvällä tasolla. Varsinkin 30-39-vuotiaiden mielestä nuorten talousosaaminen on heikolla tasolla. Aikuisten pitäisi puhua rahasta nuorille paljon avoimemmin, konkreettisemmin ja käytännönläheisemmin. Henkilöistä 60 %, jotka omistavat rahastoja ja/tai osakkeita, pitävät suomalaisten nuorten

talousosaamista heikolla tasolla. Heistä 52 %, jotka eivät omista mitään sijoitustuotteita, olivat huolestuneita suomalaisten nuorten talousosaamisesta. Joten voidaan todeta, että sijoittajat ovat eniten huolissaan talousosaamisen tasosta. Suomalaisten mielestä tärkeimpänä aiheena pidetään oman talouden hallintaa, toiseksi tärkeimpänä lainoja ja velkoja. Kolmantena nousi säästäminen ja sijoittaminen, joka oli kuitenkin ennen rahan tienaamista. (TAT 2019.)

Myös korkeakouluissa on kannettu huolta taloussaamisesta kansalaistaitona. Korkeakouluissa koulutetaan vain pieni osa, joten perusta talousosaamiselle täytyy rakentaa jo paljon aikaisemmin koulussa ja kotona. Korkeakoulut tekevät yhteistyötä toisen asteen koulujen kanssa, mutta yhteistyötä voisi varmasti pitää tiiviimminkin, jotta varmistuttaisiin siitä, että talousosaamisen taso olisi tietyllä tasolla. Kodeilla on hyvin erilaiset lähtökohdat talousosaamisen opettamiselle ja ylipäätänsä raha asioista keskustelulle. Tästä syystä olisi koulujen tehtävä opettaa nuorille taloustaidot tietylle tasolle. Jos asiaa ei korjata, osaamisen puute periytyy. Yrityksillä on loistava tilaisuus kantaa yhteiskuntavastuu ja mahdollistaa nuorille tilaisuus nähdä, miltä arki näyttää työnteossa ja myös palkanmaksun kautta opettaa nuorille taloudenpitoa. Vaikka raha ei tee käytännössä onnelliseksi ja eikä taloushallinnan ja talousopetuksen ymmärtäminenäkään tee onnelliseksi, voidaan varmasti todeta, oman talouden hallinnan menettäminen tekee hyvinkin onnettomaksi. (TAT 2019.)

Oikeusministeri teetti tänä vuonna 2023 tutkimuksen, jonka toteutti Vaasan yliopisto ja Pellervon taloustutkimus PTT. Kysely toteutettiin OECD:n talousopetuksen verkoston eli International Network on Financial Educationin (INFE) luoman mallin mukaan kansainvälistä vertailua varten. Tutkimus mittasi kolmea osa-aluetta, taloudellista tietämystä, taloudellista käyttäytymistä ja taloudellisia asenteita. Tutkimuksessa mitattiin taloudellista tietämystä kysymällä vastaajilta riskin hajauttamisesta, inflaatiosta ja korkotasosta. Taloudellista käyttäytymistä mitattiin kysymällä kotitalouksien budjetointia, talouden suunnittelua ja säästämistä. Taloudellisia asenteita taas mitattiin rahankäyttöön suhtautumista kuvaavilla väittämillä. Tutkimuksesta selvisi, että miesten taloudellinen tietämys on parempi kuin naisten. Naiset saivat kuitenkin korkeampia pisteitä asenteista ja käyttäytymisestä. Talousosaamisen yhteispisteet kuitenkin olivat siis melko tasaiset. Ikä ja koulutustaso vaikutti selvästi talousosaamisen tasoon. Parhaita taloudellinen tietämys oli 40-49-vuotiailla ja heikointa 18-29-vuotiailla. Tutkimuksessa otettiin mukaan myös digitaalisen talousosaamisen merkitys. Tähän sisältyi esimerkiksi turvallinen verkkoasiointi ja digitaalisten talousosaamisen työkalujen käytön hallinta. Osaaminen oli heikointa nuorten ikäryhmässä ja vahvinta 40-49-vuotiailla. (Karhunen 2023.)

5.2 Talousosaamisen merkitys yhteiskunnallisesti

Kansalaisten talousosaaminen on ollut esillä viime aikoina paljon julkisessa keskustelussa. Kotitalouksien velkaongelmat ja maksuhäiriöiden lisääntyminen ovat nostaneet huolen ihmisten talousosaamisesta. On myös tuotu esille puitteita ihmisten säästämisen ja sijoittamisen osaamisessa. OECD:n mukaan talousosaaminen muodostuu kolmesta eri aihealueesta: taloudellinen tietämys ja toiminta sekä niihin liittyvät asenteet. Määritelmässä tulee esille yksilön kyky löytää, ymmärtää ja arvioida henkilökohtaisesti tärkeää talouden informaatiota ja ymmärtää päätösten taloudellisia seurauksia ja tiedostaa riskit sekä ennakoita niitä. (Raijas 2021.)

Talousosaaminen on todella tärkeä kansalaistaito oman talouden lyhyen ja pitkän aikavälin taloudellisessa päätöksenteossa. Omaan taloudenhoitoon liittyy monen moista toimintaa, kuten arjen rahankäyttöä, hankintoja, säästämistä, omistamista, sijoittamista ja luotonottoa. Taloutta täytyy osata suunnitella etukäteen ja osata varautua yllättäviin menoihin. Talous liittyy suuresti ihmiselämän eri vaiheisiin, ja siitä syystä asia on yhteiskunnallisesti todella merkittävä. Ylivelkaantuminen altistaa usein mielenterveysongelmille ja tämä aiheuttaa työkyvyttömyyttä, joka on yhteiskunnallisestikin tarkasteltuna kansantaloudellinen ongelma. On myös ymmärrettävä vallitsevan taloudellisen toimintaympäristön tilanne ja pystyä mukautuu erilaisiin muutostilanteisiin. Tällaiset asiat vaativat kansalaisten taloudellisen osaamisen osa-alueiden jatkuvaa hallintaa ja kykyä sopeutua muutoksiin. Finanssisektorin toiminta on keskeisessä roolissa kansalaisten talousosaamisen edistämässä. (Raijas 2021.)

Talousosaaminen on kansalaistaito, joka vaikuttaa ihan jokaiseen suomalaiseen. Vuonna 2021 Suomen Pankin johdolla valmisteltiin ehdotus kansalliseksi talousosaamisen strategiaksi. Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) mukaan, strategian ytimessä tulisi olla omistajuus ja sijoitusosaamisen vahvistaminen sekä koulujen rooli talouden perusosaamisen luojana. Strategian tavoitteena on ennaltaehkäistä kansalaisia joutumasta ongelmiin oman taloutensa kanssa ja tukea kansalaisia tekemistään päätöksistä finanssimarkkinoilla. EK pitää strategian lähtökohtiin lisättävän suomalainen omistajuus ja sen edistäminen. Hannula (2021) kertoo, että hyvinvointiyhteiskunnan rahoittaminen ei ole mahdollista ilman suomalaisia yrityksiä ja niiden omistajia. Työllisyyden ja julkisen talouden olisi vahvistettava. Kotitaloudet voivat vaikuttaa elintasoonsa ryhtymällä yritysten omistajiksi vaikkapa osakesijoittamisen tai rahastosijoittamisen kautta. (Hannula 2021.)

Danske Bankin kyselytutkimuksessa kysyttiin talouteen liittyviä käsitteitä, kuten pikavippiä, korkoa, sijoittamista ja velkaa. Noin puolet nuorista vastasi ymmärtävänsä velan ja pikavippi käsitteen. Sijoittaminen ja korkoa korolle-ilmio oli tuttuja vain noin neljäsosalle nuorista. Noin 18-20-vuotiaat nuoret miehet kokivat hallitsevansa korkoa korolle käsitteen nuoria naisia paremmin. Myös nuorten vanhemmat kokivat, että nuoret miehet ymmärtävät paremmin

sijoittamisen ja korkoa korolle käsitteiden merkityksen. Tutkimuksessa selvisi, että oma kokemus sijoitustoiminnasta toi selvästi varmuutta talousaiheiden pariin. Valitettava tosiasia, joka tutkimuksessakin tuli esille on, että hyvätuloisten lapsien vanhemmat uskoivat lapsensa osaavan sijoittamisen ja korkoa korolle käsitteet paremmin kuin pientuloisten vanhempien lapset. (Raijas 2021.)

Strategialuonnoksessa talousosaamisen haasteena havaitaan polarisoituminen. Talousosaaminen kytkeytyy moniin välttämättömiin taitoihin kuten digitaitoihin tai medialukutaitoon. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus ovat merkittäviä tekijöitä nuorten talouslukutaidon osalta. Talousosaaminen edellyttää opettajilta talouslukutaitoa, joka on puuttunut selvästi aikaisemmin koulumaailmasta. Talousosaamisen palveluiden tulisi olla tavoitettavissa myös laajasti digitaalisesti ja sosiaalisen median kautta. (Hannula 2021.) Pörssisäätiö teki vuonna 2019 kyselyn, johon vastasi noin 1000 suomalaista henkilöä. Kyselyn perusteella suurin osa suomalaisista kannatti taloustaidon omaksi oppiaineeksi. Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto (HYOL), oli eri mieltä asiasta. HYOL:n mielestä tämä saattaisi jopa vähentää taloustiedon opiskelua, jos se poistettaisiin historian ja yhteiskuntaopin sisällöstä ja siirrettäisiin omaksi valinnaiseksi oppiaineeksi. (Rautapuro & Nissinen 2020.)

Suomalaisista yli 500 000 ihmistä on ulosotossa ja lähes 400 000 suomalaiselta löytyy maksuhäiriöitä. 45 prosenttia maksuhäiriöistä on 20-39-vuotiailla. Oman talouden hallinta on perustaito, jota ei opeteta tarpeeksi kouluissa. Puutteet taloustaidoissa usein johtavat velka- ja pikavippikierteisiin, kun taas hyvät taloustaidot ehkäisevät ylivelkaantumista sekä siitä aiheutuvaa syrjäytymistä. Ylivelkaantuminen voi vaikeuttaa puhelinliittymän, luottokortin ja vuokra-asunnon saamisessa. Velkakierre voi johtaa pahimmassa tapauksessa syrjäytymiseen ja sitä kautta työttömyyteen. (Träskbäck 2020.)

Euroopan komissio julkaisi heinäkuussa tutkimuksen EU-maiden aikuisväestön talousosaamisesta. Tämän vuoden aineisto kerättiin nettihaastatteluiden avulla tämän vuoden maaliskuun lopulla, jokaisesta EU-maasta osallistui 1 000 henkilö. Tutkimuksen suurin etu oli se, että Suomen tuloksia voitiin verrata muihin EU-maihin. Taloustietämystä kysyttiin erilaisilla kysymyksillä ja suomalaisista 40 prosenttia tiesi vähintään neljä kysymyksistä oikein, jonka takia Suomi sijoittui toiseksi Hollannin jälkeen. Suomalaiset arvioivat oman tietämyksen melko hyväksi, noin puolet kertoivat olevansa keskivertotasolla suhteessa muihin suomalaisiin ja 39 prosenttia sitä korkeammalla. Tässä kategoriassa Suomi sijoittui neljänneksi EU-maiden joukossa. Suomalaiset sijoittuivat myös ykköseksi digitaidot osuudessa. (Raijas 2023.)

Sen sijaan suomalaiset pärjäsivät heikosti taloudellisen käyttäytymisen osuudessa. Taloudellista käyttäytymistä seurattiin kysymyksillä finanssituotteiden valitsemisesta,

menoseurannasta ja taloudellisten tavoitteiden asettamisesta. Tällä osa-alueella reilu kolmannes suomalaisista erottui EU-maiden heikoimmaksi. Esimerkiksi kysymyksessä harkitseeko henkilö ostoksia tehdessä ja miettiikö, onko hänellä niihin varaa, 15 prosenttia suomalaisista vastasi ei harkitse. Myöskin puolet suomalaisista vastasi, että ei pidä mitään kirjaa menoista. Suomalaisten heikko taloudellinen varautuminen on tullut selkeästi esille viime aikoina inflaation ja korkojen noustessa. Kysymyksessä, missä kysyttiin, miten pitkään kotitaloudet pystyisivät selviytymään kustannuksista, jos tulot otettaisiin pois, niin suomalaiset olivat EU-maiden heikoimpien joukossa. Jopa neljäsosa ilmoitti, että heillä ei ole mitään omaisuutta tällaista tilannetta varten. Tutkimuksessa koottiin kokonaistaloudensaamisen indikaattori ja koska Suomi pärjäsikin niin heikosti talouskäyttäytymisen osuudessa, kokonaisindikaattorissa tulos oli heikko. 27 EU-maan joukossa Suomi oli sijalla 18. Paljon on siis vielä tekemistä näiden asioiden suhteen, mutta kyllä siellä hyviäkin asioita löytyi. (Raijas 2023.)

5.3 Korkoa korolle merkitys

”Korkoa korolle on maailman kahdeksas ihme. Joka sitä ymmärtää, tienaa sen; joka ei ymmärrä, maksaa sitä” näin sanoi Albert Einstein. Sijoittaminen on erittäin kannattavaa, oli sitten kyseiset sijoitussummat pieniä tai suuria. Kaikki tämä kannattavuus oikeastaan perustuu korkoa korolle -ilmiöön. Tämä sijoitusmaailman ihme (korkoa korolle) ilmiö syntyy siitä, kun sijoituksista saatuja tuottoja ei laiteta kulutukseen, vaan ne sijoitetaan uudelleen. Jatkaessa aina uudestaan ja uudestaan syntyy voimistuva korkoa korolle -ilmiö, kun tuottoa maksetaan kasvavalle pääomalle sekä lisäksi sijoitetulle tuotolle eli korolle. (Pörssisäästö 2023a.)

Otetaan esimerkiksi kaksikymppinen, joka säästää 2400 euroa vuodessa kymmenen vuoden ajan. Tämän jälkeen nuori lopettaa uusien sijoitusten tekemisen ja saa sijoituksilleen 7 prosentin vuotuisen tuoton, nuorella on 65 ikävuoteen mennessä 356 700 euroa käytettävissä. Jos sijoittaminen aloitettaisiin kolmekymppisenä samoilla ehdoilla, kun aiempi sijoittaja, ja jatkettaisiin vuosittaisten sijoitusten tekemistä 35 vuoden ajan, aina eläkkeelle asti, sijoittajalla olisi 333 200 euron säästöt. Joten varallisuutta olisi silti kertynyt 23 000 euroa vähemmän kuin aikaisempi esimerkki. Kymmenen vuoden korkoa korolle aikaa on vaikea kuroa umpeen, vaikka jatkaisi vuosittaista sijoittamista paljon pidempään. Mitä korkeampaa tuottoa sijoituksille saa, sitä vaikeampi tehtävästä tulee. Jos esimerkissä olisi käytetty 7,5 prosentin vuotuisesta tuottoa, ero olisi kasvanut jo 56 600 euroon. Tämä osoittaa myös selkeästi sen, miten paljon pienetkin vuotuiset kulut vaikuttavat kokonais- tuotto prosenttiin. (Paasi 2023.)

6 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan empiirisen tutkimuksen konkreettisia aineiston hankinta ja -analyysimetodeja. Tieteelliset tutkimukset yleensä ovat tapana jakaa laadullisiin ja määrällisiin tutkimuksiin. Laadullisessa tutkimuksessa aineistot yleensä ovat paljon pienempiä määrällisesti ja ne perustuvat esimerkiksi pidempiin haastatteluihin. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston laatu korvaa määrän. Määrällisessä tutkimuksessa aineisto perustuu määrään, esimerkiksi tilastoihin. Määrällisessä tutkimuksessa pyritään saamaan mahdollisimman suuri vastaaja määrä, jotta saadaan tutkimuskysymykseen keskiarvo vastaus. Laadullista ja määrällistä tutkimusta ei voi laittaa paremmuus järjestykseen. Ne ovat kaksi aivan eri tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen teema ja tutkimuskysymykset määräävät sen, kumpaa menetelmää käytetään. (RajatOn 2015.)

Kyselytutkimuksessa usein parempi vaihtoehto on määrällinen tutkimus. Laadullisiin kysymyksiin vastaaminen kestää kauemmin. Kyselytutkimuksen vastaajalla ei usein ole aikaa vastata kärsivällisesti pitkästi, ja kuvailla tarkasti näkemystään. On paljon helpompi valita useasta annetusta vaihtoehdosta. Määrällisiä kyselytutkimuskysymyksiä on paljon yksinkertaisempi mitata. (Surveymonkey 2023a.)

Tutkimukseen valittiin määrällinen tutkimusmenetelmä siitä syystä, että tutkimuksesta haluttiin saada määrällisesti paljon vastauksia. Koin myös, että paras vaihtoehto kyseisen opinnäytetyön aiheen tutkimiseen oli määrällinen kyselytutkimus. Vastauksia voidaan analysoida numeraalisesti, josta voidaan päätellä laajempia kokonaisuuksia. Tutkimani aihe vaatii mahdollisimman laajaa tutkimusta määrällisesti, jotta saadaan hyvä yleiskuva aiheesta.

6.1 Kyselytutkimus

Kysely on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä, jossa kerätään tietoa isommalta vastaajajoukolta. Tutkimustulokset saadaan numeroina, joita analysoidaan määrällisesti. Kysely perustuu vastaamisen helppouteen ja mutkattomuuteen. Hyvä kysely ei kuitenkaan synny noin vain. Tutkimuskysymys ei koskaan ole kyselylomakkeen kysymys. Kyselyn kysymysten tulisi olla lyhyitä ja selkeitä, ja niiden tulisi olla niin helposti ymmärrettäviä, että vastaaja varmasti ymmärtää ne. Vastausvaihtoehtojen olisi hyvä kattaa kaikki mahdolliset vaihtoehdot. Mielipiteitä mittaavissa kysymyksissä kannattaa käyttää niin sanottua 5-portaista Likert-asteikkoa. Kysymysten järjestys olisi hyvä myös miettiä loogiseksi. Ainakin yksi avoin kysymys kannattaa jättää kyselyn loppuun, siitä voi saada tärkeitä lisädataa. (Ruohonen 2022.)

Kyselytutkimuksen hyvinä ominaisuuksina on se, että sen avulla voidaan kerätä laajaa tutkimusaineistoa. Hyvin suunnitellun lomakkeen voi tallentaa nopeasti ja vastaukset voidaan analysoida helposti tietokoneen avulla. Myös aikataulu ja kyselyn kustannusarvio voidaan

arvioida yleensä melko tarkasti. Kyselytutkimuksen avulla saadaan selkeä kuvaus tutkimuskysymykseen suuren vastausmäärän ansiosta. Kyselylomakkeen heikkona ominaisuutena voisi pitää vastausten pinnallisuutta. Niin kuin esimerkiksi laadullisissa haastatteluissa, niin kyselyssä ei voida kysyä lisäkysymyksiä. Myös hyvän laadullisen lomakkeen luominen vie aikaa eikä ole mitenkään helppo projekti. (Helsinki 2023a.)

7 Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävä

Tutkimusmenetelmänä tutkimuksessa käytettiin kyselytutkimusta. Tutkimuksen tarkoitus oli tutkia nuorten kiinnostusta sijoittamista kohtaan ja millä tasolla nuorten sijoitusosaaminen on, sekä myös pankin näkökulmasta sitä, millä tavalla nuoret haluaisivat, että pankki lähestyy heitä sijoitusasioissa ja ovatko he tyytyväisiä aiempiin pankin lähestymistapoihin. Pääaiheena opinnäytetyössä on yhteiskunnallisesti tarkasteltuna talousosaamisen tärkeys ja millaisia lieveilmiöitä heikko talousosaaminen luo. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat 16-29-vuotiaat nuoret sekä nuoret aikuiset. Opinnäytetyön toimeksiantajan toimi Lammin Säästöpankki, jolle oli tarkoitus selvittää tärkeää dataa liittyen nuorten sijoittamiseen, jota he voisivat käyttää tulevaisuudessa apuna kehittämistyössä.

Tutkimuksella on tarkoitus saada dataa nuorten sijoittamisesta, jotta saadaan kattava vastaus tutkimusongelmaan. Tutkimuksessa kerätään myös tietoa siitä, ovatko nuoret tyytyväisiä koulun tarjoamaan talousosaamiseen ja kokisivatko he, että haluaisivat enemmän talousosaamista.

Tutkimuksen pääongelma muodostuu kolmesta eri kysymyksestä:

1. Mitä nuoret ajattelevat sijoittamisesta ja pitävätkö he sitä tärkeänä?
2. Millä tavalla nuoret haluaisivat, että pankki on heihin yhteydessä sijoittamisen osalta ja ovatko he tyytyväisiä aiempiin kokemuksiin?
3. Ovatko nuoret tyytyväisiä koulumaailman tarjoamaan talousosaamisen opetukseen?

7.1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisenä kyselytutkimuksena. Kyselytutkimusta jaettiin Hyvinkään Laurean sisäisesti opiskelijoille sähköpostin kautta. Kyselyä jaettiin myös henkilökohtaisen sosiaalisen median, sekä LinkedIn kautta. Kysely toteutettiin 2023 lopulla,

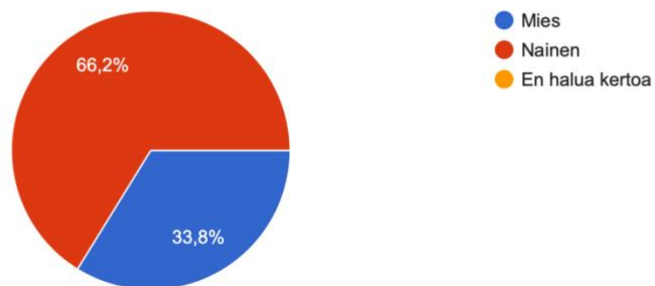
ja siihen oli aikaa vastata noin 4 viikkoa. Kysely toteutettiin Google Formsin avulla, jonka kautta tulokset myös analysoitiin.

Kohderyhmä oli tutkimuksessa nuoret aikuiset 18-30-vuotiaat, ja perusjoukko painottui opiskelijoihin sillä kyselyä, jaettiin pääsääntöisesti opiskelijoille. Otokooksi saatiin hienot 142 vastaajaa. Kysely selvästi kiinnosti monia, ja se näkyi myös vastauksissa. Vastauksia saatiin todella monipuolisesti ja vastaajat jaksoivat oikeasti kertoa hienoja mielipiteitä aiheesta.

8 Tulokset

1. Sukupuoli

142 vastausta

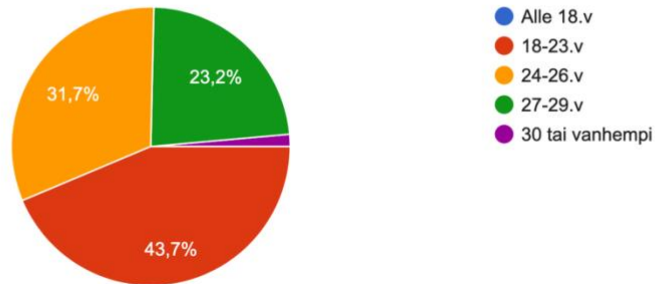

Kuvio 1: Sukupuoli

Ensimmäiset 5 kysymystä keskittyivät taustakysymyksiin. Vastaajista 94 (66,2 %) olivat naisia ja 48 (33,8 %) olivat miehiä. Vastauksia kyselyyn kertyi loistavat 142 vastausta.

2. Ikä

142 vastausta

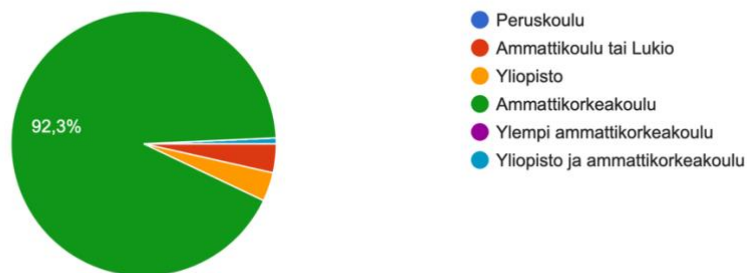

Kuvio 2: Ikä

lät jakautuivat vastaajien kesken siten, että 62 (43,7 %) henkilöä olivat 18-23 vuotiaita, 45 (31,7%) henkilöä olivat 24-26 vuotiaita ja 33 (23,2%) henkilöä olivat 27-29 vuotiaita. Vain kaksi vastaajaa olivat 30 tai vanhempia.

3. Koulutus/tällä hetkellä käytävä koulutus

142 vastausta

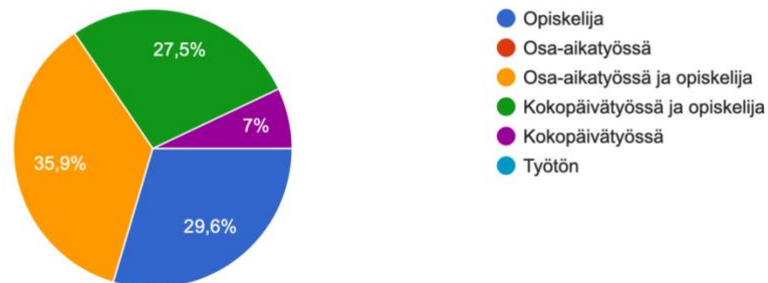

Kuvio 3: Koulutus

Kysymyksessä 3 kysyttiin vastaajien koulutuksesta. Vastaajista 131 (92,3 %) henkilöä olivat koulutukseltaan tai opiskelivat ammattikorkeakoulussa. Vastaajista 5 (3,5 %) oli koulutukseltaan käynyt yliopiston ja 5 (3,5%) vastaajaa olivat koulutukseltaan käyneet ammattikoulun tai lukion. Yhdellä vastaajalla oli sekä ammattikorkeakoulun tutkinto ja yliopistotutkinto.

4. Elämäntilanne

142 vastausta

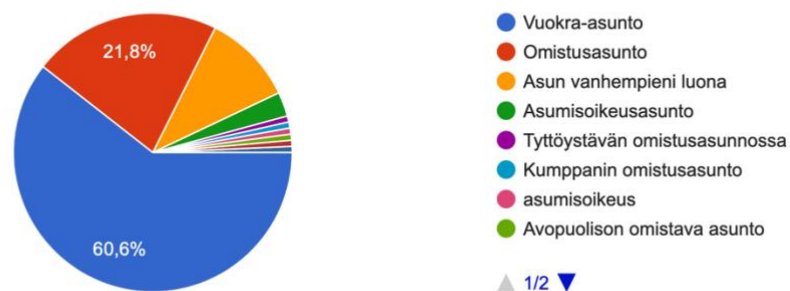

Kuvio 4: Elämäntilanne

Kysymyksessä 4 kysyttiin vastaajien elämäntilanteesta. 51 (35,9 %) henkilöä vastasi olevan osa-aikatyössä ja opiskelevan samaan aikaan. 42 (29,6 %) henkilöä vastasi olevan opiskelijoita. 39 (27,5 %) vastasi olevan kokopäivätyössä ja opiskelevan. 10 (7 %) vastaajaa kertoi olevansa kokopäivätyössä.

5. Asumismuoto

142 vastausta

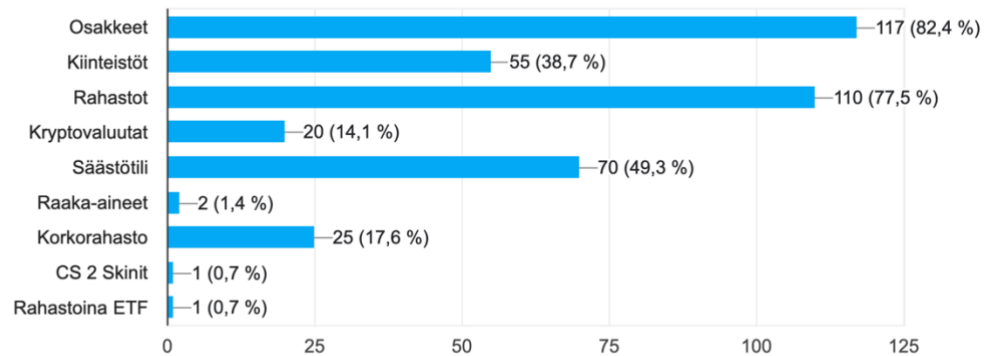

Kuvio 5: Asumismuoto

Viimeinen taustakysymys liittyi vastaajien asumismuotoon. 86 (60,6 %) vastaajista kertoi asuvansa vuokra-asunnossa. 31 (21,8 %) vastaajaa asui omistusasunnossa. 15 (10,6 %) vastaajista kertoi asuvansa vanhempien luona. 4 (2,8 %) vastaajaa asuu asumisoikeusasunnossa. Loput 6 vastaajaa kertoi asuvansa joko isän tai kumppanin omistamassa asunnossa.

6. Millaiset sijoituskohteet kiinnostavat sinua? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa)

142 vastausta

Kuvio 6: Millaiset sijoituskohteet kiinnostavat sinua

Seuraavat kysymykset syventyvät sijoittamiseen. Kuvio 6 nähdään, millaiset sijoituskohteet kiinnostivat vastaajia eniten. Vastaajat saivat valita 1-3 vaihtoehtoa. Suurimmat kiinnostuksen kohteet olivat osakkeet 117 (82,4 %) vastaajaa, rahastot 110 (77,5 %) vastaajaa ja säästötili 70 (49,3 %) vastaajaa. Kiinteistöistä olivat kiinnostuneet 55 (38,7 %) vastaajaa, sekä korkorahastoista oli kiinnostuneita 25 (17,6 %) vastaajaa. Yllätyksenä tuli kryptovaluuttojen kiinnostus, sillä vain 20 (14,1 %) vastaajista kertoi olevansa kiinnostunut kryptovaluutoista. Yksittäisiä vastaajia löytyi vastauksista raaka-aineet, CS 2 skinit ja ETF rahastot.

7. Kuinka kauan olet ollut sijoittaja?

142 vastausta

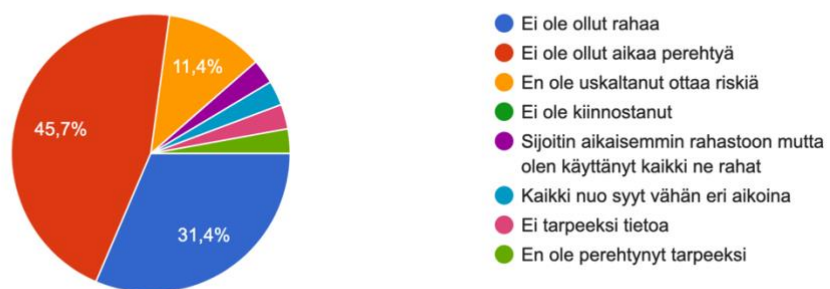

Kuvio 7: Kuinka kauan olet ollut sijoittaja

Kysymyksessä 7 kysyttiin vastaajilta, kuinka kauan he ovat olleet sijoittajia. 44 vastaajaa vastasi olleensa 1-3 vuotta sijoittajia. Todellisena yllätyksenä 35 (24,6%) henkilöä vastasi, että ei ole vielä aloittanut sijoittamista. 28 (19,7%) vastaajaa oli sijoittanut yli 5 vuotta ja 27 (19%) vastaajaa kertoi olleensa sijoittajia 3-5 vuotta. Alle vuoden oli sijoittanut 8 (5,6%) vastaajaa.

8. Miksi et ole aloittanut sijoittamista?

35 vastausta

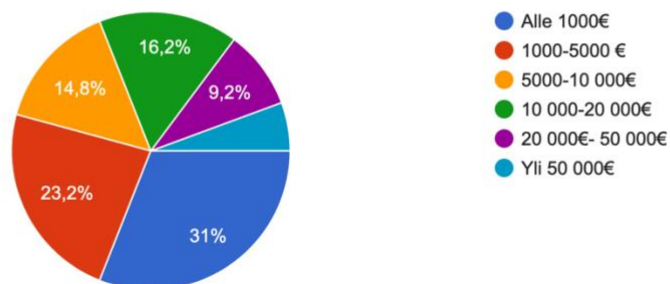

Kuvio 8: Miksi et ole aloittanut sijoittamista

Lisäkysymyksenä kysyttiin syitä, miksi joku ei ole aloittanut sijoittamista. 35 vastaajasta 16 (45,7 %) kertoi syyksi, että ei ole ollut aikaa perehtyä asiaan. 11 (31,4 %) vastaajaa, kertoi että ei ole ollut rahaa. 4 (11,4 %) vastaajaa kertoi, että ei ole uskaltanut ottaa riskiä. Yksittäisiä vastauksia tuli kohtiin, että ei ole kiinnostanut sijoittaminen.

9. Arvioi sijoitusvarallisuutesi kokonaisarvo

142 vastausta

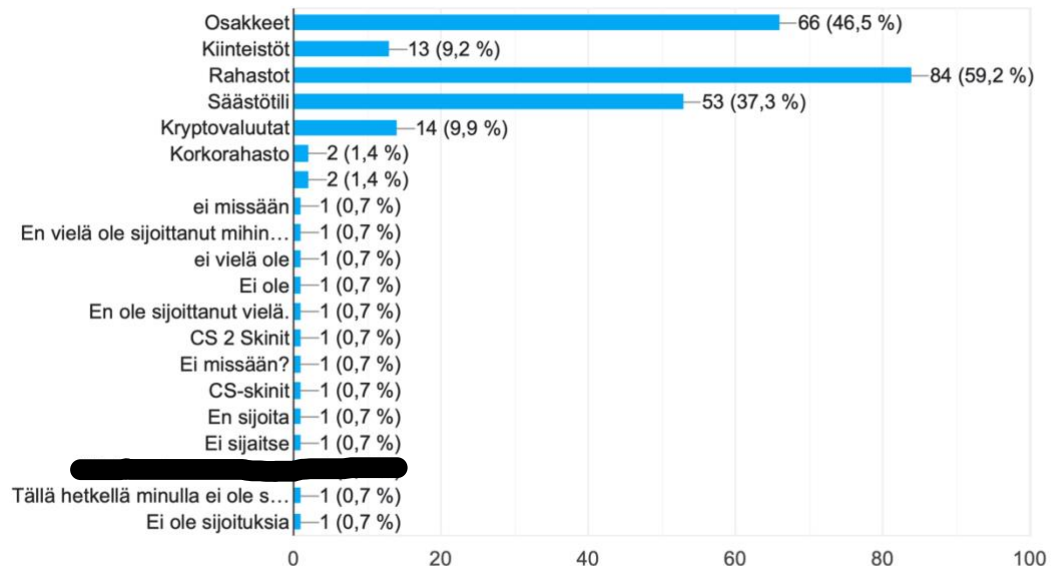

Kuvio: 9 Arvioi sijoitusvarallisuutesi kokonaisarvo

Seuraavat kysymykset käsittelivät sijoitusvarallisuutta. Kysymyksessä 9 kysyttiin vastaajien arvioita heidän sijoitusvarallisuutensa kokonaisarvosta. Niin kuin kuviosta 9 nähdään, suurin varallisuus ryhmä oli alle 1000 € vaihtoehto, 44 (31 %) vastaajaa. 33 (23,2 %) vastaajaa, vastasivat heidän sijoitusvarallisuutensa olevan 1000-5000 €. 23 (16,2 %) vastaajaa vastasi vaihtoehdon 10 000 €-20 000 €. 21 (14,8 %) vastaajaa kertoi heidän sijoitusvarallisuutensa arvoksi 5000-10 000 €. Pienimmät varallisuusryhmät olivat 20 000-50 000 € jonka valitsi 13 (9,2 %) vastaajaa ja viimeisenä yli 50 000 € jonka valitsi 8 (5,6%) vastaajaa.

10. Millaisissa kohteissa sijoitusvarallisuutesi pääasiassa sijaitsee (Valitse 1-3 vaihtoehtoa)

142 vastausta

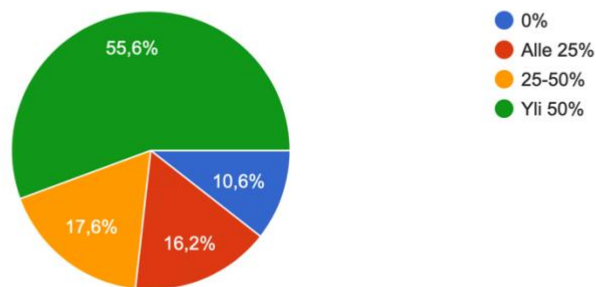
Kuvio 10: Millaisissa kohteissa sijoitusvarallisuutesi sijaitsee

Kuviossa 10 kysyttiin vastaajilta, millaisissa kohteissa heidän sijoitusvarallisuutensa pääasiassa sijaitsee. Vastaajat saivat valita 1-3 vaihtoehtoa. 84 (59,2 %) vastaajaa kertoi omistavansa rahastoja, 66 (46,5%) kertoi omistavansa osakkeita ja 53 (37,3%) vastaajaa kertoi pitävänsä

varoja säästötilillä. Nämä vaihtoehdot eivät yllättäneet, sillä samat määrät vastaajia löytyi myös näistä kohdista, kun kysyttiin millaisista sijoituskohteista, vastaajat olivat kiinnostuneita. 13 (9,2 %) vastaajaa kertoi omistavansa kiinteistöjä. 14 (9,9 %) vastaajaa kertoi omistavansa kryptovaluuttoja. Korkorahastoissa oli varallisuutta 2 vastaajista. Loput yksittäiset vastaukset sisälsivät, että ei sijoita mihinkään.

11. Kuinka suuri osa sijoitusvarallisuudestasi on peräisin omista säästöistäsi?

142 vastausta

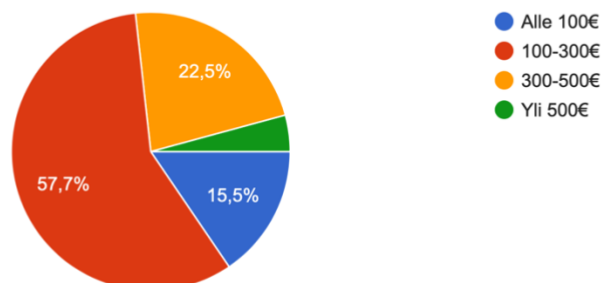

Kuvio 11: Kuinka suuri osa sijoitusvaral 1

Kysymyksessä 11 kysyttiin, kuinka suuri osa sijoitusvarallisuudesta on peräisin omista säästöistä. Niin kuin kuvioista nähdään, 79 (55,6%) vastasi yli 50%, 25 (17,6%) vastasi 25-50%, ja yllätyksenä kuitenkin 38 (26,8%) vastasi, että alle 25% tai jopa ei ollenkaan.

12. Kuinka paljon sinulla menee keskimääräisesti rahaa kuukaudessa ylimääräisiin menoihin? (Esim. juhliminen, matkustaminen, ulkona syöminen, vaatteet jne...)

142 vastausta

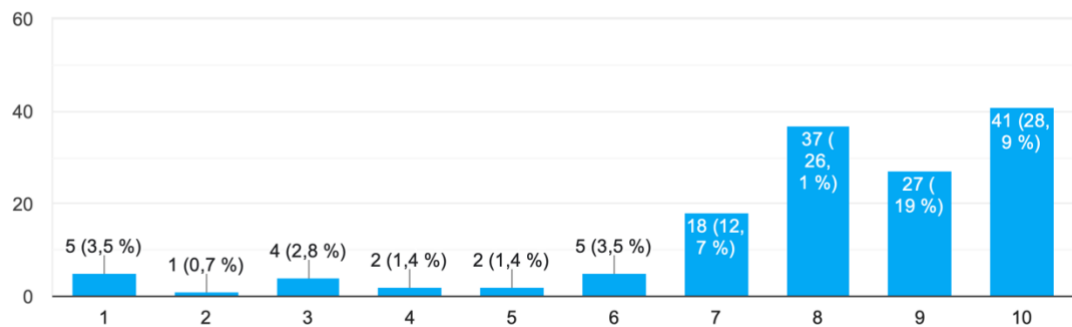

Kuvio 12. Kuinka paljon sinulla menee keskimääräisesti rahaa kuukaudessa

Kysymyksessä 12 tavoitteena oli selvittää vastaajien rahan kulutusta. Kysymyksessä tiedusteltiin, kuinka paljon rahaa menee keskimäärin kuukaudessa ylimääräisiin menoihin. Esimerkkeinä oli annettu, juhlimiseen, matkustamiseen, ulkona syömiseen, vaatteisiin jne....) Suurin osa eli 82 (57,7 %) vastaajista kertoi, että heillä menee noin 100-300 € rahaa ylimääräisiin menoihin keskimäärin kuukaudessa. 32 (22,5 %) vastaajaa kertoi kuluttavansa rahaa 300-500 € kuukaudessa. Alle 100 € vaihtoehtona valitsi 22 (15,5 %) vastaajaa ja toisen ääripään yli 500€ valitsi 6 (4,2%) vastaajaa. Täytyy kuitenkin muistaa, että kyselyyn vastanneista suurin osa on opiskelijoita, joten se näkyy myös rahatilanteessa.

13. Kuinka tärkeänä pidät sijoittamista osana taloudellista suunnittelua?

142 vastausta

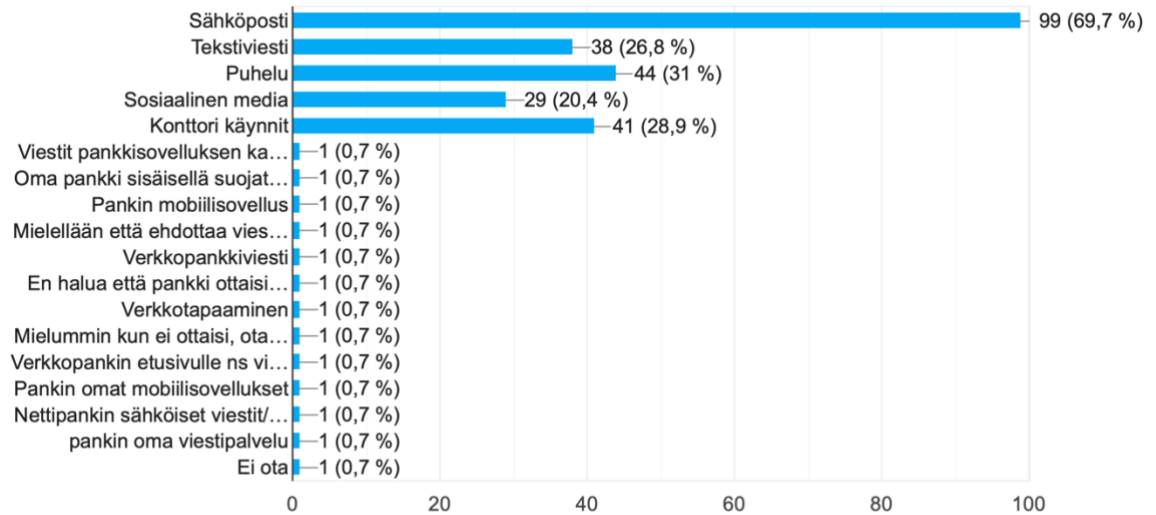

Kuvio 13. Kuinka tärkeänä pidät sijoittamista

13 kysymys käsitteli sijoittamisen tärkeyttä osana taloudellista suunnittelua. Vaihtoehdot olivat 1-10. Selvästi suurin osa vastauksista painottui vastauksiin 8-10, eli monet vastaajista pitivät sijoittamista tärkeänä asiana osana taloudellista suunnittelua. Toisessa päässä oli vain muutamia yksittäisiä vastauksia.

14. Miten haluaisit, että pankki ottaa sinuun yhteyttä sijoittamisen osalta? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa)

142 vastausta

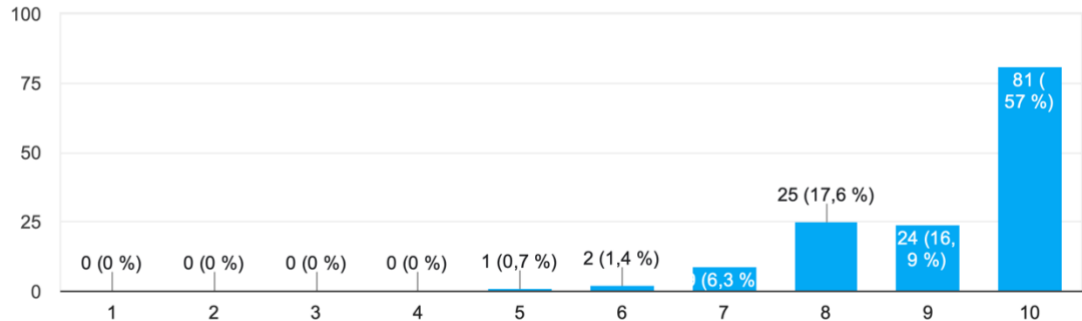

Kuvio 14: Miten haluaisit, että pankki ottaisiin sinuun yhteyttä

Seuraavassa teemassa käsiteltiin aihetta pankin merkitys sijoitustoiminnassa ja sijoittamisessa. Teeman ensimmäinen kysymys numero 14 oli, että miten vastaajat haluaisivat, että pankki on heihin yhteydessä sijoittamisen osalta. Vaihtoehtoista sai valita 1-3 vaihtoehtoa. Selkeästi suurimman suosion sai vaihtoehto sähköposti, johon vastasi 99 (69,7 %) vastaajaa. Toiseksi suurin oli puhelu, jonka valitsi 44 (31 %) vastaajista. Kolmanneksi oli vaihtoehto konttori käynnit, jonka valitsi 41 (28,9 %) vastaajaa. Seuraavaksi suosituimmat kategoriat olivat tekstiviesti 38 (26,8 %) vastaajaa, ja sosiaalinen media 29 (20,4 %) vastaajaa. Yksittäisiä muita vaihtoehtoja vastaajat olivat itse kirjoittaneet.

15. Kuinka tärkeänä pidät pankin valinnassa digitaalisten palveluiden saatavuutta?

142 vastausta

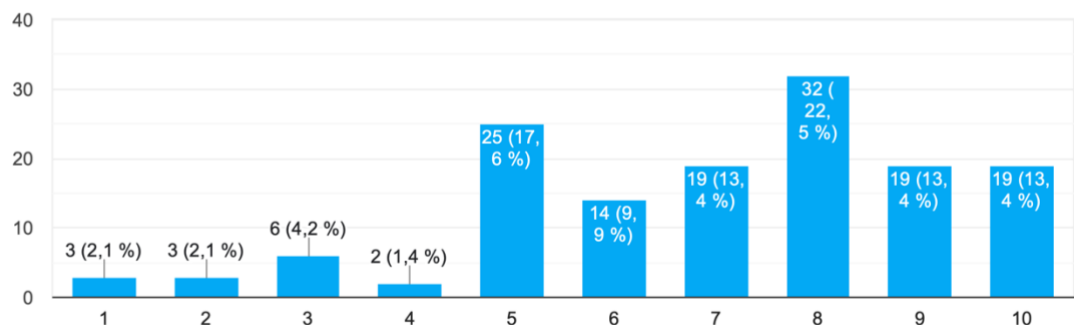

Kuvio 15. Kuinka tärkeänä pidät pankin valinnassa digitaalisten palveluiden saatavuutta

15 kysymys kartoitti digitaalisten palveluiden saatavuuden tärkeyttä pankin valinnassa. Vaihtoehdot olivat 1-10. 130 (91,5 %) vastaajista valitse vaihtoehdon 8-10. Joten melkein siis kaikki olivat sitä mieltä, että digitaalisten palveluiden saatavuus on merkittävä tekijä pankin valinnassa. Vain yksittäisiä vastauksia tuli asteikon keskivälille.

16. Kuinka tyytyväinen olet pankkisi toimintaan sijoittamiseen kannustamisessa?

142 vastausta

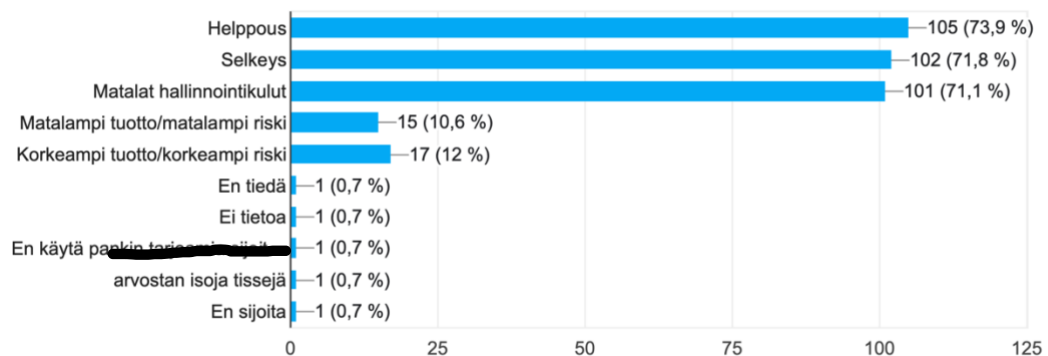
Kuvio 16. Kuinka tyytyväinen olet pankkisi toimintaan

Kysymys numero 16, kartoitti vastaajien tyytyväisyyttä pankkien toimintaan sijoittamiseen kannustamisessa. Vastauksia tuli selkeästi tasaisemmin eri vaihtoehdoilla kuin aiemmissa

kysymyksissä. Vastaus vaihtoehdot olivat taas 1-10 asteikon välillä. 38 (26,6 %) vastaajista valitsi asteikon 9-10. Selvästi suurin vastaus vaihtoehto oli numero 8, johon vastasi 32 (22,5 %) vastaajista. Kuitenkin asteikon 5-6 valitsi 39 (26,6 %) vastaajista, ja loput vastaajat valitsivat vaihtoehdon 1-4. Joten selkeästi tämä kysymys herätti hajontaa huomattavasti enemmän, kuin aikaisemmat kysymykset.

17. Minkälaisia asioita arvostat pankin tarjoamissa sijoitustuotteissa? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa)

142 vastausta

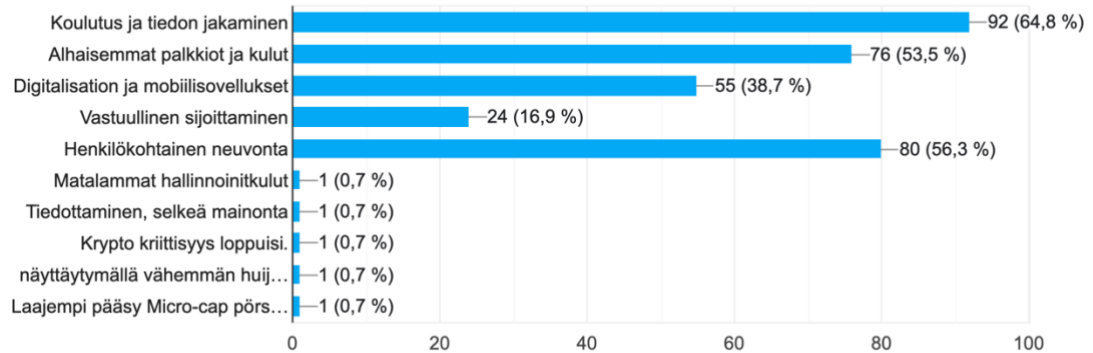

Kuvio 17. Minkälaisia asioita arvostat pankin tarjoamissa sijoitustuotteissa

Kysymys 17 kartoitti vastaajien mielipiteitä siitä, mitä asioita he arvostavat pankin tarjoamissa sijoitustuotteissa. Vaihtoehtoja pystyi valita 1.3. Kaikista vastausvaihtoehdoista selkeästi pomppasi 3 eri asiaa ylitse muiden. Vaihtoehdon helppous valitsi 105 (73,9 %) vastaajaa, selkeyden 102 (71,8 %) vastaajaa ja matalat hallinnointikulut 101 (71,1 %) vastaajaa. Neljänneksi ja viidenneksi suurimmat vaihtoehdot olivat korkeampi tuotto/korkeampi riski, johon vastasi 17 (12 %) vastaajaa ja matalampi tuotto/matalampi riski, johon vastasi 15 (10,6%) vastaajaa.

18. Miten pankit voisivat parantaa omaa toimintaa, jotta sijoittamisesta kiinnostuttaisiin enemmän?
(Valitse 1-3 vaihtoehtoa)

142 vastausta

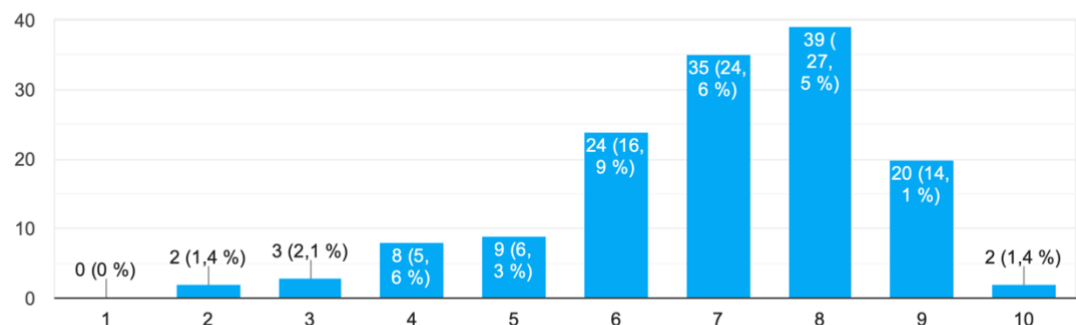

Kuvio 18: Miten pankit voisivat parantaa omaa toimintaansa

Viimeisenä kysymyksenä teemassa pankin merkitys, oli kysymys numero 18. Kysymys 18 kartoitti mitä mieltä vastaajat olivat siitä, miten pankit voisivat parantaa omaa toimintaansa, jotta sijoittamisesta kiinnostuttaisiin enemmän. Tässäkin sai valita 1-3 vastaus vaihtoehtoa. Vastauksia jakaantui viiden eri vaihtoehdon välillä. 92 (64,8 %) vastaajaa valitsi koulutuksen ja tiedon jakamisen. 80 (56,3 %) vastaajaa valitsi henkilökohtaisen neuvonnan. 76 (53,5 %) vastaajaa valitsi alhaisemmat palkkiot ja kulut ja 55 (38,7%) vastaajista valitsi digitalisaation ja mobiilisovellukset.

19. Miten itse arvioisit omaa talousosaamistasi asteikolla 1-10

142 vastausta

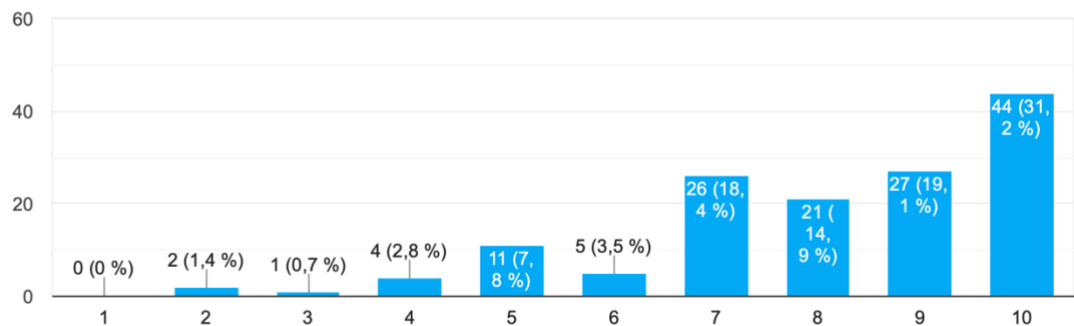

Kuvio 19. Miten itse arvioisit omaa talousosaamistasi

Viimeisenä teemana kyselyssä käsiteltiin talousosaamista. Teeman ensimmäinen kysymys, kysymys numero 19 kartoitti vastaajien omaa arviota heidän talousosaamisensa tasosta asteikolla 1-10. Vastaajat arvioivat oman talousosaamisen tasonsa melko hyväksi. 95 (66,2 %) vastaajista valitsi vaihtoehdot 7-9. Vain 2 (1,4 %) vastaajaa valitsi vaihtoehdon 10. Vaihtoehdon 6 valitsi 24 (16,9 %) vastaajaa. Vaihtoehdot 2-5 valitsi 22 (15,4 %) vastaajaa. Suurin osa vastauksista siis painottui hyviin arvosanoihin, mutta kyllä parantamisen varaa selkeästi myös löytyy.

20. Kuinka hyvin ymmärrät käsitteet; Inflaatio, korko korolle, 12kk euribor, kiinteäkorko.

141 vastausta

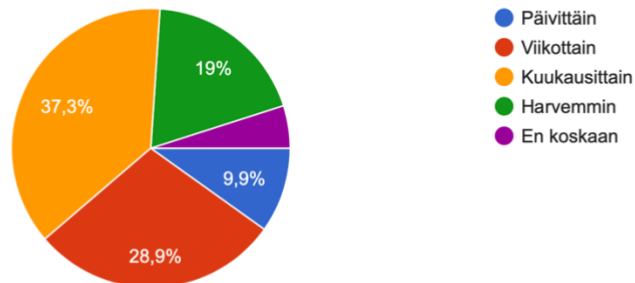

Kuvio 20: Kuinka hyvin ymmärrät käsitteet

Kysymys 20 selvitti vastaajien ymmärryksen tasoa tietyistä talouden käsitteistä. Termejä olivat Inflaatio, korkoa korolle, 12kk euribor ja kiinteäkorko. Käytännössä kaikki vastaukset painottuivat vaihtoehtoihin 7-10. 44 (31,2 %) vastaajista vastasi kohdan 10. 27 (19,1 %) vastaajaa valitsi kohdan 9. Loput 47 (33,3%) vastaajista valitsi vaihtoehdon 8 tai 7. Yksittäisiä vastauksia oli vaihtoehdoilla 1-6. Joten selvästi vastaajien ymmärrys ainakin näistä talouden termeistä oli hyvällä tasolla.

21. Miten usein keskustelette talousasioista (säästämisestä, sijoittamisesta jne.) perheenjäsenten tai ystävien kanssa?

142 vastausta

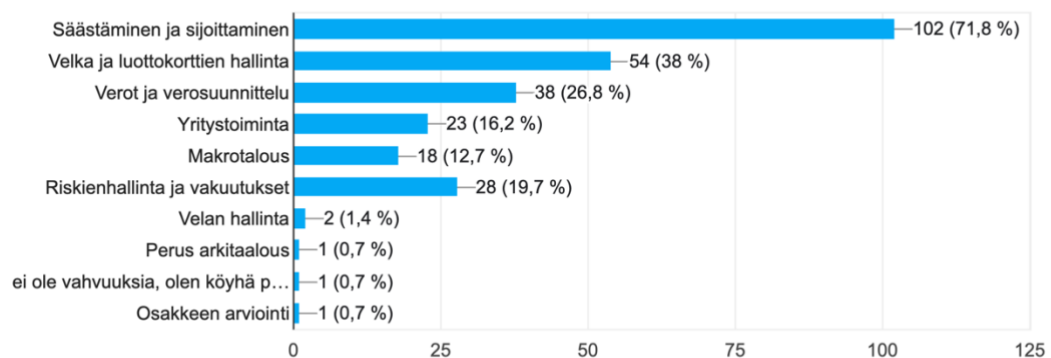

Kuvio 21. Miten usein keskustelette talousasioista

Kysymys 21 oli mielenkiintoinen. Kysymyksessä kysyttiin, miten usein vastaajat keskustelevat talousasioista perheenjäsenten tai ystävien kesken. 53 (37,3 %) vastaajaa valitsi kohdan kuukausittain. 41 (28,9 %) vastaajaa kertoi keskustelevänsä talousasioista viikottain. 27 (19 %) kertoi keskustelevänsä harvemmin. 14 (9,9 %) vastaajista valitsi kohdan päivittäin. Yllätyksenä tuli, että 7 (4,9 %) vastaajista, sanoi että ei koskaan keskustele mistään talousasioista. Kuvioista voimme siis päätellä, että suht harvoin keskustellaan talousasioista läheisten kanssa.

22. Mitkä ovat vahvuutesi talousosaamisessa? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa)

142 vastausta

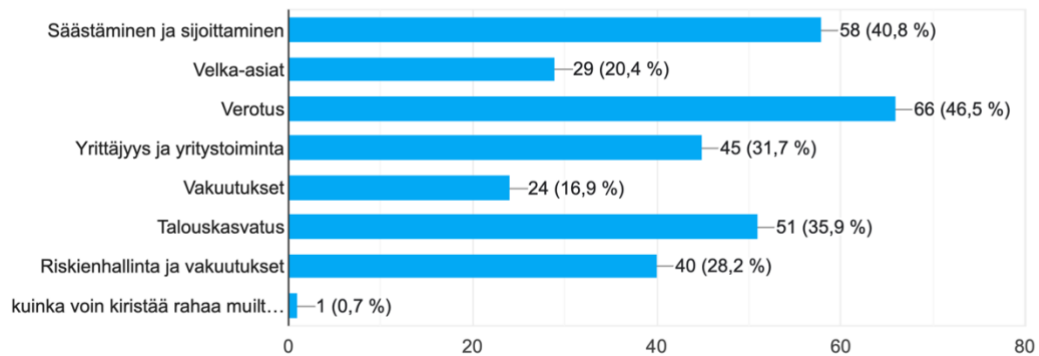
Kuvio 22: Mitkä ovat vahvuutesi talousosaamisessa

Kysymys 22 kartoittaa vastaajien vahvuuksia talousosaamisessa. Vastaajat saivat valita 1-3 vaihtoehtoa. Selkeästi suurin kategoria oli säästäminen ja sijoittaminen, 102 (71,8 %) vastaajaa vastasi tämän vaihtoehdon. 54 (38 %) vastaajaa vastasi velka ja luottokorttien

hallinnan. 38 (26,8 %) vastaajaa vastasi verot ja verosuunnittelun. 28 (19,7 %) vastaajaa vastasi riskienhallinnan ja vakuutukset. 41 (28,8 %) vastaajaa vastasi kategoriat yritystoiminta ja makrotalous. Yksittäisiä vastauksia tuli velan hallintaan ja osakkeiden arviointiin.

22. Minkä tyyppisissä talousasioissa kaipaat eniten lisätietoa tai koulutusta? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa)

142 vastausta

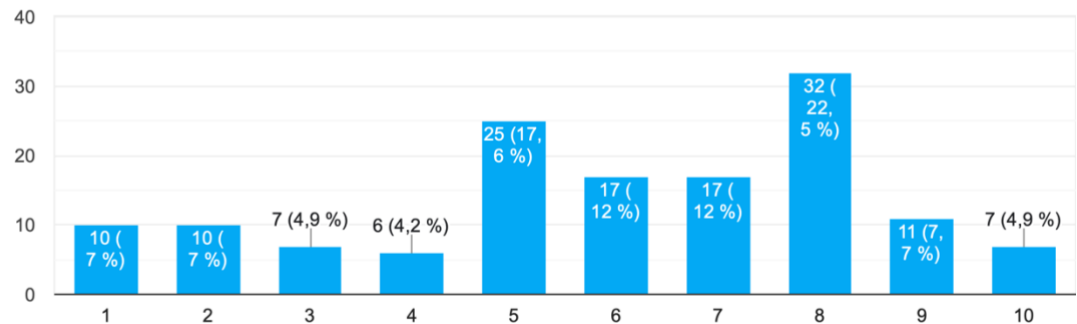

Kuvio 22: Minkä tyyppisissä talousasioissa kaipaat lisätietoa

Lisäkysymyksenä kysymykseen 22 kartoitettiin vastaajien mielipiteitä siitä, minkälaisissa talousasioissa kaivataan eniten lisätietoa ja koulutusta. Vastaukset jakoutuivat todella tasaisesti. Vaihtoehtoista sai valita 1-3 vaihtoehtoa. Suosituin vaihtoehto oli verotus, tähän vastasi 66 (46,5 %) vastaajaa. 58 (40,8 %) vastaajaa valitsi myös vaihtoehdon säästäminen ja sijoittaminen. 51 (35,9 %) vastaajaa valitsi talouskasvatuksen ja 45 (31,7 %) vastaajaa valitsi yrittäjyys ja yritystoiminnan. 40 (28,2 %) vastaajaa vastasi riskienhallinnan ja vakuutukset. 29 (20,4 %) vastaajaa vastasi velka-asiat ja viimeisenä vaihtoehtona oli vakuutukset, jonka valitsi 24 (16,9 %) vastaajaa.

23. Kuinka tyytyväinen olet talousosaamisen opetuksen laatuun koulussasi asteikolla 1-10?

142 vastausta

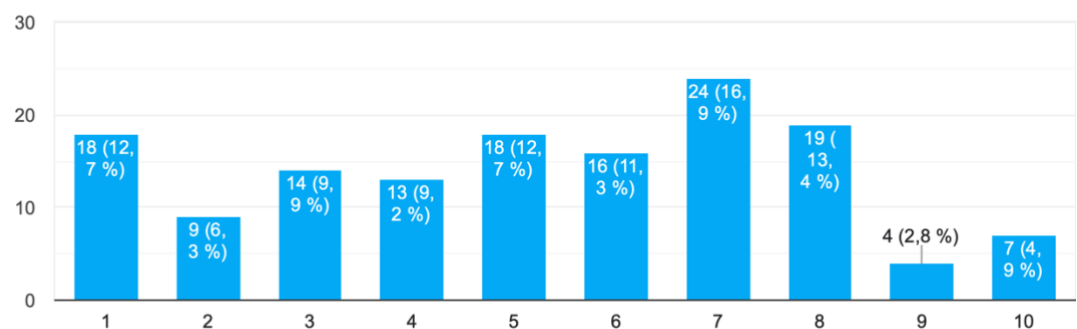

Kuvio 23: Kuinka tyytyväinen olet talousosaamisen opetukseen

Seuraava kysymys numero 23 selvitti vastaajilta, kuinka tyytyväisiä he ovat olleet talousosaamisen opetuksen laatuun koulussa. Kuviossa vastausvaihtoehtoina oli valita asteikon 1-10 välillä. Tämäkin kysymys jakoi selvästi tasaisesti mielipiteitä. Suosituin vaihtoehto oli numero 8, jonka valitsi 32 (22,5 %) vastaajaa. Toiseksi suosituin vaihtoehto oli numero 5, jonka valitsi 25 (17,6 %) vastaajaa. Numeron 6 ja 7 valitsi 34 (24 %) vastaajaa. Loput vastauksista jakautui tasaisesti molempiin ääripäihin. Tämä kysymys selvästi jakoi vastaajia, kuitenkin suurin osa vastauksista painottui keskelle asteikkoa. Parannettavan varaa siis talousosaamisen opetuksessa selvästi olisi.

24. Kuinka paljon koulussa opetetut taloustaidot on auttanut sinua ymmärtämään henkilökohtaisen talouden hallintaa?

142 vastausta

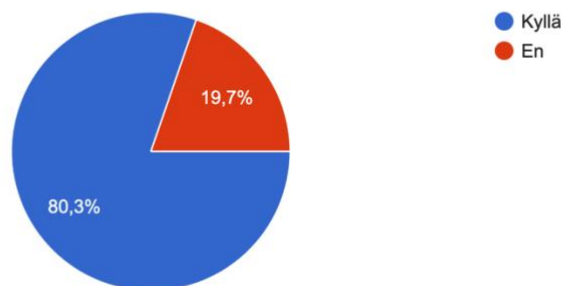

Kuvio 24: Kuinka paljon koulussa opetetut taidot ovat auttaneet sinua

Kysymys 24 kartoitti vastaajien mielipidettä siitä, kuinka paljon koulussa opetetut taloustaidot ovat auttaneet ymmärtämään henkilökohtaisen talouden hallintaa. Niin kuin aikaisemmissa kysymyksissä on huomattu, talousosaamisen kysymykset liittyen juuri koulumaailmaan ovat jakaneet mielipiteitä ja niin tapahtui myös tämän kysymyksen osalta. Vastaajista jopa 18 (12,7 %) vastasi vaihtoehdon 1, joka siis on heikoin vaihtoehto. 23 (16,2 %) vastaajista valitsi 2-3 vaihtoehdon, 31 (21,9 %) vastaajista valitsi vaihtoehdon 4-5. 40 (28,2%) vastaajista valitsi joko vaihtoehdon 6 tai 7. Loput vastaajista valitsi vaihtoehdon 8-10 välillä.

25. Oletko hankkinut lisää talousosaamista koulun ulkopuolelta?

142 vastausta

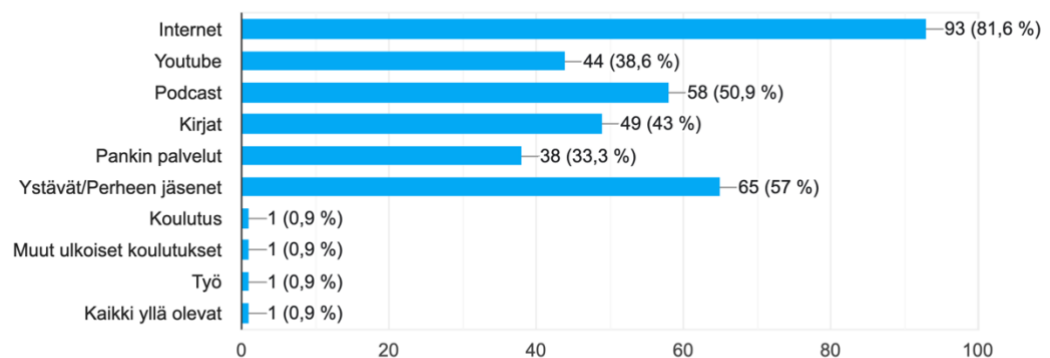

Kuvio 25: Oletko hankkinut lisää talousosaamista

Kuvio 25 kertoo, kuinka moni vastaajista on hankkinut lisää talousosaamista koulunulkopuolelta. 114 (80,3 %) vastaajaa sanoi olleensa hankkinut lisää talousosaamista koulunulkopuolelta. Yllätyksenä kuitenkin 28 (19,7 %) vastaajaa vastasi, että ei ole hankkinut koulunulkopuolelta lisää oppia talousosaamiseen.

26. Mistä olet hankkinut lisää talousosaamista koulun ulkopuolelta? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa)

114 vastausta

Kuvio 26: Mistä olet hankkinut lisää talousosaamista

Lisäkysymyksenä liittyen aikaisempaan kysymykseen selvitettiin, mistä vastaajat ovat hankkineet lisää talousosaamista koulun ulkopuolelta. Vastaajat saivat valita 1-3 vaihtoehtoa. Suurimmat kategoriat vastaajien kesken oli internet 93 (81,6 %) vastaajaa, ystävät/perheen jäsenet 65 (57 %) vastaajaa, ja podcastit 58 (50,9 %) vastaajaa. Myös YouTube sai 44 (38,6 %) vastaajia, kirjat 49 (43 %) vastaajaa ja pankin palvelut 38 (33,3 %) vastaajaa. Yksittäisiä vastauksia löytyi kategorioista koulutus, työ ja niin edelleen.

Kysymys 27 oli viimeinen kysymys talousosaamis teemassa. Tämä kysymys oli avoin kysymys, jossa kysyttiin, onko vastaajalla ehdotuksia siitä, miten koulut voisivat paremmin valmistella nuoria henkilökohtaisen talouden hallintaan. Vaikka kysymys oli avoin kysymys, vastauksia tuli hienosti. Kuviossa 27 on listattu asioita, joita vastaajat kirjoittivat avoimesti.

Enemmän talousopetusta
Valinnaiset opinnot ja pakolliset kurssit
Osaksi opetussuunnitelmaa
enemmän konkreettista opastusta
Talouden hallinnasta olisi hyvä alkaa puhumaan jo ajoissa. Itse opin oman talouden hallinnasta vasta lukion loppupuolella ja kun muutin omilleni. Olisi helpottanut, jos olisi ollut entuudestaan tietoa ja ymmärrystä oman talouden hallinnasta
En tiedä, onko muuttunut, mutta omana kouluaikana ei puhuttu mitään.
Opetus ylipäättään
Budjetointia ja erilaisia rahankäyttömenetelmiä voisi opettaa koulutusasteilla opiskelijoille. Säästämiseen ja sijoittamiseen voisi kannustaa ja opettaa mm. erilaisissa ryhmätöissä tai projekteissa. Realistisia tehtäviä valmistaen mm. ensimmäisestä kesätyöstä saataviin palkkoihin; kuinka käytät?
Kurssitarjonnan lisääminen
Koulutuksilla
Oma taloudenhallintakurssi
Enemmän koulutusta
Mielenkiintoisemmat luennot
Mielestäni jo yläasteella alkaa opettamaan taloudesta
Mielestäni jo yläasteella alkaa opettamaan taloudesta
Koska henkilökohtaista talouden hallintaa ei opeteta oppiaineena millään opetusasteella, se voitaisiin lisätä. Jos se ei olisi yksi kokonainen kurssi, se voisi olla vaikkapa yksi moduuli / osa yhdessä kurssissa.
kurseilla voitaisiin viitata myös henkilökohtaiseen talouteen usein puhe enemmän osakeyhtiön tai yrityksen taloudesta
Vaikka ihan uusi aine kouluihin esim. pakkoruotsin tilalle. Kouluissa ei opeteta juuri mitään liittyen taloudenhallintaan. Jotain rippeitä heitetty yhteiskuntaopin kirjaan... Olisi ihan kansantalouden etu, että ihmiset säästäisivät, sijoittaisivat (muuhunkin kuin eurojaskaan), ja eivät ottaisi kalliita luottoja hankintoihin.

Jo peruskoulussa pitäisi opettaa rahan hallinnasta, veloista ja sijoittamisesta
Talouteen liittyviä kursseja/tunteja jo yläasteella. Viimeistään lukiossa
Järjestelmällinen taloudesta opettaminen kouluissa jo alaluokista lähtien. Opetus muodostuisi ikäluokan mukaan.
Peruskoulun opetussuunnitelmaan paljon tietoa taloudesta.
Kertoa enemmän esim ASP-tilistä ja säästämisestä
Pitäisi alkaa puhua sijoittamisesta jo peruskoulussa
Kertoa esim. budjetoinnista, veroista ja säästämisestä enemmän
Enemmän opetusta
Ehkä joku valinnainen kurssi sijoittamisesta?
Opastamalla arjen menojen laskentaa sekä kulujen seurantaa.
Opettamalla entistä enemmän käytännön asioita aikaisemmilla koulutusasteilla (esim. lukiossa/ammattikoulussa ja jopa yläasteella aloittaen)
Pitäisi opettaa talouden hallintaa yhtenä oppiaineena
Asiantuntijat kertomaan koululle sijoittamisesta ja säästämisestä
Tiedonsaannin helppous esim. podcastien suosittelu/mainostaminen
Verotuksen hallinta ja siihen liittyviä asioita. Verpvähennyksiin esimerkiksi saa paljon asioita mistä ei saa tietoa, ellei itse lähde tutkimaan erittäin tarkasti.
On jo hyvällä mallilla, mutta vielä perusteellisemmin eikä vain pinnallisesti
Yhteiskuntaoppi voisi sisältää henk. koht verojen ja sijoittamisen käsitteen ymmärtämisen, sekä esim. säännöllisen rahastosäästämisen kumulatiivisten vaikutusten opettamisen nuorille
Selkeä, yksinkertainen ja viihdyttävä sisältö (niille, joita asia ei muuten kiinnosta)
Kouluttamalla
Taloudesta, rahasta ja rahankäytöstä tulisi keskustella enemmän peruskoulussa (ylä-asteella)
Eläviä erismetkkeitä puhumaan
Yläkouluun ja lukioon opetusta lähitulevaisuuden talousasioista (verotus, kelatuet, asuntosäästäminen)
Konkretiaa
Selittää luottokortteja enemmän. Harjoituksia jossa sijoitetaan mielikuvitusrahaa ja katsotaan mitä käy
Erillinen kurssi, joka keskittyy vain käytännön asioihin ei niinkään nippelitietoon.
Aiheesta voitaisiin pitää tarkempia kursseja.
Pitäisi painottaa sijoittamisen tärkeyttä nuorella iällä.
Aihe pitäisi sisäistää opintosuunnitelmaan. Uskon aiheen olevan yleistärkeä ja tärkeämpi tradenomina
Ylä-asteella koulutukseen opetuksiksi raha-asioiden hoito
Pakollinen taloushallinnan kurssi peruskouluihin
Neuvontaa rahankäytölle ja säästämisen kautta harkitusti suositella erilaisia sijoituskohteita. Olen itse todellinen Bear-ajattelija näin opiskelijan kuukausibudjetilla, joten toivon, ettei sijoittamiseen rohkaista ketään liikaa suurien myyntivoittojen tavoittelemisen puolesta, vaan

enemmän rohkaistaan säästämään rahaa sijoittamalla esim. OMXH25 tai muihin indekseihin, joissa heilahtelu on hillitympää.
Huomannut että ihan normi asiat kuten yksin muuttamiseen voisi tulla lisää tietoa kun huomaa monen haastelevan sen kanssa.
Taloustiedon opettaminen ylipäättänsä
Peruskouluissa pitäisi olla pakollinen talouskurssi. Yläkoulussa sai valita valinnaiseksi sen ja meitä oli 8 opiskelijaa kurssilla.
Kotitalouden tai yhteiskuntaopin tunnit ja siellä konkreettiset esimerkit/ projektit
Talouden hallintaa voisi sisällyttää enemmän useimpiin kursseihin
Lisäämällä opetussuunnitelmaan talous osaamista ala-/yläasteella
Verotuksen toinnasta ja koroista pitäisi opettaa syvällisemmin, jo yläasteelta lähtien. Lisäksi toiselle asteelle voisi lisätä kokonaisen kurssin henkilökohtaisen talouden hallinnasta.
Aiheeseen keskittyvillä ajankohtaisilla ja innostavilla kursseilla
Opettamalla enemmän
Enemmän käytännönläheistä opiskelua ja esimerkkejä
Käsitellään teemoja eri oppivuosina ja havainnollistaen käytännönläheisesti
Kursseja ja pakollisia luentoja aiheesta. Hands-on työtä ja harjoittelua!
Enemmän käytännöllisiä ohjeita ja tietoa. Kunnan selitys riskeistä mitkä kuuluu sijoitukseen. Ja käsitteiden selkeä läpilyönti
Kertomalla ajankohtaista ja yleistä tietoa
Voisi olla opintojaksoja, joilla keskitytään oman talouden hallintaan ja opetetaan perusasioita esimerkiksi mistä veroprosentti muodostuu ja minkälaisia asioita voi laittaa verotukseen ja kuinka palkkalaskelma kannattaa työntekijän näkökulmasta tarkastaa
kursseja niihin liittyen
Opiskelijoille olisi tarjottava yleisluontoinen talouden kurssi, joka olisi tarjolla alasta riippumatta. Tällä hetkellä jää opiskelijan vastuulle valita täydentäviksi opinnoiksi sijoitukseen yms. liittyviä kursseja jos niistä haluaa oppia lisää.
Peruskouluun opetusta, esim kansantalous tms.
Pankkien kanssa yhteistyötä, esim pieniä koulutuksia
Erilaisia kursseja
Webinaarit
Monipuoliset pakolliset kurssit
enemmän talousopetusta, ihan perusasioista alkaen. Mitä on luotto ja millaisia kuluja niihin yleensä liittyy, kuinka laittaa rahaa sivuun ja esimerkiksi korolle. Kuinka maksaa laskut ja pitää talous tasapainossa jne.
Taloulosaaminen osaksi peruskoulun opetussuunnitelmaa
Enemmän kursseja joissa syvennytään eri taloulosaamisen osa-alueisiin.
Enemmän opetusta kyseisestä aiheesta
Konkreettiset esimerkit, miten asiat toimivat, riippumatta aiheesta.
Enemmän opetusta aiheesta.
Peruskoulun oppimäärään pitäisi lisätä oman talouden hallinnan opettamista.

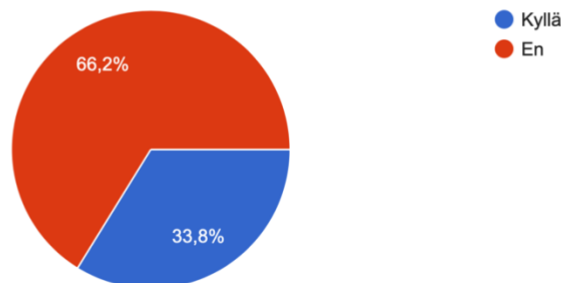
Käytännön esimerkkejä
Tietoutta sijoittamisesta tulisi korostaa enemmän. Erityisesti lukiossa olisi ehkä kaivannut enemmän tietoa aiheesta.
Järjestämällä kurseja ja luentoja, joiden aikana ohjatusti aloitetaan sijoittaminen pienillä rahasummilla. Tehdään käsitteet ja yleisimmät sijoituskanavat tutuksi.
Sisällyttämällä heidän opetussuunnitelmaansa aikuiselämässä tarvittavaa osaamista käsiteltäviä aiheita mm. omilleen muuttaminen ja oman talouden itsenäinen hoitaminen, säästämistä ja sijoittamista koskevia seikkoja, verotusta ja muuta hyödyllistä informaatiota
Taloudenhallinta tulisi sisältyä opetussuunnitelmaan jo peruskoulussa yläasteella ja toisen asteen opinnoissa.
Mielestäni jo peruskoulussa tulisi olla pakollisia kurseja, joissa opetetaan perus asioita veroista, laskuista, sijoittamiesta, oman talouden hallinnasta, pikavipeistä, koroista yms.
Käytännönläheisimpää lähestymistapaa henkilökohtaiseen talouteen liittyen
Nuorille voisi opettaa/kertoa enemmän talouden hallinnasta
koulut voisivat tunkea esg:n ja muun vastuullisuuspaskan sinne, mihin aurinko ei paista
Enemmän tiedon jakamista esim velkaantumisesta ja perinnästä ja niiden vaikutuksista
Jokin kurssi voisi olla täysin tätä varten (ihan peruskurssi ei mikään syventävä)
Järjestämällä erilaisia tilaisuuksia talouden hallintaan liittyen.
Siihen voisi olla monta eri kurssia tarjolla, jossa käydään nämä aiheet paremmin ja syvemmin läpi.
Koulut voisivat tarjota MOOC- tyylisiä verkkokursseja tai tapahtumia. Aiheena voisi olla budjetointi, verotus, osakesijoittaminen, kansantalous, yms. Kursseihin olisi hyvä saada suomalaisia talousvaikuttajia, jotka osaavat inspiroida ja motivoida nuoria osallistumaan.
Voitaisiin järjestää enemmän perustason kurseja, jotka auttaisivat nimenomaan ymmärtämään paremmin henkilökohtaista talouden hallintaa.
Talouden hallintaa mielestäni voisi jo hieman opettaa yläasteella ja sitten syvemmin/laajemmin lukiossa tai ammattikoulussa koulutus suuntautumisesta riippuen.
Jo yläasteella pakollinen aine: talousosaamista, verotusta, CV tekoa, jotain vakuutuksista ja KELAsta
Arkea tukevia kurseja
Taloukasvatusta tulisi olla edes jonkin verran ihan jo peruskoulussa sekä etenkin ammattikouluissa ja lukioissa. Mielestäni suurin altistaja ns. turhalle velkaantumiselle on ymmärryksen puute ja tämä alkaa usein toisen asteen opintojen aikana henkilön täyttäessä 18 vuotta.
Painottaa enemmän sitä miksi sijoittaminen ja säästäminen on tärkeää. Suomessa valitettavasti sijoittaminen nähdään vain epävarmana ja riskikkäänä toimintana joka vaatii valtavasti tietämystä ja osaamista. Olen itsekin tavannut monia jotka pitävät jopa lottoamista parempana ja varmempana keinona rikastua kuin sijoittamista.
Kunnon kurssi aiheesta, eikä oleteta että itseopiskellaan
Taloustiedon tunteja, info lehtisiä esim
Lisäämällä koulutusohjelmaan pakollisen kurssin aiheesta.
Nuorille tulisi opettaa miten talous toimii. Opettaa täyttämään veroilmoitus.
Koulussa pitäisi opettaa esim. yhteiskuntaopin tunneilla jo nuorille talouden hallintaa ja mitä kaikkeen siihen liittyy.
Yksinkertaistettuja kurseja alottelijoille

Olisi hyvä opettaa myös ns arkisia asioita taloudenhallinnasta sekä itseäni kiinnostaisi myös nimenomaan sijoittamiseen liittyvät asiat
Enemmän ohjeistusta oman talouden hallintaan
Tietääkseni lukioissa on valinnaisia koulukohtaisia henkilökohtaiseen talouteen liittyviä kursseja. Mielestäni aiheiden pohjalta suunnitellun kurssin tulisi olla pakollinen kaikille, mielellään jo peruskoulussa.
Esittelemällä sen mielenkiintoisemmin, hyvin useilla ei riitä keskittyminen tiettyjen mutta tärkeitten asioiden esittämiseen.
Mielestäni talousasioita on hyvä opettaa erityisen paljon jo yläasteen lopulla sekä lukiossa/ amiksessa
tarjoamalla kurssia asiasta ja järjestämällä workshopia esim
Enemmän arkipäiväisiä käytännön sijoittamiskursseja. Vähemmän teoreettisia.
Taloukasvatus voitaisiin aloittaa myös kouluissa aikaisemmin lapsen ikätasoon sopivalla tavalla
Voisi olla vapaavalintainen kurssi aiheesta, esim 3.5 op. laajuudeltaan.
Suomalaisten heikosta talousosaamisesta kertoo se, että lähes puolet uskoo rikastuvansa todennäköisemmin lottoamalla kuin sijoittamalla, joten talouden hallinta sekä talousosaaminen tulisi olla tärkeässä osassa opetussuunnitelmaa. Opettelu pitäisi aloittaa jo ala-asteelta lähtien aina ikäluokan ymmärryksen mukaisesti, jotta taloustaitojen opettelu ei jää vain perheiden vastuulle. Yläasteella ja 2.asteen koulutuksissa tulisi myös olla pakollisia kursseja sijoittamisesta ja sen vaikutuksista henkilökohtaiseen talouteen, sillä monesti sijoituskäyttäytyminen periytyy perheestä ja moni jättää sijoittamatta, koska siitä ei ole ikinä puhuttu kotona. Tärkeitä aiheita koulussa käsiteltäväksi olisi myös esim. kulutuskäyttäytyminen, budjetointi sekä kulutusluotot ja lainat.
Enemmän opastusta ja koulutusmahdollisuuksia
Puhuttaisiin enemmän asiasta, realisoitais, että esim jos asuu yksin ja saa keski verto palkan ja asuu keskiverrosto ni millaset osat palkasta mihinkin menee, että vaikka se n 2000€ /kk brutto tuntuu isolta rahalta mutta kun siitä menee ns elämisen pakolliset kulut ni käteen ei paljoo jää
Peruskoulussa ja ammattikoulussa pitäisi puhua näistä asioista enemmän.
Peruskouluissa ja lukioissa puhuttaisiin edes jollain tasolla henkilökohtaisista talousasioista, velkaantumisesta ja veroista tms. Oma kokemus, että näitä ei ole käyty ollenkaan läpi ja oman talouden hallinta pitänyt oppia vanhemmilta tai kantapäähän kautta.

Kuvio 27: Onko sinulla ehdotuksia siitä, miten parantaa talousosaamisen tasoa.

28. Bonus kysymys: Uskotko tulevaisuudessa kryptojen olevan realistinen vaihtoehto perinteiselle rahajärjestelmälle?

142 vastausta

Kysymys: 28 Uskotko kryptovaluuttojen tulevaisuuteen

Kysymys 28 oli bonus kysymys, jossa kysyttiin uskoko tulevaisuudessa kryptojen olevan realistinen vaihtoehto perinteiselle rahajärjestelmälle. 94 (66,2 %) vastaajaa vastasi että ei, 48 (33,8%) vastaajaa vastasi kyllä.

9 Johtopäätökset ja kehitysehdotukset

Kyselyn tuloksista voi tehdä johtopäätöksen, että aihe nuorten sijoittaminen ja talousosaaminen on todella tärkeä. Vastaajat olivat oikeasti kiinnostuneita aiheesta ja halusivat selkeästi panostaa vastauksiin. Vastauksista tuli selkeästi esille, että suurinta osaa kiinnosti osakkeet ja rahastot ja näissä sijoituskohteissa myös heidän sijoituksensa olivat. Monilla oli myös säästötileillä rahat, joka on ehkä vähän huolestuttava asia. Tämän hetken säästötilien korot ovat olleet jo pitkään todella mitättömiä ja inflaatio on ollut korkea. Tämä tarkoittaa siis sitä, että käytännössä melkein nollakorkotilillä pitämät rahat syöpyvät inflaation tahdilla koko ajan pienemmiksi ja pienemmiksi. Nämä ovat asioita, joita suurin osa

ei tule ajatelleeksi, eikä ihmiset ymmärrä koska näistä asioista ei puhuta. Jos rahaa pitää jossain, eikä sille saa korkeampaa tuottoa kuin inflaatio on, se tarkoittaa sitä, että rahan ostovoima koko ajan pienenee. Joten saat vuosi vuodelta samalla rahasummalla vähemmän ja vähemmän asioita.

Vaikka voisi kuvitella, että nuoret eivät aloita sijoittamista sen takia koska ei ole rahaa, vastauksista kuitenkin selvisi, että se ei ole vain ainoa syy. Monilla saattaisi olla rahaa laitta sivuun, mutta kiinnostus puuttuu. Yksi syy kiinnostuksen puuttumiselle on se, että talousopetus on liian vähäistä jo peruskoulusta asti. Nuoret eivät ymmärrä sijoittamisen tuomia mahdollisuuksia, eikä mentaliteetti ”säästetään eläkepäiviä varten” ole motivoiva ajatusmalli. Selvästi kaivattaisiin enemmän käytännön esimerkkejä, mitä kaikkea sijoittaminen voi mahdollistaa jo ennen eläkeikää. Vastauksista ilmeni kyllä se, että sijoittaminen vaatii todellista pitkäjänteisyyttä ja periksiantamattomuutta, joten tämä on yksi syy miksi monet eivät kykene siihen. Halutaan kaikki ja heti, ja sijoittamisessa se on todella harvinaista.

Kyselyn tulosten perusteella voi todeta myös sen, että nuoret aikuiset voisivat selkeästi paljon enemmän pohtia omia kiinteitä kustannuksia. Monet vastasivat, että heillä ei välttämättä ole yhtään rahaa käyttötilillä ennen kuin saavat lisää rahaa kuten kuukausipalkan. Konsepti ei ole toimiva pidemmälle ajateltuna, jos elää rahallisesti koko ajan käytännössä ahdingossa. Suurimmalla osalla vastaajista kuitenkin oli sijoitusvarallisuus pieni. Eikä edes ole ajatellut aloittaa sijoittamista.

Pankkien toiminnasta oli myös jonkin verran kysymyksiä kyselyssä. Vastajat halusivat selkeästi eniten, että pankki olisi sähköpostilla yhteydessä heihin mikä oli pienoinen yllätys. Muita kanavia oli ihan perinteiset, viesti, konttorikäynnit ja sosiaalinen media. Yllättävän moni vastaajista oli vain kohtalaisen tyytyväisiä pankin kannustamisesta sijoittamiseen. Tuloksista voi varmasti tehdä jonkinlaisen johtopäätöksen, että pankit voisivat yleisesti kannustaa enemmän sijoitustoimintaan ja olla joustavampia tämän suhteen. Esimerkiksi on todella ihmeellistä, että jotkut pankit eivät halua pitää todella menestykkäitä ja potentiaalisia asiakassuhteita yllä olla joustavampia esimerkiksi sijoitusasuntolainojen suhteen. Aina ei ole paras ratkaisu, olla liian optimaalinen ja hylkää nuorten mahdollisuudet jalostaa omaa sijoitusuraansa. Vastauksista ilmeni, että pankkien tuotteilta toivotaan helppoutta ja selkeyttä. Myös erilaisten sijoitustuotteiden hallinnointikulut mietityttivät monia. Tosiaan näissä edellä mainituissa asioissa on pankkien suhteen suuria eroja, eikä näitä asioita voida yleistää. Vastauksista selveni myös se, että pankeilta kaivattaisiin enemmän henkilökohtaista neuvontaa. Myös yllättävän paljon kaivattiin tällaisia yleisiä kouluttautumismahdollisuuksia ja ilmaisia kursseja asiakkaille, jotka ovat vaikka kiinnostuneita sijoittamisesta. Monia vastaajia kiinnosti myös osakkeet, eikä pelkästään rahastot.

Kyselyn vastaajat pitivät omaa talousosaamistaan hyvällä tasolla. Heille oli tuttuja talouden erilaiset käsitteet ja termit. Kohderyhmällä on myös todennäköisesti merkitystä vastauksiin, sillä suurin osa vastaajista oli liiketalouspuolen tradenomi opiskelijoita, joten heille talous onkin varmasti tuttu aihe. Kuitenkin kyselyn tavoitteena oli selvittää heidän mielipiteensä talousopetuksen tasosta Suomessa. Vastauksista voitiin päätellä, että aika harvoin keskustellaan talousasioista. Yli puolet vastaajista kertoi heidän keskustelevan muiden ihmisten kanssa kuukauden välein tai jopa harvemmin. Selvästi vastaajilla oli käsitystä säästämisestä. Esille nousi selkeinä haasteina perusarkiset talousasiat esimerkiksi kustannusten jakaminen, sekä yrittäjyys ja makrotalous. Yrittäjyydestä moni haluaisi oppia lisää jo nuorena, mutta esimerkiksi peruskoulutasolla yrittäjyydestä ei puhuta ollenkaan. Kyselystä pystyi tehdä johtopäätöksen, että talousosaamisen opetuksessa on selkeästi parannettavaa. Kyselyn vastaajista yli puolet olivat melko tyytymättömiä talousopetuksen tasosta. Vastauksissa korostui varsinkin peruskoulutason talousopetuksen puute. Myös lukioikäisillä talousopetus on todella pientä. Selvästi kiinnostusta talousosaamiseen löytyy, mutta koulumaailma ei ole herännyt vielä siihen, kuinka tärkeä asia talousopetus onkaan. Kyselyn perusteella koulujen opettama talousosaaminen on auttanut vastaajia melko vähän omantaloudenhallinnassa. Suurin osa vastaajista ei ollut tyytyväisiä talousopetuksen tasosta ja määrästä. Melkein kaikki kyselyyn vastanneista oli hankkinut lisää tietoa talousosaamisesta koulun ulkopuolelta. Suosituimpia tiedonlähteitä olivat selkeästi esimerkiksi YouTube, kirjat ja myös ystävät ja perheenjäsenet nousivat selkeästi esille kyselyssä.

Kun tämä tärkeä aihe on käsitelty laajasti pääpiirteittäin työssäni. Aiheeseen voisi syventyä jatkossa vielä tarkemmin ja tutkia jotakin tiettyä aihepiiriä. Tutkimuksen avulla saatiin selkeää kuvaa siitä, mitä kohderyhmän henkilöt ajattelevat aiheesta, ja millä tasolla perus rahoitusasiat ovat. Selkeästi suurimmaksi aiheeksi nousi tutkimuksessa talousopetuksen taso. Niin työn teoriaosuudessa kuin tutkimuksessakin, aihetta pyrittiin tarkastella talousopetus mielessä. Myös pankit voisivat kyselyn perusteella pohtia, tuliko vastauksissa joitain pointteja esille, mitä pankit voisivat kehittää omassa toiminnassaan. Selkeästi ainakin todella moni vastaajista kaipasi pankilta enemmän ammattitaitoista apua ja neuvontaa sijoitustoiminnassa. Monia kiinnostaa rahastosijoittamisen lisäksi myös osakesijoittaminen. Myös selkeästi esille nousi pankkien tarjoamien sijoitustuotteiden kulurakenne. Monet ovat jättäneet pankin tarjoamat rahastot sijoittamatta siitä syystä, että suurimpien pankkien tarjoamien rahastojen hallinnointi kulut ovat niin suuret. Lopputuotto rahastoissa jää melko suppeaksi, kun vuotuisista tuotoista otetaan hallinnointikulut pois.

Tosiaan selkeimmät teemat, jotka kyselyssä nousivat esille, käsittelivät talousopetuksen tasoa ja pankkien sijoitustoimintaan kannustamista. Kehitysehdotuksena tutkimuksesta voisi olla syventyminen noihin aiheisiin. Nuorilta aikuisilta löytyy halua ja intoa oppia raha-asioita, mutta esimerkiksi koulumaailman tarjoamat talousopetus mahdollisuudet ovat liian minimaaliset. Koulujen olisi jo peruskoulun alaluokilta asti tarjottava selkeää talousopetusta,

joka kulkisi oppilaan mukana vuosi vuodelta. Tämmöisen talousopetus pohjan rakentaminen loisi kansalaisille paljon vankemman pohjan. Tutkimuksen perusteella asia on valtavan tärkeä ihan yhteiskunnallisesti tarkasteltuna ja taloustaitojen heikko osaaminen, koskee suurempaa osaa suomalaisista, joten voidaan puhua jo valtakunnallisesti laajasta ongelmasta.

Velkaantuminen kasvaa niin yksittäisissä kotitalouksissa, mutta myös valtion tasolla.

Työn yhteistyökumppani oli todella tyytyväinen lopputulokseen. Yhteistyökumppanin kanssa toimiminen oli mutkatonta ja sujuvaa. Työn lopputulos tuo yhteistyökumppanille lisäarvoa tutkimuksen tulosten kautta. He tulevat käyttämään työn tuloksia sisäisesti avuksi toimintatapojen muokkaamista varten. Yhteistyökumppani mainitsi, että työn tuotokset auttavat heitä kehittämään heidän toimintaansa, sekä he saivat paljon uutta tärkeää informaatiota nuorten aikuisten talouskäyttäytymisestä ja siitä, mitä nuoret aikuiset ovat mieltä pankkien toiminnasta.

9.1 Pohdinta

Työn toteuttaminen onnistui odotetulla tavalla. Teoria osuudesta tuli hyvä yleiskatsaus sijoitusmaailmaan ja erilaisiin sijoitusmaailman termeihin. Työn aihe sijoittaminen ja juuri nuorten sijoittaminen on tärkeä aihe. Työssä käsiteltiin myös talousosaamista ja sitä, että opetetaanko nuorille tarpeeksi talousosaamista ihan peruskoulusta asti. Aihe on laaja, joten siksi työn teoriaosuus on laaja. Työssä pyrittiin käyttämään laajasti eri lähteitä, teoria osuuden kirjoittaminen sujui hienosti, varsinkin kun aihe oli tuttu jo entuudestaan.

Koin parhaaksi vaihtoehdoksi tutkimusosuuteen toteuttaa kyselytutkimuksen. Kyselytutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena. Halusin kerätä aiheen ympärille määrällisesti paljon vastauksia, joista voi tehdä paremmin tiettyjä johtopäätöksiä aiheen tiimoilta. Kyselytutkimus toteutettiin Google formsin avulla, josta oli sitten helppo analysoida tulokset työhön. Kyselyä jaettiin Hyvinkään Laurean liiketalousoppilaiden kesken, sekä minun omien sosiaalisen median kanavien kautta, kuten LinkedInin kautta. Vastauksia kyselyyn tuli yllättävän paljon, noin vajaa 150 vastausta.

Vastauksista huomasin, että nuoret ovat todella kiinnostuneita aiheesta ja pitivät aihetta tärkeänä. Kysely sisälsi monta kysymystä, ja joitakin avoimia kysymyksiä. Jokainen vastaaja kuitenkin vastasi selvästi ajatuksella ja jaksoi vastata kyselyn loppuun asti. Olin positiivisesti yllätynyt vastausmäärästä ja kiinnostuksesta työhöni. Sain myös paljon suullista palautetta oppilailta ja vastaajilta, että työni aihe on todella tärkeä ja liian vähän puhutaan esimerkiksi talousosaamisen tärkeydestä nuorten keskuudessa. Teoria osuutta oli kiva kirjoittaa ja kyselyä oli mielenkiintoista analysoida. Kaiken kaikkiaan työn lopputulos oli sellainen kuin toivottiin. Olen ylpeä työn lopputuloksesta ja uskon, että työ herättää kiinnostusta.

Validiteetti ja reliabiliteetti voidaan määritellä kahdesta eri näkökulmasta. Voidaan tarkastella, että onko mittaus- tai tutkimusmenetelmä validi ja/tai reliaabeli tai onko tuloksista johdetut päätelmät valideja ja/tai reliaabeleja. Validiteetti tarkoittaa pätevyyttä, joka ilmaisee sen, miten hyvin tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä mittaa tutkittavan ilmiön ominaisuutta. Puhutaan että validiteetti on hyvä silloin, kun tutkimuksen kohderyhmä ja kysymykset ovat oikeat. Validiteetin arviointi kohdistaa yleensä huomion kysymykseen, miten hyvin tutkimus ja tutkimuksessa käytetyt menetelmät vastaavat tutkittavaa ilmiötä. Jos mittaustulokset kertovat, että saatu tieto pystyy parantamaan ja antaa tarkempaa dataa liittyen työn teoriaosuuteen, silloin voidaan puhua, että tulos on validi. Jos validiteetti puuttuu kokonaan, se tekee tutkimuksesta arvottoman. Tässä tapauksessa todellisuudessa tutkitaan jotain aivan muuta asiaa kuin mitä oli alun perin tarkoitus tutkia. (Hiltunen 2009.)

Tutkimuksessa validiteetti onnistui hyvin. Tutkimuksen toteutus ja tulokset antoivat syvempää ja oleellista tietoa työn aiheesta. Tutkimuksella saatiin dataa, jotka olivat oleellisia asioita liittyen työn teoriaosuuteen. Jälkikäteen tarkasteltuna ennalta valittu tutkimusmenetelmä osoittautui juuri oikeaksi kyseisen aiheen tutkimiseen. Tutkimuksen validisuus onnistui siis odotetulla tavalla.

Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksessa käytetyn mittarin tarkkuutta, täsmällisyyttä ja pysyvyyttä eli mittarin kykyä antaa ei sattumanvaraisia tuloksia. Reliabiliteetin yhteydessä usein mainitaan mittavirhe ja reliabiliteettia voidaan arvioida esim. toistomittauksilla. (Kaakinen 2018.) Tutkimuksen reliabiliteetillä tarkoitetaan tutkimustulosten luotettavuutta. Luotettava tutkimus on toteutettu siten, että tutkimuksen toteutus uudelleen antaa saman tuloksen. Tutkimuksen reliabiliteetti on kiitettävällä tasolla, kun vastaukset eivät ole sattumaa. (Hiltunen 2009.)

Tutkimuksessa reliabiliteetti onnistui hyvin. Kyselytutkimuksen tulokset olivat luotettavia ja vastaajat vastasivat niihin selkeästi ja panostivat vastauksiin. Tutkimustulokset eivät olleet sattumanvaraisia tuloksia. Kysymykset olivat yksiselitteisiä ja helposti ymmärrettäviä. Tutkimuksen tulokset ovat helposti saatavilla ja analysoitavissa.

Lähteet

Painetut

Pesonen, M. 2013. Sijoituspokkari: Säästäjästä sijoittajaksi. Jyväskylä: Docendo.

Hämäläinen, K., Oksaharju, J. & Walker, R. 2022. Arvoguru: Näin löydät halvimmat osakkeet. Keuruu: Oksaharju Capital.

Keskiväli, H. 2020. Tähtäimessä osakkeet: Kuinka kääntää tappiotkin voitoksi. Helsinki: Alma Talent.

Mähkä, M. 2021. Rahastokirja: Vasta-alkajille ja niille jotka haluavat päästä sijoittamisessa helpolla. Helsinki: Alma Talent.

Hämäläinen, K., Oksaharju, J. & Walker, R. 2017. Laatuguru: Näin valitset voittajaosakkeet. Keuruu: Oksaharju Capital.

Sähköiset

Kajan, A. 2022. Mitä sijoittaminen on? Rahamedia. Viitattu 10.5.2023.

<https://rahamedia.fi/blogi/mit-sijoittaminen-on>

Sijoittaja.fi. 2023. Sijoittaminen: Mihin voi sijoittaa? Viitattu 14.5.2023.

<https://www.sijoittaja.fi/sijoittaminen/mihin-voi-sijoittaa/#>

Suomen osakesäästäjät. 2020. Sijoitussuunnitelma. Viitattu 12.5.2023.

<https://www.suomenos.fi/sijoittaminen/sijoitussuunnitelma/>

Nordea. 2023. Osakkeet ja osakesijoittaminen. Viitattu 20.5.2023.

<https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/saastaminen-sijoittaminen/sijoittaminen/osakkeet.html>

Jousmäki, K. 2022. Op-media. Palaako korkosijoittaminen? Viitattu 18.5.2023.

<https://www.op-media.fi/sijoittaminen/palaako-korkosijoittaminen/>

Keskiaho, P. 2021. Sijoitusvakuutus ja vakuutussäästäminen - mitä ne ovat ja miten

vakuutuksen avulla voi sijoittaa? Op-media. Viitattu 14.5.2023. <https://www.op-media.fi/sijoittaminen/sijoitusvakuutus-ja-vakuutussaastaminen--mita-ne-ovat-ja-miksi-vakuutuksen-kautta-voi-sijoittaa/>

Hyppänen, A. 2023. Mikä on kryptovaluutta? Bitcoinkeskus. Viitattu 15.6.2023.

<https://bitcoinkeskus.com/kryptovaluutta/>

Sijoittaminen.com. 2023. Raaka-aineisiin sijoittaminen. Viitattu 12.6.2023.

<https://www.sijoittaminen.com/raaka-aineet>

Lähitapiola. 2021. Kiinteistösijoittaminen - mitä se on ja kenelle se sopii? Viitattu. 20.7.2023. <https://toimitilat.lahitapiola.fi/kiinteistosijoittaminen/kiinteistosijoittaminen-mita-se-on-ja-kenelle-se-sopii/>

Yli-Korhonen, J. 2022. Mitä ovat kasvuosakkeet eli tulevaisuuden osakkeet? Financer. Viitattu. 22.7.2023. <https://financer.com/fi/wiki/kasvuosakkeet/>

NYT. 2023. NYT olemme me. TAT. Viitattu 22.7.2023. <https://nuortenny.fi>

Raijas 2021. Nuoret ja oman talouden hallinta - miten nuorille tulisi puhua taloudesta? Euro&talous. Viitattu 25.7.2023. <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2021/nuoret-ja-oman-talouden-hallinta-miten-nuorille-tulisi-puhua-taloudesta/>

TAT. 2019. Tutkimus: Yli puolet suomalaisista pitää nuorten talousosaamisen tasoa huonona. STT info. Viitattu 26.7.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69861877/tutkimus-yli-puolet-suomalaisista-pitaa-nuorten-talousosaamisen-tasoa-huonona?publisherId=66144441>

EK. 2021. Suomalainen omistajuus ja sijoitusosaaminen mukaan kansalliseen talousosaamisen strategiaan. Viitattu 27.7.2023. <https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/ek-suomalainen-omistajuus-ja-sijoitusosaaminen-mukaan-kansalliseen-talousosaamisen-strategiaan/>

Pörssisäätiö. 2017. Kannattaako sijoittaa? Korkoa korolle -ilmiö. Viitattu 10.8.2023. <https://www.porssisaatio.fi/blog/2017/08/29/kannattaako-sijoittaa-korkoa-korolle-ilmio/>

FINE. 2022. Tavallisimmat sijoitustuotteet. Viitattu 12.8.2023. <https://www.fine.fi/naissa-asioissa-autamme/sijoitusasiat/tavallisimmat-sijoitustuotteet.html>

Salkunrakentaja. 2023. Sijoittamisen ABC - peruseriaatteet ja kokeneiden sijoittajien vinkit. Viitattu. 15.8.2023. <https://www.salkunrakentaja.fi/sijoittaminen-abc/>

Granlund, J. 2022. Vähittäissijoittajat finanssimarkkinoiden digitalisoituvassa toimintaympäristössä - eräitä näkökulmia. Fin-Fsa. Viitattu. 17.8.2023. <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/blogit/2022/vahittaissijoittajat-finanssimarkkinoiden-digitalisoituvassa-toimintaymparistossa--eraita-nakokulmia/>

Nordea. 2023. Sijoitusvakuutukset ja vakuutussäästäminen. Viitattu 18.8.2023. <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/saastaminen-sijoittaminen/vakuutussaastaminen/#tab=Sijoituskohteet>

Northcrypto 2023. Mitä ovat kryptovaluutat? Viitattu 15.8.2023. <https://www.northcrypto.com/fi/about/cryptocurrency>

Huovinen, H. 2023. Arvo-osakkeiden lento loppui lyhyeen - kärsivällisyys vielä palkitaan. Salkunrakentaja. Viitattu 20.8.2023. <https://www.salkunrakentaja.fi/2023/06/arvo-osakkeiden-lento-loppui-lyhyeen-karsivallisyys-viela-palkitaan/>

Trader. 2021. Arvo-osakkeet vs. kasvuosakkeet. Saxobank. Viitattu 19.8.2023. <https://www.mandatumtrader.fi/sisallot/artikkelit/arvo-osakkeet-vs.-kasvuosakkeet--mita-eroa-on-arvo-osakkeilla-ja-kasvuosakkeilla-ja-kumpiin-oikeasti-kannattaa-sijoittaa/>

Oksaharju, J. 2020. Arvosijoittaminen. Nordnet. Viitattu 22.8.2023. <https://www.nordnet.fi/fi/opi-uutta/koulu/osakkeet/arvosijoittaminen>

Saari, A. 2023. Ajat voivat olla kääntymässä arvo-osakkeiden eduksi. Nordea. Viitattu 23.8.2023. <https://www.nordea.com/fi/uutiset/ajat-voivat-olla-kaantymassa-arvo-osakkeiden-eduksi>

Saloheimo, V. 2021. Tiedosta sijoittamisen riskit. Viisas raha. Viitattu 23.8.2023. <https://viisasraha.fi/Oma-talous/Tiedosta-sijoittamisen-riskit2>

Intrum. 2023. Nuorten aikuisten vaikea velkaantuminen kasvaa - tarvitaan uusia toimia, joilla ongelmia voidaan ehkäistä. Viitattu 24.8.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69979451/nuorten-aikuisten-vaikea-velkaantuminen-kasvaa---tarvitaan-uusia-toimia-joilla-ongelmia-voidaan-ehkaista?publisherId=3328>

Fin-Fsa. 2022. Uusia työkaluja tarvitaan kotitalouksen velkaantuneisuuden hillitsemiseksi. Viitattu 25.8.2023. <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/toimintakertomukset/toimintakertomus-2021/teemat/uusia-tyokaluja-tarvitaan-kotitalouksen-velkaantuneisuuden-hillitsemiseksi/>

Karhunen, J. 2023. Suomalaisten talousosaaminen OECD-maiden keskitasoa vakuutusosaamisen mittaus harvinaisuus. Finanssiala. Viitattu 1.9.2023. <https://www.finanssiala.fi/uutiset/suomalaisten-talousosaaminen-oecd-maiden-keskitasoa-vakuutusosaamisen-mittaus-harvinaisuus/>

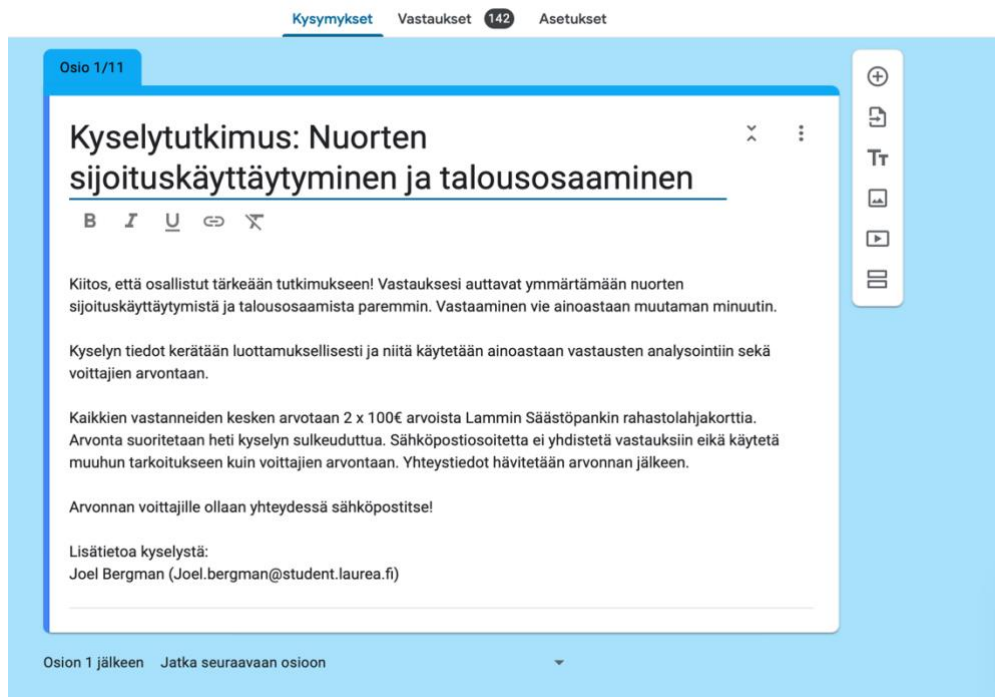
Raijas, A. 2023. Suomalaisten talousosaamisessa on yhä petrattavaa. Euro&talous. Viitattu 2.9.2023. <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2023/suomalaisten-talousosaamisessa-on-yha-petrattavaa/>

Ruohonen, S. 2022. Kyselytutkimus. Viitattu 12.9.2023. <http://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/kyselytutkimus/>

Kuvio 1: Sukupuoli	35
Kuvio 2: Ikä	36
Kuvio 3: Koulutus	36
Kuvio 4: Elämäntilanne	37
Kuvio 5: Asumismuoto	37
Kuvio 6: Millaiset sijoituskohteet kiinnostavat	38
Kuvio 7: Kuinka kauan olet ollut sijoittaja	38
Kuvio 8: Miksi et ole aloittanut sijoittamista	39
Kuvio: 9 Arvioi sijoitusvarallisuutesi kokonaisarvosta	39
Kuvio 10: Millaisissa kohteissa sijoitus varallisuutesi sijaitsevat	40
Kuvio 11: Kuinka suuri osa sijoitusvarallisuudesta on	41

Kuvio 12. Kuinka paljon sinulla menee keskimäärin rahaa	41
Kuvio 13. Kuinka tärkeänä pidät sijoittamista	42
Kuvio 14: Miten haluaisit, että pankki on sinuun yhteydessä	43
Kuvio 15. Kuinka tärkeänä pidät pankin toimintaa	44
Kuvio 16. Kuinka tyytyväinen olet pankkisi toimintaan	44
Kuvio 17. Minkälaisia asioita arvostat pankin toiminnassa	45
Kuvio 18: Miten pankit voisivat parantaa omaa toimintaansa	46
Kuvio 19. Miten itse arvioisit omaa taloutta	46
Kuvio 20: Kuinka hyvin ymmärrät käsitteet	47
Kuvio 21. Miten usein keskustelette taloudesta	48
Kuvio 22: Mitkä ovat vahvuutesi talousosaamisessa	48
Kuvio 23: Kuinka tyytyväinen olet talousosaamisesi tasoon	50

Kuvio 24: Kuinka paljon koulussa opetetut	50
Kuvio 25: Oletko hankkinut lisää talousosaamista	51
Kuvio 26: Mistä olet hankkinut lisää talousosaamista	51
Kuvio 27: Onko sinulla ehdotuksia siitä,	56
Kysymys: 28 Uskotko kryptovaluuttojen	57
Liitteet	
Liite 1: Ensimmäisen liitteen otsikko	67
Liite 2: Toisen liitteen otsikko	68
Liite 1:	

Osio 2/11

Taustakysymykset

Kuvaus (valinnainen)

1. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen
- En halua kertoa

2. Ikä *

- Alle 18.v
- 18-23.v
- 24-26.v
- 27-29.v
- 30 tai vanhempi

3. Koulutus/tällä hetkellä käytävä koulutus *

- Peruskoulu
- Ammattikoulu tai Lukio
- Yliopisto
- Ammattikorkeakoulu
- Ylempi ammattikorkeakoulu
- Muu...

4. Elämäntilanne *

- Opiskelija
- Osa-aikatyössä
- Osa-aikatyössä ja opiskelija
- Kokopäivätyössä ja opiskelija
- Kokopäivätyössä

4. Elämäntilanne *

- Opiskelija
- Osa-aikatyössä
- Osa-aikatyössä ja opiskelija
- Kokopäivätyössä ja opiskelija
- Kokopäivätyössä
- Työtön
- Muu...

5. Asumismuoto *

- Vuokra-asunto
- Omistusasunto
- Asun vanhempieni luona
- Muu...

Osio 3/11

Sijoittaminen

Kuvaus (valinnainen)

6. Millaiset sijoituskohteet kiinnostavat sinua? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa) *

- Osakkeet
- Kiinteistöt
- Rahastot
- Kryptovaluutat
- Säästötili
- Raaka-aineet
- Korkorahasto
- Muu...

7. Kuinka kauan olet ollut sijoittaja? *

- En ole vielä aloittanut sijoittamista
- Alle vuosi
- 1-3 vuotta
- 3-5 vuotta
- Yli 5 vuotta

Osion 3 jälkeen Jatka seuraavaan osioon

Osio 4/11

Lisäkysymys

Kuvaus (valinnainen)

8. Miksi et ole aloittanut sijoittamista? ⋮

- Ei ole ollut rahaa
- Ei ole ollut aikaa perehtyä
- En ole uskaltanut ottaa riskiä
- Ei ole kiinnostanut
- Muu...

Osion 4 jälkeen Jatka seuraavaan osioon

Osio 5/11

Sijoitusvarallisuus

Kuvaus (valinnainen)

9. Arvioi sijoitusvarallisuutesi kokonaisarvo *

- Alle 1000€
- 1000-5000 €
- 5000-10 000€
- 10 000-20 000€
- 20 000€- 50 000€
- Yli 50 000€

10. Millaisissa kohteissa sijoitusvarallisuutesi pääasiassa sijaitsee (Valitse 1-3 vaihtoehtoa) *

- Osakkeet
- Kiinteistöt
- Rahastot
- Säästötili
- Kryptovaluutat

10. Millaisissa kohteissa sijoitusvarallisuutesi pääasiassa sijaitsee (Valitse 1-3 vaihtoehtoa) *

- Osakkeet
- Kiinteistöt
- Rahastot
- Säästötili
- Kryptovaluutat
- Korkorahasto
- Muu...

11. Kuinka suuri osa sijoitusvarallisuudestasi on peräisin omista säästöistäsi? *

- 0%
- Alle 25%
- 25-50%
- Yli 50%

12. Kuinka paljon sinulla menee keskimääräisesti rahaa kuukaudessa ylimääräisiin menoihin? *
(Esim. juhliminen, matkustaminen, ulkona syöminen, vaatteet jne...)

- Alle 100€
- 100-300€
- 300-500€
- Yli 500€

13. Kuinka tärkeänä pidät sijoittamista osana taloudellista suunnittelua? *

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- En lainkaan tärkeänä Erittäin tärkeänä

Kysymykset Vastaukset

17. Minkälaisia asioita arvostat pankin tarjoamissa sijoitustuotteissa? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa) *

- Helppous
- Selkeys
- Matalat hallinnointikulut
- Matalampi tuotto/matalampi riski
- Korkeampi tuotto/korkeampi riski
- Muu...

18. Miten pankit voisivat parantaa omaa toimintaa, jotta sijoittamisesta kiinnostuttaisiin enemmän? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa) *

- Koulutus ja tiedon jakaminen
- Alhaisemmat palkkiot ja kulut
- Digitalisation ja mobiilisovellukset
- Vastuullinen sijoittaminen
- Henkilökohtainen neuvonta

21. Miten usein keskustelette talousasioista (säästämisestä, sijoittamisesta jne.)
perheenjäsenten tai ystävien kanssa? *

- Päivittäin
- Viikottain
- Kuukausittain
- Harvemmin
- En koskaan

22. Mitkä ovat vahvuutesi talousosaamisessa? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa) *

- Säästäminen ja sijoittaminen
- Velka ja luottokorttien hallinta
- Verot ja verosuunnittelu
- Yritystoiminta
- Makrotalous
- Riskienhallinta ja vakuutukset

22. Minkä tyyppisissä talousasioissa kaipaat eniten lisätietoa tai koulutusta? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa) *

- Säästäminen ja sijoittaminen
- Velka-asiat
- Verotus
- Yrittäjyys ja yritystoiminta
- Vakuutukset
- Talouskasvatus
- Riskienhallinta ja vakuutukset
- Muu...

23. Kuinka tyytyväinen olet talousosaamisen opetuksen laatuun koulussasi asteikolla 1-10? *

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Erittäin tyytymätön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin tyytyväinen

24. Kuinka paljon koulussa opetetut taloustaidot on auttanut sinua ymmärtämään henkilökohtaisen talouden hallintaa? *

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Erittäin vähän	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin paljon

...

25. Oletko hankkinut lisää talousosaamista koulun ulkopuolelta? *

- Kyllä
- En

Osio 8/11

Lisäkysymys

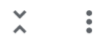
Kuvaus (valinnainen)

26. Mistä olet hankkinut lisää talousosaamista koulun ulkopuolelta? (Valitse 1-3 vaihtoehtoa)

- Internet
- Youtube
- Podcast
- Kirjat
- Pankin palvelut
- Ystävät/Perheen jäsenet
- Muu...

Osio 9/11

Talousosaaminen

Kuvaus (valinnainen)

27. Onko sinulla ehdotuksia siitä, miten koulut voisivat paremmin valmistella nuoria henkilökohtaisen talouden hallintaan? *

Pitkä vastausteksti

28. Bonus kysymys: Uskotko tulevaisuudessa kryptojen olevan realistinen vaihtoehto perinteiselle rahajärjestelmälle? *

- Kyllä
- En

Liite 2: Toisen liitteen otsikko